

CONDITIONALITEIT - INLEIDING

De conditionaliteit behoort samen met ecoregelingen, agromilieuklimaatmaatregelen en de beheerovereenkomsten tot de basisspijlers van de groene architectuur van het huidige gemeenschappelijk landbouwbeleid, die invulling geeft aan de hogere milieu- en klimaatambities.

Samenvattende info:

- ▶ Conditionaliteit omvat normen voor een goede landbouw- en milieuconditie van landbouwgrond alsook beheerseisen voortvloeiend uit de Europese wetgeving.
- ▶ Landbouwers die rechtstreekse betalingen ontvangen of steun voor agromilieuklimaatmaatregelen of beheerovereenkomsten moeten de conditionaliteit naleven om administratieve sancties te vermijden.
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina 'Tabellen'.

1 WAT IS DE CONDITIONALITEIT?

De conditionaliteit bouwt verder op de randvoorwaarden uit de vorige GLB-periode, maar om de hogere milieu- en klimaatambitie van het gemeenschappelijk landbouwbeleid waar te maken, zijn er enkele belangrijke wijzigingen aangebracht. Met het verdwijnen van de vergroeningsbetaling uit het vorige GLB, zijn de voorwaarden voor het verkrijgen van de vergroeningsbetaling in de conditionaliteit geïntegreerd. Ook zijn er enkele nieuwe elementen toegevoegd.

Alle landbouwers die rechtstreekse betalingen ontvangen of die steun krijgen voor het nemen van agromilieuklimaatmaatregelen, met inbegrip van de beheerovereenkomsten, moeten de verplichtingen opgenomen in de conditionaliteit naleven om eventuele sancties te vermijden.

U bent als landbouwer verantwoordelijk voor de naleving van de conditionaliteit op elk perceel dat u gedurende de campagne in gebruik heeft. Echter, wanneer u een perceel overlaat aan een overnemer of overneemt van een overlater die geen landbouwer is die rechtstreekse betalingen of agromilieuklimaatbetalingen ontvangt, dan bent u gedurende de gehele campagne verantwoordelijk voor de naleving van de conditionaliteit, dus ook in de periodes tijdens dewelke u het perceel niet zelf in gebruik heeft.

Net zoals de randvoorwaarden is de conditionaliteit opgebouwd uit enerzijds beheerseisen voortvloeiend uit Europese wetgeving en anderzijds uit normen voor een goede landbouw- en milieuconditie.

Deze laatste normen zijn opgebouwd rond de thema's klimaat, water, bodem en biodiversiteit & landschap. Bij de beheerseisen gaat het over de thema's milieu, volksgezondheid, gezondheid van planten en dierenwelzijn.

2 WAT ZIJN DE GEVOLGEN WANNEER IK NIET VOLDOE AAN DE VERPLICHTINGEN VAN DE CONDITIONALITEIT

Bij niet-naleving van de conditionaliteit wordt de steun met een bepaald percentage verminderd. Is een eerste niet-naleving het gevolg van een nalatigheid van de landbouwer? Dan wordt de steun in principe verlaagd met 3%. Afhankelijk van de ernst, de omvang en het permanente karakter van de niet-naleving kan dat percentage worden aangepast tot 1% of 10%. Betreft het een herhaling van een niet-naleving binnen een periode van drie opeenvolgende jaren? Dan wordt het verlagingspercentage 10%. Bij verdere herhaling wordt de inbreuk vanaf dan als opzettelijk beschouwd.

Betreft het een opzettelijke niet-naleving van één van de normen of beheerseisen? Dan wordt de steun in principe verlaagd met ten minste 15%. Afhankelijk van de ernst, de omvang of het permanente karakter van die opzettelijke niet-naleving kan dat verlagingspercentage worden verhoogd tot maximaal 100%. In de fiche 'Administratieve sancties Conditionaliteit' vindt u meer uitgewerkt hoe de administratieve sanctie zal toegepast worden.

3 LANDBOUWERS MET EEN LANDBOUWAREAAL TOT EN MET 10 HA

Landbouwers met een landbouwareaal van maximaal 10 hectare zijn vrijgesteld van specifieke controles op de naleving van de verplichtingen binnen de conditionaliteit en zullen dan ook niet langer administratieve sancties opgelegd krijgen voor het niet-naleven van de conditionaliteitsverplichtingen. Om te bepalen of aan deze voorwaarde voldaan is, wordt het totale landbouwareaal (= bouwland + blijvend grasland + blijvende teelten), zowel in Vlaanderen als Wallonië in rekening gebracht.

Let op! Heel wat verplichtingen binnen de conditionaliteit zijn ook vervat in andere Vlaamse en federale regelgeving. De bevoegde instanties blijven wel controleren op de naleving van deze verplichtingen en sancties in het kader van de handhaving blijven mogelijk.

4 WELKE INFORMATIE VIND IK TERUG OP DE VERZAMELAANVRAAG OF OP HET E-LOKET?

De verzamelaanvraag vermeldt of een perceel een specifieke status heeft en/of het in speciale beschermingszones ligt. Deze informatie is belangrijk in het kader van de conditionaliteit. Volgens de status of ligging van een perceel zijn er immers specifieke voorwaarden van toepassing.

5 WAAR VIND IK MEER INFORMATIE?

Op de website van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij vindt u onder Informatie bij de verzamelaanvraag per maatregel informatiefiches met de meest recente informatie.

Op de webpagina '[Conditionaliteit](#)' vindt u de fiches van de verschillende normen voor een goede landbouw en milieuconditie en de beheerseisen, een algemene checklist en ook de verschillende formulieren met betrekking tot erosie.

Contacteer 02 214 48 48 of mail naar info@lv.vlaanderen.be voor bijkomende informatie.

6 AANDACHTPUNTEN

Heel wat verplichtingen binnen de conditionaliteit zijn ook vervat in andere Vlaamse en federale regelgeving. De bevoegde instanties controleren op de naleving van deze verplichtingen en sancties in het kader van de handhaving ervan blijven mogelijk.

ADMINISTRATIEVE SANCTIES CONDITIONALITEIT

‘Conditionaliteit’ is de nieuwe term voor de randvoorwaarden uit het vorige GLB waarin ook al een aantal ‘normen voor een goede landbouw en milieuconditie’ (GLMC) waren opgenomen. De verplichtingen zijn nog meer gericht op verduurzaming en omvatten ook verplichtingen die in het vorige GLB golden voor het ontvangen van de vergroeningspremie.

De conditionaliteit vormt samen met de ecoregelingen, de agromilieuklimaatmaatregelen en de beheerovereenkomsten, de basispijlers van de groene architectuur, die invulling geeft aan de hogere milieu- en klimaatambities van het huidige gemeenschappelijk landbouwbeleid.

Samenvattende info

Het niet-naleven van de conditionaliteit geeft aanleiding tot administratieve sancties waarbij een deel van de steun tot mogelijks de volledige steun niet wordt uitbetaald.

De noden gekoppeld aan de maatregelen zijn terug te vinden in de tabel: ‘Noden volgens maatregelen’ op de webpagina [‘Tabellen’](#).

1 GEVOLGEN BIJ NIET-NALEVEN VAN DE CONDITIONALITEIT

Indien bij controle (hetzij ter plaatse, hetzij via een administratieve controle) wordt vastgesteld dat de landbouwer aan één of meer voorwaarden van de conditionaliteit niet voldoet, zal er afhankelijk van de ernst, omvang en permanent karakter van de niet-naleving een verlaging op de uitbetaling van de premies van het kalenderjaar waarin de niet-naleving heeft plaatsgevonden, toegepast worden. Wanneer wordt vastgesteld dat dezelfde niet-naleving (ononderbroken) gedurende meerdere kalenderjaren (binnen 3 opeenvolgende kalenderjaren) heeft plaatsgevonden, zal een verlaging toegepast worden in elk kalenderjaar waarin de niet-naleving heeft plaatsgevonden.

Deze administratieve sanctie heeft zowel invloed op de rechtstreekse inkomenssteun (basisinkomenssteun voor duurzaamheid, aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers, aanvullende herverdelende inkomenssteun, gekoppelde inkomenssteun voor duurzame zoogkoeienhouderij en de ecoregelingen) als op de betalingen van de agromilieu- en klimaatmaatregelen en beheerovereenkomsten van het Vlaams GLB strategisch plan.

Let wel, als een landbouwbedrijf na een controle eventueel een verlaging in het kader van de conditionaliteit krijgt opgelegd, betekent dit niet dat de gevolgen die door andere instanties (hetzij leefmilieuadministraties of het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen) kunnen worden opgelegd (boetes, juridische opvolging, ...) in het kader van hun eigen werking, komen te vervallen.

Een administratieve sanctie (verlaging) in het kader van de conditionaliteit, kan enkel worden toegepast als de niet-naleving betrekking heeft op de landbouwactiviteit of het bedrijf van de begunstigde. Een verlagingpercentage bepaalt de hoeveelheid waarmee de steun in datzelfde kalenderjaar wordt verlaagd. Dit

percentage wordt bepaald na evaluatie van de ernst, de omvang, het permanente karakter en de herhaling van de niet-naleving.

1.1 NALATIGHEID VAN DE LANDBOUWER

Als de niet-naleving het gevolg is van een nalatigheid van de landbouwer, wordt de steun in principe verminderd met 3%. Afhankelijk van de ernst, de omvang en het permanent karakter van de niet-naleving kan dit percentage verlaagd worden tot 1% of verhoogd worden tot maximaal 10% ingeval de niet-naleving ernstige gevolgen heeft of een direct risico vormt voor de volksgezondheid of diergezondheid. Indien de niet-naleving geen of slechts onbeduidende gevolgen heeft, kan in bepaalde gevallen geoordeeld worden om geen administratieve sanctie toe te passen.

De verlagingpercentages van alle niet-nalevingen worden vervolgens bij elkaar opgeteld, maar met een maximum tot 5% binnen eenzelfde kalenderjaar indien geen van de niet-nalevingen ernstige gevolgen heeft of met een maximum tot 10% binnen eenzelfde kalenderjaar indien minstens één van de niet-nalevingen ernstige gevolgen heeft of een direct risico vormt voor de volksgezondheid of diergezondheid.

1.2 HERHALING VAN EEN NIET-NALEVING

Bij een eerste herhaling van dezelfde niet-naleving wordt een verlagingpercentage van 10 % toegepast. Een herhaling van een niet-naleving wordt gedefinieerd als een meer dan eenmaal binnen een periode van drie opeenvolgende jaren geconstateerde niet-naleving van dezelfde beheerseis of norm, mits de landbouwer van de eerdere niet-naleving in kennis gesteld is en de mogelijkheid gehad heeft om de nodige maatregelen te nemen.

De verlagingpercentages van alle herhalingen worden vervolgens bij elkaar opgeteld, maar met een maximum tot 20% binnen eenzelfde kalenderjaar.

Een verdere herhaling van dezelfde niet-naleving zal beschouwd worden als een opzettelijke niet-naleving met een verlagingpercentage van minstens 15%.

1.3 OPZETTELIJKE NIET-NALEVING

Als de niet-naleving van één van de voorwaarden van de conditionaliteit het gevolg is van opzet, wordt in principe een verlagingpercentage toegepast van 15%. Dit percentage kan, afhankelijk van de ernst, de omvang of het permanente karakter van deze opzettelijke niet-naleving, verhoogd worden tot maximaal 100%.

De verlagingpercentages van alle opzettelijke niet-nalevingen worden vervolgens bij elkaar opgeteld met een maximum tot 100% binnen eenzelfde kalenderjaar.

2 AANSPRAKELIJKHEID

Als bij een controle een niet-naleving van de conditionaliteit wordt vastgesteld, wordt de verlaging van de steun toegepast bij de landbouwer aan wie de niet-naleving toe te schrijven is of die verantwoordelijk is voor het perceel.

De landbouwer die het perceel in de verzamelaanvraag heeft aangegeven zal dus niet meer aansprakelijk gesteld worden voor een niet-naleving begaan door de overnemer of overlater, tenzij deze overnemer of overlater geen landbouwer is of geen steunbetalingen ontvangt.

3 LANDBOUWERS MET EEN LANDBOUWAREAAL TOT EN MET 10 HA

Landbouwers met een landbouwareaal van maximaal 10 hectare zijn vrijgesteld van specifieke controles op de naleving van de verplichtingen binnen de conditionaliteit en zullen dan ook niet langer administratieve sancties opgelegd krijgen voor het niet-naleven van de conditionaliteitsverplichtingen. Om te bepalen of aan deze voorwaarde voldaan is, wordt het totale landbouwareaal (= bouwland + blijvend grasland + blijvende teelten), zowel in Vlaanderen als Wallonië in rekening gebracht.

Let op! Heel wat verplichtingen binnen de conditionaliteit zijn ook vervat in andere Vlaamse en federale regelgeving. De bevoegde instanties blijven wel controleren op de naleving van deze verplichtingen en sancties in het kader van de handhaving blijven mogelijk.

CONDITIONALITEIT – BEHOUD BLIJVEND GRASLAND

(GLMC 1)

////////////////////////////////////
Blijvend grasland slaat veel koolstof op in de bodem. Het behoud van het areaal blijvend grasland is dus belangrijk in de strijd tegen de klimaatverandering.

Samenvattende info:

- ▶ Zolang de ratio blijvend grasland / totaal landbouwareaal met niet meer dan 3% daalt ten opzichte van de referentieratio 2018, zijn er geen specifieke verplichtingen
- ▶ Wanneer de ratiodalng meer dan 3% bedraagt, komt er een omzettingsverbod voor blijvend grasland en zullen landbouwers die blijvend grasland hebben omgezet verplicht worden, opnieuw blijvend grasland aan te leggen.
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina '[Tabellen](#)'.

1 VERPLICHTINGEN IN HET KADER VAN DE ALGEMENE REGELING VOOR HET BEHOUD VAN BLIJVEND GRASLAND

De concrete verplichtingen in 2026 hangen af van de waarde van de Vlaamse ratio blijvend grasland. De ratio wordt berekend op basis van de subsidiabele percelen van alle Vlaamse actieve landbouwers die rechtstreekse betalingen ontvangen. Het is de verhouding van het areaal blijvend grasland ten opzichte van het totale areaal landbouwgrond. De waarde van de Vlaamse ratio blijvend grasland wordt in elke campagne vergeleken met de Vlaamse ratio voor het referentiejaar 2018. In functie van het resultaat van deze vergelijking zullen de concrete verplichtingen voor uw bedrijf verschillen.

- ▶ Ratio is **met niet meer dan 3% gedaald** t.o.v. referentiejaar 2018

In dat geval moet u op uw bedrijf in 2026 geen bijkomende specifieke verplichtingen nakomen bovenop het strikte behoud van percelen die als ecologisch kwetsbaar blijvend grasland zijn aangeduid, volgens de verplichtingen van GLMC 9 en 10.

- ▶ Ratio is **met meer dan 3% gedaald** t.o.v. referentiejaar 2018

In dat geval:

- > Mag u op uw bedrijf in 2026 en 2027 geen enkel perceel blijvend grasland omzetten.
- > Moet u eventueel (naargelang u in de voorgaande jaren percelen blijvend grasland omzette of niet) blijvend grasland heraanleggen.

- * De administratie zal actieve landbouwers die in 2026 beschikken over een perceel dat volgens de verzamelaanvraag in 2025 of 2024 nog blijvend grasland was, verplichten om het omgezette areaal gedeeltelijk of volledig heraan te leggen.
Als heraanleg op de oorspronkelijke percelen niet mogelijk is, mag u een overeenkomstige oppervlakte als grasland inzaaien of een perceel dat u al in de voorgaande jaren met gras ingezaaid heeft, aanduiden. In deze gevallen zullen de percelen vanaf 2026 als 'blijvend grasland' beschouwd worden en moeten ze ook voor de volgende vijf opeenvolgende jaren als blijvend grasland behouden blijven wanneer het een nieuw met gras ingezaaid perceel betreft. Een perceel dat al als grasland was aangegeven, moet u minstens zo lang als grasland behouden tot de termijn van vijf jaar is volgemaakt. De herinzaai moet uiterlijk op de uiterste indieningsdatum van de verzamelaanvraag voor 2026 gerealiseerd zijn.
- * Als het niet volstaat om terug te kijken naar 2025 en 2024 om de ratiotaling onder de 3% te krijgen, zal de inzaaiverplichting ook opgelegd worden op percelen die in de campagne 2023 of vroeger nog blijvend grasland waren.
- > Percelen die blijvend grasland zijn geworden als gevolg van een ecoregeling, een agromilieuklimaatmaatregel of een beheerovereenkomst zijn vrijgesteld van de herinzaaiverplichting of het omzettingsverbod wanneer na afloop van een dergelijke engagement het blijvend grasland wordt omgezet.
- > De administratie zal u hiervan op de hoogte brengen in het laatste kwartaal van 2026.

2 WELKE INFORMATIE VIND IK TERUG OP DE VERZAMELAANVRAAG OF HET E-LOKET?

Elk perceel dat u gedurende een periode van vijf opeenvolgende jaren aanhoudt als 'Grassen en andere kruidachtige voedergewassen', wordt 'Blijvend grasland' (BG).

De administratie kent de status 'BG' toe aan een perceel, op basis van de gewascodes die u de voorbije jaren in de verzamelaanvraag aan dat perceel heeft toegekend.

Een perceel krijgt de status 'BG' als het **gedurende vijf opeenvolgende jaren** (onafhankelijk van wie het perceel aangeeft,) wordt aangegeven met een teeltcode voor grassen en andere kruidachtige voedergewassen. Het gaat om volgende codes:

- ▶ 9 onverharde landingsbaan of veiligheidszones op vliegvelden
- ▶ 60 grasland
- ▶ 601 zaaizaad grassen
- ▶ 63 graskruidenmengsel
- ▶ 638 festulolium
- ▶ 660 grasluzerne

- ▶ 700 grasklaver
- ▶ 745 mengsel van gras en vlinderbloemigen (andere dan grasklaver of grasluzerne)
- ▶ 955 graszoden
- ▶ 9823 weiland met niet-oogstbare bomen (> 200 bomen/ha)
- ▶ 9827 weiland met oogstbare hoogstambomen (> 200 bomen/ha)
- ▶ 9828 natuurlijk grasland met onderhoud
- ▶ 9829 natuurlijk grasland zonder onderhoud

Deze status kunt u raadplegen via de elektronische verzamelaanvraag op het e-loket op de pagina 'Conditionaliteit' – 'Blijvend grasland'.

Omgezette percelen blijvend grasland kan u raadplegen via de aparte grafische laag 'Referentiepercelen blijvend grasland' in de verzamelaanvraag op het e-loket onder de laagkiezer (linksboven) op de kaart.

3 OMZETTEN PERCEEL BLIJVEND GRASLAND

Allereerst moet u omzichtig omspringen met uw areaal blijvend grasland. Door het omzetten van blijvend grasland kan de Vlaamse ratio blijvend grasland met meer dan 3% dalen waardoor een algemeen omzettingsverbod van kracht wordt en u verplicht zal worden om opnieuw blijvend grasland aan te leggen.

Een perceel blijvend grasland dat niet aangeduid is als EKBG, zou dus zolang de daling van de Vlaamse ratio blijvend grasland minder dan 3% bedraagt, mogen geploegd worden, maar naast de verplichtingen in het kader van deze GLMC-norm moet u ook rekening houden met de bepalingen van het Natuurdecreet. Niet alle graslanden die onder de bescherming van het Natuurdecreet vallen, zijn immers aangeduid als EKBG.

Wanneer u een perceel dat geen EKBG is, toch zou willen omzetten, moet u dus steeds nagaan of dit ook volgens de natuur- of andere wetgeving mogelijk is. De 'Checklist bij het omzetten en ploegen van graslanden' kan u daarbij helpen. U vindt de checklist op de webpagina '[Conditionaliteit](#)'. Via de datavindplaats van Digitaal Vlaanderen kunnen op geopunt ([Datavindplaats | Vlaanderen.be](#) – tab catalogus – zoek op 'HPG' – open op geopunt-kaart) alle 'historische permanente graslanden en andere permanente graslanden beschermd door natuurwetgeving' worden geraadpleegd (dus zowel aangeduid als EKBG als daarbuiten). De percelen die rood kleuren op de kaart kunnen dus bijkomend niet worden omgezet of geploegd, deze die oranje kleuren, kunnen enkel mits het verkrijgen van een vergunning worden gewijzigd.

Het niet naleven van het verbod op het wijzigen van de vegetatie of de omgevingsvergunningplicht voor vegetatiewijziging is meteen een inbreuk op de conditionaliteit, namelijk op de beheerseis voortvloeiend uit de Habitat- en Vogelrichtlijn (zie fiche Conditionaliteit – Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (RBE 3 en RBE 4) op de webpagina '[Conditionaliteit](#)').

CONDITIONALITEIT – BESCHERMING VAN WETLANDS EN VEENGEBIEDEN (GLMC 2)

Wetlands en veengebieden zijn belangrijke reservoirs van organische koolstof in de bodem. Het behoud van deze koolstofstocks is van belang in de strijd tegen de klimaatverandering.

Samenvattende info:

- ▶ Respecteer het verbod op het omzetten, omploegen en draineren van graslanden gelegen in veengebieden en wetlands
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina ['Tabellen'](#).

1 VERPLICHTINGEN TER BESCHERMING VAN WETLANDS EN VEENGEBIEDEN

- ▶ Graslanden gelegen in wetlands en veengebieden mogen niet omgezet, niet geploegd en niet gedraineerd worden. Ook het verbranden van de vegetatie en turfwinning zijn niet toegelaten in deze gebieden.
- ▶ Op basis van de natuurwetgeving zijn wetlands en veengebieden zowel binnen als buiten Natura 2000-gebieden beschermd aangezien er een verbod geldt op het wijzigen van de vegetatie van o.a. vennen en heiden, moerassen en waterrijke gebieden, met inbegrip van hoog- en laagveen. Dit verbod op het wijzigen van de vegetatie betekent concreet dat elke handeling die een impact heeft op de typische vegetatie van wetlands en veengebieden niet zijn toegelaten, met inbegrip van drainage.
- ▶ Voor zover de handelingen niet verboden zijn volgens het voorgaande punt, geldt er ook een vergunningsplicht voor het rechtstreeks of onrechtstreeks wijzigen van de waterhuishouding door drainage, ontwatering, dichten, alsook het wijzigen van het overstromingsregime van vegetatie in verschillende bestemmingsgebieden met ecologische waarde volgens de ruimtelijke planning in Vlaanderen.
- ▶ Binnen Natura 2000-gebieden zijn alle blijvend graslanden gelegen in wetlands en veengebieden al aangeduid als ecologisch kwetsbaar. Deze ecologisch kwetsbare blijvende graslanden mogen conform GLMC 9, niet omgezet noch omgeploegd worden. Aangezien ze ook onder het verbod op het wijzigen van de vegetatie vallen, is drainage niet toegelaten.
- ▶ Het naleven van het verbod op het wijzigen van de vegetatie en de vergunningsplicht voor het wijzigen van de vegetatie, beide op basis van de natuurwetgeving, maken deel uit van de beheerseisen die voortvloeien uit de Vogel- en Habitatrichtlijn (RBE 3 & 4).

2 WELKE INFORMATIE VIND IK TERUG OP DE VERZAMELAANVRAAG OF HET E-LOKET?

De laag met aanduiding wetland/veengebieden is beschikbaar op het e-loket. Het percentage (range) van overlapping van perceel met de betreffende laag wordt weergegeven.

CONDITIONALITEIT – HANDHAVING ORGANISCH

BODEMMATERIAAL (GLMC 3)

Een goede bodemstructuur staat garant voor een bodem in goede conditie. Het organische koolstofgehalte is samen met de zuurtegraad een belangrijke indicator voor de bodemstructuur van een landbouwperceel.

Samenvattende info:

- ▶ Stoppels mogen na het oogsten niet afgebrand worden, behalve om fytosanitaire redenen.
- ▶ Minstens één geldig analyseresultaat OC en pH per schijf van 5 ha areaal landbouwgrond exclusief grasland en permanente bedekking.
- ▶ Bij een te laag OC-gehalte: advies dat bij het analyseresultaat is gevoegd, aantoonbaar volgen.
- ▶ Bij een te lage pH-waarde: bekalken en dit kunnen aantonen.
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina '[Tabellen](#)'.

1 NORM STOPPELBEHEER OP BOUWLAND

Na de oogst mogen stoppels en oogstresten niet afgebrand worden. Zo kunnen deze bijdragen tot de opbouw van organische stof in de bodem. Van dit verbod kan enkel afgeweken worden wanneer het afbranden opgelegd wordt vanuit fytosanitair oogpunt.

2 NORM AANTAL ANALYSERESULTATEN C EN PH

De bodemvruchtbaarheid en de bodemstructuur zijn essentiële voorwaarden voor een bodem in goede conditie. Een goede bodemstructuur garandeert een goede ontwikkeling van het wortelstelsel. Dit is belangrijk voor de begingroei van het gewas. Van een goede start profiteert het gewas tijdens de rest van zijn ontwikkeling. Een goed ontwikkeld wortelgestel kan de aangeboden voedingsstoffen optimaal benutten zodat de mestgift verminderd kan worden.

Aangezien de zuurtegraad (pH) en het gehalte aan organische koolstof (OC) in belangrijke mate de bodemstructuur beïnvloeden en perceelsgebonden zijn, zijn zij een geschikte indicator hiervoor. Een regelmatige representatieve grondontleding moet u dan ook de noodzakelijke kennis over de bodemvruchtbaarheid en de bodemstructuur verschaffen.

Om die reden moet u de zuurtegraad en het gehalte aan organische koolstof van een aantal van uw percelen, die geen grasland zijn of die geen permanente bedekking hebben, laten bepalen door een erkend laboratorium. U moet de bijhorende analyseresultaten, verkregen via gestandaardiseerde staalname- en

analysemethoden, kunnen voorleggen. Bovendien zorgt u over de jaren heen dat de ontleding gebeurt voor alle percelen van uw bedrijf door middel van een rotatiesysteem.

Elk analyseresultaat is vijf jaar geldig. Wanneer het organische koolstofgehalte onder de limietwaarde/actiegrens ligt, moet u op dat perceel voor de komende vijf jaar ieder jaar minstens de minimale dosis effectieve organische koolstof toedienen zoals beschreven in het analyseresultaat dat zich baseert op de code van goede praktijk bodembescherming. In het analyseresultaat staat dit advies voor het organische koolstofgehalte gerapporteerd onder de vorm van een minimale jaarlijkse aanbreng van effectieve organische koolstof (kg C/ha). U moet zelf jaarlijks bijhouden en kunnen aantonen hoe u dit advies op het betrokken perceel heeft opgevolgd.

Wanneer uit de analyseresultaten blijkt dat de zuurtegraad van een perceel onder de limietwaarde/actiegrens ligt dan moet u het perceel bekalken volgens het advies gegeven op basis van het analyseresultaat. U moet kunnen aantonen hoe u aan dit advies gevolg hebt gegeven.

Afhankelijk van uw totale areaal landbouwgrond exclusief grasland en permanente bedekking moet u per begonnen schijf van vijf hectare minstens één geldig analyseresultaat kunnen voorleggen.

Het vereiste minimumaantal geldige analyses wordt bijkomend begrensd door het aantal aangegeven percelen landbouwgrond die geen grasland zijn of geen permanente bedekking hebben.

Onder percelen met een permanente bedekking verstaan we:

- ▶ teelten onder glas of in loodsen (in de verzamelaanvraag aangeduid met de gespecialiseerde productiemethodes):
 - > SER: serres met teelt in volle grond;
 - > SGM: serres met teelt op groeimedium;
 - > NPO: niet-permanent overkapte teelt op groeimedium;
 - > CON: teelt op groeimedium in open lucht (bv. containervelden);
 - > CIV: teelt in containers op/in volle grond (bv. chrysanten);
 - > LOO: loods (voor plantaardige productie, bv. witloof);
 - > LVG: loods volle grond.
- ▶ teelten die meerdere jaren op het perceel aanwezig blijven. Dit zijn de teelten die het volledige jaar een bedekking bieden (code JT in de kolom 'erosiegevoeligheid van de teelt' in de bijlage van de toelichting bij de verzamelaanvraag) alsook de meerjarige teelten (code MT in diezelfde kolom).

De lijst met erkende laboratoria kunt u terugvinden op de VLM-pagina '[Erkende labo's en staalnemers](#)' of kan u opvragen door contact op te nemen met het Agentschap Landbouw en Zeevisserij via het telefoonnummer 02 214 48 48 of via het mailadres info@lv.vlaanderen.be.

3 WELKE INFORMATIE VIND IK TERUG OP DE VERZAMELAANVRAAG OF HET E-LOKET?

Op het e-loket is het minimumaantal geldige analyses waarover u moet beschikken, vermeld.

4 AANDACHTSPUNTEN

Elk analyseresultaat is vijf jaar geldig, te rekenen vanaf de datum waarop de staalname is uitgevoerd. Vergeet niet tijdig de analyse aan te vragen zodat datum van de nieuwe staalname vóór of aansluit op het te vervallen analyseresultaat. Wanneer u over meerdere analyseresultaten voor hetzelfde perceel beschikt, is enkel het meest recente analyseresultaat geldig.

Enkel analyseresultaten waarbij de staalname is uitgevoerd op een perceel dat geen grasland is of dat geen permanente bedekking heeft, zijn geldig. Het analyseresultaat telt wel mee wanneer er achteraf tijdens geldigheidsperiode het betrokken perceel grasland is of een permanente bedekking heeft.

Wanneer het organische koolstofgehalte onder de limietwaarde/actiegrens ligt, moet u steeds de mestwetgeving respecteren bij het volgen van het advies organische koolstof beschreven in het analyseresultaat dat zich baseert op de code van goede praktijk bodembescherming. Ook door aanpassingen in het teeltplan kunt u aan het advies gevolg geven, bijvoorbeeld door de inzaai van groenbedekkers of te kiezen voor teelten met een hoge aanvoer van effectieve organische koolstof.

U moet zelf het bewijs van opvolging van het advies bij een te lage organische koolstofgehalte of een te lage zuurtegraad op het perceel bijhouden. U moet kunnen aantonen dat het advies binnen de periode van geldigheid van het analyseresultaat is opgevolgd. Concreet voor de opvolging van een te laag koolstofgehalte moet u kunnen aantonen dat er elk jaar voor de periode van vijf jaar voldoende organische koolstof op het betreffende perceel is aangebracht.

CONDITIONALITEIT –BUFFERSTROKEN LANGS WATERLOPEN

(GLMC 4)

Bufferstroken spelen een belangrijke rol in het voorkomen van verontreiniging van waterlopen. Ze beperken de afspoeling van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen van het perceel naar de waterlopen.

Samenvattende info:

Te respecteren langs alle waterlopen:

- ▶ 1 m teeltvrije strook
- ▶ 3 m pesticidevrije en bemestingsvrije strook bij niet-nitraatgevoelige teelt en nitraatgevoelige teelt in GT 0 en 1, met spontane vegetatie of meerjarig buffergewas
- ▶ 5m pesticidevrije en bemestingsvrije strook bij nitraatgevoelige teelt in GT 2 en 3 of teelt in groene bestemmingen (bos, natuur en reservaat,...), met spontane vegetatie of meerjarig buffergewas
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina '[Tabellen](#)'.

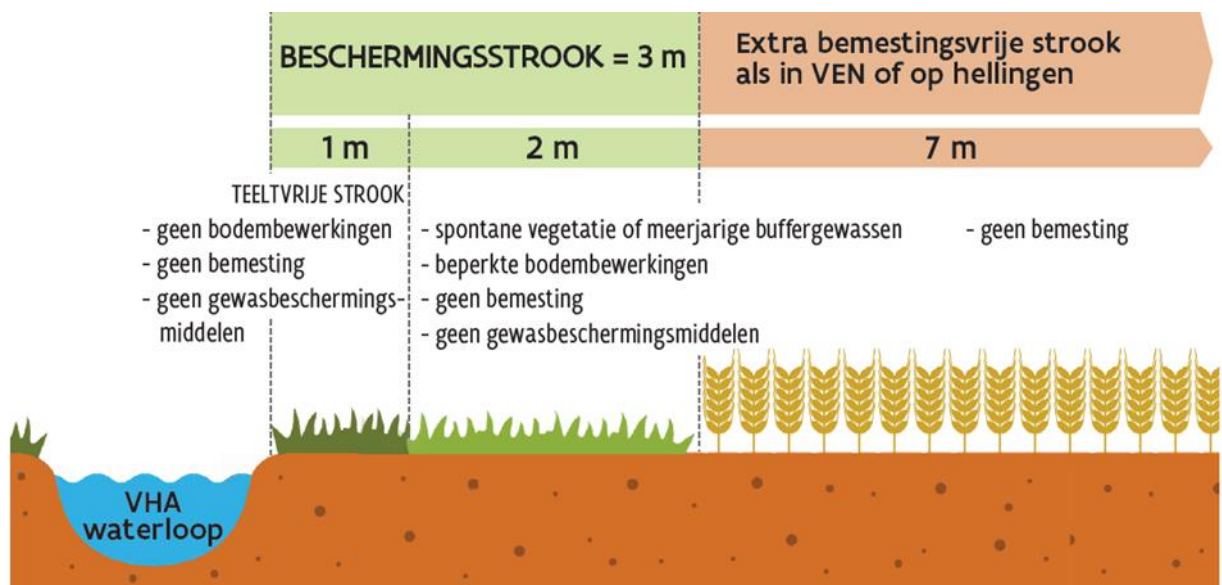
1 NORM

Langs alle waterlopen, opgenomen in de Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA), moet u, landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud, de volgende bufferstroken respecteren:

- ▶ Voor alle niet-nitraatgevoelige teelten (ongeacht het gebiedstype) of voor nitraatgevoelige teelten in gebiedstype 0 en 1:
 - > 1 m teeltvrije strook;
 - > 3 m strook met spontane vegetatie of een meerjarig buffergewas;
 - > 3 m pesticidevrije strook;
 - > 3 m bemestingsvrije strook (10 m indien een helling grenst aan de waterloop en in gebieden die behoren tot het Vlaams Ecologisch Netwerk). Bemesting is verboden, met uitzondering van bemesting door rechtstreekse uitscheiding bij begrazing waarbij begrazing is toegestaan langsheen begraasde weilanden. Langs andere percelen met gewassen kan enkel tijdelijk begraasd worden als onderhoudsmaatregel;
- ▶ Voor alle nitraatgevoelige teelten in gebiedstype 2 en 3 en voor zowel nitraatgevoelige als niet-nitraatgevoelige teelten in groene bestemmingen (bos, natuur en reservaat,...):
 - > 1 m teeltvrije strook;
 - > 5 m strook met spontane vegetatie of een meerjarig buffergewas;
 - > 5 m pesticidevrije strook;
 - > 5 m bemestingsvrije strook (10 m indien een helling grenst aan de waterloop en in gebieden die behoren tot het Vlaams Ecologisch Netwerk). Bemesting is verboden, met uitzondering van bemesting

door rechtstreekse uitscheiding bij begrazing waarbij begrazing is toegestaan langsheen begraasde weilanden. Langs andere percelen met gewassen kan enkel tijdelijk begraasd worden als onderhoudsmaatregel;

Deze verplichtingen zijn van toepassing langs alle Vlaamse waterlopen, inclusief ontwaterings- en irrigatiesloten en waterlopen die gedurende een deel van het jaar opdrogen, die opgenomen zijn in de Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA).

2 WELKE INFORMATIE VIND IK TERUG OP DE VERZAMELAANVRAAG OF HET E-LOKET?

De waterlopen opgenomen in de Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA) worden in het **blauw** voorgedrukt op de fotoplannen van de verzamelaanvraag (blauw gearceerde polygonen of blauwe stippellijnen).

Op de fotoplannen zijn eveneens **paars** gearceerde polygonen terug te vinden. Dit zijn de oppervlaktewaterlichamen die niet als waterloop zijn opgenomen in de VHA. Langs deze oppervlaktewaterlichamen moet u op basis van de beheerseisen voortvloeiend uit de kaderrichtlijn Water (RBE 1), eveneens een 1 m teeltvrije strook en een 5 m (10 m in VEN of op hellingen) bemestingsvrije strook respecteren. Ook moet u op basis van de beheerseisen voortvloeiend uit de verordening voor het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen (RBE 7) een pesticidevrije strook van minstens 1 m respecteren.

3 AANDACHTSPUNTEN

Op de 1m teeltvrije strook langs alle waterlopen mogen er geen grondbewerkingen zijn en geen teelten staan, bovenop de hierboven vermelde beperkingen op het gebruik van pesticiden en bemesting.

Op de pesticidevrije strook langs alle waterlopen mag er geen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden. Pleksgewijze bestrijding van akkerdistel is hier niet toegelaten, via maaibeheer kunt u akkerdistels op pesticidevrije stroken bestrijden indien u dit wenst. Ook de pleksgewijze chemische bestrijding van andere probleemmonkruiden zoals knolcyperus is niet toegelaten in de pesticidevrije strook.

Indien tussen de VHA-waterloop en het perceel een strook aanwezig is die niet tot het subsidiabel landbouwareaal behoort, zoals een wandelweg, dan mag op het gedeelte van het perceel dat nog binnen de strook van 3 of 5 meter landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud van de waterloop gelegen is, geen reguliere teelt voorkomen. Op het overlappende gedeelte van het perceel met de 3 of 5 meter beschermingsstrook blijft het bemestingsverbod en verbod op het gebruik van pesticiden gelden.

Zowel met behulp van de LV-Agrilens-app als via het Geoloket Landbouw kunt u terugvinden tot welk gebiedstype volgens de mestwetgeving een bepaald perceel behoort. Daar vindt u ook de waterlopen terug die zijn opgenomen in de Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA) via de laag 'Waterloop (binnen VHA)' als blauw gearceerde polygonen of blauwe stippellijnen.

De lijst van nitraatgevoelige teelten en niet-nitraatgevoelige teelten kunt u terugvinden op de website van de VLM: <https://www.vlm.be/nl/SiteCollectionDocuments/Mestbank/Algemeen/Teelttabel.xls>

[In deze tabel is eveneens aangeduid welke teelten als meerjarige buffergewas aanvaard worden.]

CONDITIONALITEIT – BODEMBEWERKINGSBEHEER OM EROSIE TEGEN TE GAAN (GLMC 5)

////////////////////////////////////
Bodemerosie vermindert de bodemvruchtbaarheid en de opbrengsten op lange termijn, draagt bij tot het ontstaan van modderstromen en overmatige ruimings- en baggerspecie.

Samenvattende info:

- ▶ Op percelen met een hoge en zeer hoge erosiegevoeligheid moeten maatregelen toegepast worden uit vier maatregelpakketten, afhankelijk van de teelt en erosiegevoeligheid.
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina '[Tabellen](#)'.

1 NORM

Op percelen met een zeer hoge en hoge erosiegevoeligheid (paars en rood) bent u verplicht om maatregelen te nemen om erosie tegen te gaan; afhankelijk van het type teelt en de erosiegevoeligheid van het perceel moet u maatregelen kiezen uit 4 maatregelenpakketten.

De erosiegevoeligheid van een perceel wordt bepaald door de subentiteit van het beleidsdomein Omgeving bevoegd voor bodembescherming, op basis van de modelmatige berekening van de gemiddelde potentiële jaarlijkse erosie per hectare aan de hand van de herziene universele bodemverliesvergelijking of RUSLE (Revised Universal Soil Loss Equation). Op die manier wordt zowel hellingsgraad, hellingslengte en bodemtype in rekening gebracht. Er zijn zes erosiegevoeligheidsklassen: zeer hoog (paars), hoog (rood), medium (oranje), laag (geel), zeer laag (lichtgroen) en verwaarloosbaar (groen).

Landbouwers die aan de hand van een analyse van een bodemstaal kunnen aantonen dat het organischekoolstofgehalte minstens 1,7% bedraagt en de pH zich in de optimale zone bevindt (zie tabel 1), kunnen een aanvraag indienen bij het Agentschap Landbouw en Zeevisserij om de erosiegevoeligheid van het desbetreffende perceel dat geen blijvend grasland is, met één klasse te laten dalen. Dit kan via het mailadres 'info@lv.vlaanderen.be' of via het postadres van de regio's 'Agentschap Landbouw en Zeevisserij – dienst Coördinatie Controle - Koning Albert II-laan 15 bus 363, 1210 Brussel'.

De monsterneming en analyse van het bodemstaal wordt uitgevoerd door een erkend laboratorium in de discipline bodem, deeldomein bodembescherming.

Bodemtype	Optimale zone zuurtegraad (pH KCl)
Zand	5,0 - 6,0
Zandleem	5,5 - 6,5
Leem	6,5 - 7,5
Klei	7,0 - 8,0

Tabel 1: Optimale pH-zone volgens bodemtype.

De bodemanalyse heeft een geldigheidsduur van vijf jaar vanaf de datum waarop de staalname heeft plaatsgevonden. De herklassering van een perceel loopt per kalenderjaar: ze vangt aan op 1 januari van het jaar waarin de aanvraag voor herklassering wordt goedgekeurd en eindigt op 31 december van het jaar dat voorafgaat aan de einddatum van de maximale geldigheidsduur van de bodemanalyse. Als het perceel van vorm verandert, blijft de herklassering geldig voor zover het perceel voor minstens 80% overlapt met het oorspronkelijk perceel waarop de staalname die aan de basis lag voor de herklassering, is uitgevoerd.

Alle landbouwteelten zijn opgedeeld in de volgende vier teeltcategorieën:

- ▶ teelten die het jaar rond een volledige bedekking van de bodem bieden, bv. grasland;
- ▶ teelten ingezaaid vóór 1 januari, bv. wintergranen;
- ▶ teelten ingezaaid na 1 januari, bv. suikerbieten, maïs, groenten, ruggenteelten;
- ▶ meerjarige teelten, bv. fruitteelt, boomkwekerij.

Tot welke teeltcategorie een teelt behoort, is terug te vinden in de kolom erosiegevoeligheid van de 'Tabel teeltcodes - combinaties ecoregelingen en agromilieuklimaatmaatregelen' onder de rubriek 'Perceelsaangifte en teeltcodes' op de webpagina ['Tabellen'](#) bij de verzamelaanvraag 2026 van de website van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij.

2 VERPLICHTINGEN OP PERCELEN MET EEN ZEER HOGE EROSIEGEVOELIGHEID:

Afhankelijk van de teeltcategorie moet u de volgende maatregelen nemen:

- ▶ Het omzetten van blijvend grasland naar akkerland is verboden, met uitzondering van blijvend grasland dat is aangelegd ter uitvoering van een beheerovereenkomst of een overeenkomst gesloten in het kader van het erosiebesluit.
- ▶ Voor teelten ingezaaid vóór 1 januari moet u zowel een maatregel toepassen uit het basispakket (zie verder) als een maatregel uit ofwel het keuzepakket bufferstroken (zie verder), ofwel het keuzepakket

teelttechnische maatregelen (zie verder), ofwel het keuzepakket structurele erosiebestrijdingswerken (zie verder).

- ▶ Voor teelten ingezaaid na 1 januari hebt u 2 keuzemogelijkheden: een maatregel toepassen uit het basispakket alsook een maatregel uit zowel het keuzepakket bufferstroken als het keuzepakket teelttechnische maatregelen, ofwel een maatregel toepassen uit het basispakket en een maatregel uit het keuzepakket structurele erosiebestrijdingswerken.
- ▶ Voor meerjarige teelten moet u ofwel er voor zorgen dat de bodem voor minstens 80 % bedekt is door de combinatie van enerzijds de teelt zelf en van anderzijds gras of een andere waterdoorlatende bodembedekking tussen de rijen, ofwel een maatregel toepassen uit het keuzepakket structurele erosiebestrijdingswerken.

3 VERPLICHTINGEN OP PERCELEN MET EEN HOGE EROSIEGEVOELIGHEID:

Afhankelijk van de teeltcategorie moet u de volgende maatregelen nemen:

- ▶ Voor teelten ingezaaid vóór 1 januari moet u een maatregel toepassen uit ofwel het basispakket ofwel het keuzepakket bufferstroken, ofwel het keuzepakket teelttechnische maatregelen, ofwel het keuzepakket structurele erosiebestrijdingswerken.
- ▶ Voor teelten ingezaaid na 1 januari moet u een maatregel toepassen uit het basispakket alsook een maatregel uit ofwel het keuzepakket bufferstroken, ofwel het keuzepakket teelttechnische maatregelen, ofwel een maatregel toepassen uit het keuzepakket structurele erosiebestrijdingswerken. Indien u een maatregel uit het keuzepakket structurele erosiebestrijdingswerken toepast, is het toepassen van een maatregel uit het basispakket niet verplicht.
- ▶ Voor meerjarige teelten moet u ofwel er voor zorgen dat de bodem voor minstens 80 % bedekt is door de combinatie van enerzijds de teelt zelf en van anderzijds gras of een andere waterdoorlatende bodembedekking tussen de rijen, ofwel een maatregel toepassen uit het keuzepakket bufferstroken ofwel een maatregel toepassen uit het keuzepakket structurele erosiebestrijdingswerken.

4 MAATREGELEN VERVAT IN HET BASISPAKKET EN DE KEUZEPAKKETTEN:

4.1 BASISPAKKET

- ▶ Als de teelt geoogst wordt vóór 15 oktober, moet u minstens één van de volgende maatregelen toepassen:
 - > het inzaaien van een groenbedekker vóór 1 december;

- > het inzaaien van een andere teelt vóór 1 december.
- ▶ Als de teelt geoogst wordt na 15 oktober, moet u minstens één van de volgende maatregelen toepassen:
 - > het inzaaien van een groenbedekker vóór 1 december;
 - > de bodem niet-kerend bewerken vóór 1 december;
 - > het inzaaien van een andere teelt vóór 1 december;
 - > het behouden van een bodembedekking door oogstresten bij korrelmais, spruiten en andere koolsoorten tot de inzaai van de volgende teelt;
 - > het toepassen van winter-voorploegen (winterlabeur) op percelen met een leem- en kleibodem (op basis van de bodemkaart of bodemstaal).
- ▶ Als de teelt niet geoogst is op 1 december, moet u minstens één van de volgende maatregelen toepassen:
 - > het behouden van de teelt of van de teeltresten tot de inzaai van de volgende teelt;
 - > het toepassen van winter-voorploegen (winterlabeur) op percelen met een leem- en kleibodem (op basis van de bodemkaart of bodemstaal).

Let op! Wanneer u het basispakket moet toepassen, moet u ook rekening houden met de verplichtingen voor een minimale bodembedekking (GLMC 6). Wat dat concreet inhoud is beschreven in hoofdstuk drie van de fiche Minimale bodembedekking (GLMC 6).

4.2 KEUZEPAKKET BUFFERSTROOK VOOR EEN PERCEEL MET EEN ZEER HOGE EROSIEGEVOELIGHEID (PAARS PERCEEL)

Minstens één van de volgende maatregelen moet u uitvoeren:

- ▶ het hebben of aanleggen van een grasbufferstrook van minstens 9 m breed bij een perceel met uniforme helling, in samenwerking met een erosiecoördinator;
- ▶ het hebben of aanleggen van een grasgang van minstens 12 m breed bij een perceel met een zink of een droge vallei, in samenwerking met een erosiecoördinator;
- ▶ het hebben of aanleggen van een graszone bij een perceel met een complexe topografie, in samenwerking met een erosiecoördinator;
- ▶ het hebben of aanleggen van een dam uit plantaardige materialen bij een perceel met complexe topografie, eventueel in combinatie met een grasbufferstrook, in samenwerking met een erosiecoördinator.

4.3 KEUZEPAKKET TEELTTECHNISCHE MAATREGELEN VOOR EEN PERCEEL MET EEN ZEER HOGE EROSIEGEVOELIGHEID (PAARS PERCEEL)

Minstens één van de volgende maatregelen moet u uitvoeren:

- ▶ Bij vlakkeveldsteelten:

- > niet kerende bodembewerking toepassen voor de inzaai van de teelt;
- > directe inzaai toepassen;
- > strip-till toepassen bij de inzaai van de teelt;
- Bij ruggenteelten:
 - > bij niet-biologische aardappelen is het aanleggen van drempels sowieso verplicht;
 - > bij biologische aardappelteelt is schoffelen en wieden toegelaten als alternatief voor drempels;
 - > bij andere ruggenteelten dan aardappelen is het aanleggen van drempeltjes of het toepassen van een diepe tandbewerking verplicht.

4.4 KEUZEPAKKET BUFFERSTROOK VOOR EEN PERCEEL MET EEN HOGE EROSIEGEVOELIGHEID (ROOD PERCEEL)

Minstens één van de volgende maatregelen moet u uitvoeren:

- het hebben of aanleggen van een grasbufferstrook van minstens 9 m breed bij een perceel met een uniforme helling;
- het hebben of aanleggen van een grasgang van minstens 12 m breed bij een perceel met een zonk of een droge vallei;
- het hebben of aanleggen van een graszone bij een perceel met een complexe topografie, in samenwerking met een erosiecoördinator;
- het hebben of aanleggen van een dam uit plantaardige materialen bij een perceel met complexe topografie, eventueel in combinatie met een grasbufferstrook, in samenwerking met een erosiecoördinator.

4.5 KEUZEPAKKET TEELTTECHNISCHE MAATREGELEN VOOR EEN PERCEEL MET EEN HOGE EROSIEGEVOELIGHEID (ROOD PERCEEL)

Minstens één van de volgende maatregelen moet u uitvoeren:

- Bij vlakkeveldsteelten:
 - > niet kerende bodembewerking toepassen voor de inzaai van de teelt;
 - > directe inzaai toepassen;
 - > strip-till toepassen bij de inzaai van de teelt;
 - > zaaien volgens de hoogtelijnen bij andere dan ruggenteelten;
 - > onbeteelde zones (kopakkers) inzaaien met gras in de groeifase van de teelt
- Bij ruggenteelten:
 - > bij niet-biologische aardappelen is het aanleggen van drempels sowieso verplicht;

- > bij biologische aardappelteelt is schoffelen en wieden toegelaten als alternatief voor drempels;
- bij andere ruggenteelten dan aardappelen is het aanleggen van drempeltjes of het toepassen van een diepe tandbewerking verplicht;

4.6 KEUZEPAKKET STRUCTURELE EROSIEBESTRIJDINGSWERKEN

Het pakket “Structurele erosiebestrijdingswerken” is een keuzemogelijkheid bij alle betreffende percelen om voorzieningen permanent aan te leggen om erosieproblemen van één of meerdere percelen te vermijden. Deze structurele werken worden aangelegd om afstromend water en sediment tijdelijk op te vangen in een bufferzone of in een uitgegraven erosiepoel achter een (aarden) dam, waarbij het sediment bezinkt en het water vertraagd wordt afgevoerd of om het afstromend (modder)water af te leiden van bedreigde locaties naar een lager gelegen structureel erosiewerk. Op deze manier vermindert de kans op bodemerosie stroomafwaarts en worden wegen en bebouwing beschermd tegen water- en modderoverlast en wordt het afvoerdebiet naar het grachtenstelsel en waterlopen beperkt.

In tegenstelling tot de meeste andere maatregelen, zijn structurele erosiewerken ook effectief bij extreme neerslagbuien. M.a.w. structurele erosiewerken bieden een ‘ultieme’ bescherming van afwaarts gelegen woonwijken, infrastructuur en waterlopen bij extreme weersomstandigheden.

Minstens één van de volgende maatregelen moet u uitvoeren:

- het hebben of aanleggen van een bufferende aarden dam met een erosiepoel (eventueel met een geleidende aarden dam);
- het hebben of aanleggen van een bufferbekken (eventueel met een geleidende aarden dam).

De maatregelen zijn gebonden aan de volgende voorwaarden:

- De aanleg van de structurele erosiebestrijdingswerken voldoet aan de code goede praktijk voor erosiebestrijdingswerken en gebeurt verplicht onder coördinatie van een erosiecoördinator. De aanleg van de maatregel moet goedgekeurd worden door de overheid of uitgevoerd worden in het kader van het Erosiebesluit van de Vlaamse Regering.
- Ook reeds aangelegde structurele erosiebestrijdingswerken komen in aanmerking nadat deze zijn goedgekeurd door de overheid of aangelegd werden in het kader van het erosiebesluit.
- De maatregel moet aanwezig zijn op een akkerbouwperceel dat de landbouwer zelf gebruikt; maatregelen aanwezig op een openbaar domein komen niet in aanmerking.
- Enkel het oorspronkelijke perceel waarop de maatregel is aangelegd voldoet aan het pakket ‘structurele erosiebestrijdingswerken’. Andere percelen waarvan water en sediment in de buffervoorziening terecht komen, voldoen niet aan het pakket structurele erosiebestrijdingswerken. Voor deze percelen moet u maatregelen uit de andere pakketten kiezen.

4.7 ENKELE BEGRIPPEN UIT DE KEUZEPAKKETTEN:

- directe inzaai: het direct inzaaien in een voldoende bodembedekking. Om gunstige zaaicondities te creëren wordt bij directe inzaai toegestaan dat de bodem, vóór de insnijding van de zaakouters, wordt geopend en

verkruid. Concreet gaat het om schijven of een combinatie van schijven en tanden die werkzaam zijn in dezelfde lijn als de zaaikouter en met een werkbreedte per schijf van maximaal 3 cm;

- ▶ strip-till: de techniek waarbij de teelt ingezaaid wordt op een strook bewerkte grond van maximaal 30 cm breed, terwijl de rest van het veld onbewerkt blijft en een voldoende bodembedekking heeft;
- ▶ drempeltjes: aanaardingen aangebracht dwars tussen de ruggen met een aangepaste machine.
- ▶ In samenwerking met een erosiecoördinator: De standaardinvulling van het keuzepakket bufferstrook bestaat uit de aanleg van een grasbufferstrook van minstens 9 m breed onderaan elk afhellend gedeelte van het perceel en de aanleg van een grasgang van minstens 12 m breed in elke droge vallei in het perceel. Wanneer u van deze standaardinvulling afwijkt, moet u aan de hand van een schriftelijk attest of een equivalent bewijs kunnen aantonen dat de genomen maatregelen gevalideerd zijn door een erosiecoördinator. In gemeenten waar een erosiecoördinator actief is, is deze persoon het eerste aanspreekpunt. Wanneer er geen erosiecoördinator actief is in de gemeente, kunt u beroep doen op een bedrijfsplanner van de Vlaamse Landmaatschappij. Indien u een passende beheersovereenkomst heeft afgesloten, volstaat dit om de samenwerking aan te tonen.

5 GESPECIALISEERDE PRODUCTIEMETHODE ‘ECJ’ EN ‘ECN’

Als u bufferstroken hebt aangelegd kunt u deze stroken niet gebruiken om én te voldoen aan de conditionaliteit ‘bodembewerkingsbeheer erosie’ (GLMC 5) én om de steun voor de ecoregeling ‘grasbufferstroken’ aan te vragen. Indien er verplichtingen zijn in het kader van erosiegevoeligheid, moet u beslissen of u de bufferstrook wilt gebruiken voor bodembewerkingsbeheer (GLMC 5) of als ecoregeling.

- ▶ Wilt u de strook voor conditionaliteit gebruiken dan moet u de gespecialiseerde productiemethode ‘ECJ’ opgeven. De resterende oppervlakte van de bufferstrook kan dan uitbetaald worden voor de ecoregeling op voorwaarde dat de minimale breedte van de ecoregeling bovenop de verplichte breedte voor de conditionaliteit wordt behaald.
- ▶ Wanneer u de bufferstrook niet wilt gebruiken om aan uw verplichting te voldoen omdat u uw verplichting via een andere maatregel kunt invullen, kunt u de gespecialiseerde productiemethode ‘ECN’ gebruiken.
- ▶ In beide gevallen geeft u de gespecialiseerde productiemethode en de overeenkomstige bijkomende bestemming voor bufferstroken op en zal de steun voor ecoregeling bufferstroken volledig of deels worden uitbetaald.

6 WELKE INFORMATIE VIND IK TERUG OP DE VERZAMELAANVRAAG OF HET E-LOKET?

De beschikbare gegevens in verband met de erosiegevoeligheid van een bepaald perceel worden voorgedrukt op de verzamelaanvraag. Zo heeft u een duidelijke indicatie op welke percelen u erosie maatregelen moet nemen.

Het bodemtype van uw perceel kunt u raadplegen in de kolom 'Bodemtype' onder 'Overzicht – Perceelsinfo' in de verzamelaanvraag op het e-loket, alsook in het tabblad 'Bodem' in uw Bodempaspoort op het e-loket. Op de website van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij kunt u meer info over [het Bodempaspoort](#) terugvinden.

7 WAAR VIND IK MEER INFORMATIE OVER EROSIEBESTRIJDING?

De Vlaamse erosiecoördinatoren hebben hun expertise gebundeld op de website www.erosie.be waar landbouwers kunnen nagaan welke maatregelen het meest geschikt zijn om hun percelen te wapenen tegen afstromende modder.

8 AANDACHTSPUNTEN

Een erosiebufferstrook is verplicht aan te leggen op een

- ▶ Paars perceel bij inzaai van een zomerteelt, samen met de toepassing van een teelttechnische maatregel en met een maatregel uit het basispakket;
- ▶ Paars perceel bij inzaai van een winterteelt, samen met een maatregel uit het basispakket;
- ▶ Rood perceel bij inzaai van een zomerteelt, samen met een maatregel uit het basispakket.

De erosiebufferstrook moet gedurende heel het kalenderjaar er liggen. In het najaar mag de bufferstrook enkel ondergewerkt worden voor de inzaai van een wintergraan of voor de inzaai van een groenbedekker. Drempels zijn aanaardingen aangebracht dwars tussen de ruggen met een aangepaste machine. De drempels zorgen ervoor dat water niet zomaar kan afstromen tussen de ruggen. Ze moeten daarom voldoende hoog zijn en met de gepaste frequentie aangelegd worden zodat de drempels het regenwater kunnen opvangen.

Bij een niet-kerende bodembewerking moeten er voldoende gewasresten op de bodem liggen zodat deze na de bewerking in de toplaag zijn terug te vinden.

CONDITIONALITEIT – MINIMALE BODEMBEDEKKING

(GLMC 6)

////////////////////////////////////
Kale bodems zijn kwetsbaar voor erosie en uitspoeling van nutriënten. Het bedekt houden van de bodem zorgt dan ook voor bescherming in de meest kwetsbare periodes.

Samenvattende info:

- ▶ De bodem maximaal bedekt houden tijdens de winter door:
 - > Het inzaaien van een groenbedekker of een nateelt;
 - > Het behouden van de stoppels en opslag
 - > Het behouden van de gewasresten na de oogst
 - > Het behouden van de teelt
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina 'Tabellen'.

1 NORM

U moet zorgen voor een minimale bodembedekking tijdens de winter. Hieraan voldoet u door op minstens 80% van het totale bouwlandareaal van het bedrijf, één van de volgende maatregelen te nemen die u minstens aanhoudt in de periode van 1 december tot en met 31 januari zodat tijdens de winter een minimale bodembedekking aanwezig is:

- ▶ ofwel zaait u een groenbedekker of een nateelt in. Tot aan de start van de veldwerkzaamheden voor de inzaai van de groenbedekker of de nateelt behoudt u de stoppels en opslag of laat u de plantenresten van de hoofdteelt aan de oppervlakte liggen om voor een bedekking van de bodem te zorgen;
- ▶ ofwel behoudt u de stoppels en opslag na de oogst van de hoofdteelt;
- ▶ ofwel laat u de plantenresten van de hoofdteelt aan de oppervlakte liggen om voor een bedekking van de bodem te zorgen
- ▶ ofwel behoudt u de teelt tijdens de winterperiode.
- ▶ Kerende bodembewerkingen waarbij de plantenresten worden ondergewerkt zoals ploegen, spitten, frezen of diepfrezen alsook niet-kerende bodembewerkingen waarbij de plantenresten grotendeels in de bodem worden ingewerkt waardoor er nog amper gewasresten aan de oppervlakte achterblijven, zijn **niet** toegestaan tot de start van de veldwerkzaamheden voor de inzaai van de groenbedekker of de nateelt die als voorteelt of hoofdteelt zal dienen in de volgende campagne.

Met opslag wordt het kiemen bedoeld van zaden die na de oogst op het veld zijn achtergebleven, dus zowel oogstverliezen als andere kruiden kunnen voor opslag zorgen. Ook het laten doorgroeien van oogstresten van bloemkool, rode kool, savooikool en witte kool vallen onder deze bepaling.

Als na de oogst onvoldoende oogstresten achterblijven of te verwachten is dat die oogstresten snel verteerd zullen zijn om nog te zorgen voor een bodembedekking tot en met 31 januari, dan is de inzaai van een groenbedekker of een nateelt de enige mogelijkheid als u het perceel wil laten meetellen om op minstens 80% van het totale bouwlandareaal minimale bedekking te realiseren.

2 UITZONDERING VOOR KLEI- EN LEEMBODEMS

Op percelen met een zware bodemtextuur, namelijk met een klei- of leembodem, is winterploegen toegestaan

- ▶ vanaf 15 oktober op de andere kleibodems dan deze gelegen in de landbouwstrekken Polders en Duinen, en
- ▶ vanaf 1 december op de leembodems

Voor percelen met een kleibodem gelegen in de landbouwstreek Polders en Duinen is winterploegen altijd toegestaan.

Landbouwstreek	Vroegste ploegdatum op kleibodem	Vroegste ploegdatum op leembodem
Polders en Duinen	-	1 december
Zandstreek, Kempen, Zandleemstreek, Leemstreek, Weidestreek (Luik)	15 oktober	1 december

Hierbij houdt u de bodem na de oogst van de hoofdteelt tot de aanvang van het winterploegen bedekt door:

- ▶ ofwel de inzaai van een groenbedekker of een nateelt na de oogst van de hoofdteelt,
- ▶ ofwel het behouden van de stoppels en opslag,
- ▶ ofwel het aan de oppervlakte laten liggen van de plantenresten na de oogst van de hoofdteelt.

Wanneer u op de klei- of leembodem een nateelt inzaait die voor een bodembedekking in de winter zorgt, is ook aan deze GLMC-voorwaarde voldaan.

Een kleibodem wordt volgens de bodemkaart gekarakteriseerd met de codes U (zware klei) of E (klei) of vergelijkbare bodems in de Zeepolders of in de bodemstaalanalyse met de codes 50 (klei), 60 (lichte polder), 70 (polder).

Een leembodem wordt volgens de bodemkaart gekarakteriseerd met de codes A (leem) of in de bodemstaalanalyse met de codes 35 (lichte leem), 40 (leem) en 45 (zware leem), of een combinatie van deze codes U, E, A.

De bodemkaart kunt u terugvinden op de website van [Databank Ondergrond Vlaanderen](#).

Het bodemtype van uw perceel kunt u raadplegen in de kolom 'Bodemtype' onder 'Overzicht – Perceelsinfo' in de verzamelaanvraag op het e-loket, alsook in het tabblad 'Bodem' in uw Bodempaspoort op het e-loket. Op

de website van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij kunt u meer info over [het Bodempaspoort](#) terugvinden.

Zware gronden met bodemtextuur klei en leem moeten kunnen geploegd worden vóór de winter om een goede bodemstructuur te kunnen behouden. De bodemtexturen klei en leem zijn immers texturen die minder gemakkelijk te bewerken zijn en gevoelig zijn voor structuurschade. Deze zwaardere grondtypes worden voor de winter diep bewerkt (ploegen) zodat de ruwe grond door uitvriezen tijdens de winter kan ververen in een fijn zaaibed dat dan in het voorjaar nog oppervlakkig bewerkt kan worden. Hoe meer klei of leem aanwezig is in de bodem, hoe zwaarder het bodemtype is en hoe fragieler de bewerkbaarheid van de grond.

3 HOE TOEPASSEN OP PERCELEN MET EEN HOGE EN ZEER HOGE EROSIEGEVOELIGHEID

Deze basisnorm is tevens van toepassing op percelen met een hoge en zeer hoge erosiegevoeligheid. Wanneer u op deze percelen conform GLMC 5 het basispakket moet toepassen en dat basispakket in strengere voorwaarden voorziet, moet u deze strengere voorwaarden toepassen. Op percelen met een hoge en zeer hoge erosiegevoeligheid gelden daarom de volgende verplichtingen in het kader van het basispakket in combinatie met de verplichtingen op basis van de GLMC-norm 6:

Wanneer de hoofdteelt vóór 15 oktober geoogst wordt, zaait u vóór 1 december ofwel een groenbedekker ofwel een nateelt in.

Tot aan de inzaai van de groenbedekker of de nateelt behoudt u de stoppels en opslag of laat u de plantenresten aan de oppervlakte liggen om voor een bedekking van de bodem te zorgen.

- ▶ Wanneer de hoofdteelt geoogst wordt na 15 oktober maar vóór 1 december, minstens één van de volgende maatregelen toepassen:
 - > u zaait een groenbedekker of een andere teelt in, waarbij u tot de inzaai ervan de stoppels en opslag behoudt of de plantenresten aan de oppervlakte laat liggen om voor een bedekking van de bodem te zorgen;
 - > bij korrelmais, spruiten en andere koolsoorten laat u de plantenresten aan de oppervlakte liggen om voor een bedekking van de bodem te zorgen tot de inzaai van de volgende teelt;
 - > u past winterploegen (winterlabeur) toe op percelen met een leem- en kleibodem (op basis van de bodemkaart of bodemstaal), waarbij een perceel met een kleibodem vanaf 15 oktober kan geploegd worden en een perceel met een leembodem vanaf 1 december⁽¹⁾. Hierbij houdt u de bodem na de oogst van de hoofdteelt tot de aanvang van het ploegen bedekt door:
 - * ofwel de inzaai van een groenbedekker na de oogst van de hoofdteelt,
 - * ofwel het behouden van de stoppels en opslag,
 - * ofwel de plantenresten aan de oppervlakte te laten liggen.
- ▶ Wanneer de hoofdteelt niet geoogst is op 1 december, moet u minstens één van de volgende maatregelen toepassen:

- > u behoudt de teelt of de plantenresten na het oogsten tot de inzaai van de volgende teelt;
- > u past winterploegen (winterlabour) toe op percelen met een leem- en kleibodem (op basis van de bodemkaart of bodemstaal). Hierbij houdt u de bodem na de oogst van de hoofddeelt tot de aanvang van het ploegen bedekt door de stoppels te behouden en plantenresten te laten liggen.
- Voor meerjarige teelten: ofwel zorgt u er voor dat de bodem voor minstens 80 % bedekt is door de combinatie van enerzijds de teelt zelf en van anderzijds gras of een andere waterdoorlatende bodembedekking tussen de rijen, ofwel past u een maatregel toe uit het keuzepakket structurele erosiebestrijdingswerken. Op percelen met hoge erosiegevoeligheid kunt u ook een maatregel uit het keuzepakket bufferstroken kiezen (zie keuzepakketten vermeld bij GLMC 5).

4 AANDACHTSPUNTEN

- Na het oogsten van o.a. aardappelen, bieten,... blijven er meestal weinig gewasresten achter op het perceel die voor een bodembedekking tot en met 31 januari kunnen zorgen. Daarom is de inzaai van een groenbedekker of nateelt hier nodig om een minimale bodembedekking te verzekeren tot en met 31 januari als u het perceel wil laten meetellen voor de realisatie van een minimale bodembedekking op minstens 80% van het totale bouwlandareaal..
- Bij het inzaaien van groenbedekkers of nateelt moet u tot aan de veldwerkzaamheden hiervan de stoppels behouden of plantenresten aan de oppervlakte laten liggen om zo de bodem bedekt te houden.
- Indien u na de oogst van korrelmaïs een kerende of niet-kerende bodembewerking toepast waardoor de plantenresten in de bodem worden onder- of ingewerkt en er nog amper gewasresten aan de oppervlakte achterblijven, is de bodem niet langer als bedekt te beschouwen. In dat geval moet u nog een groenbedekker of een nateelt (wintergewas) inzaaien als u het betrokken perceel wilt laten meetellen voor de realisatie van een minimale bodembedekking op minstens 80% van het totale bouwlandareaal.

CONDITIONALITEIT – GEWASROTATIE OP BOUWLAND

(GLMC 7)

Door het roteren van de gewassen op een perceel wordt bodemuitputting vermeden en kan de ontwikkeling van bodempathogenen afgeremd worden, zodat het bodempotentieel behouden blijft.

Samenvattende info:

- ▶ Pas gewasrotatie toe op perceelsniveau
- ▶ Als alternatief kunt u ook gewasdiversificatie toepassen op uw bedrijf
- ▶ Aardappelen: slechts éénmaal om de drie jaar op eenzelfde perceel, voor gecertificeerde pootaardappelen: éénmaal om de vier jaar
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina '[Tabellen](#)'.

1 BASISNORM GEWASROTATIE

Op **perceelsniveau** zorgt u ervoor dat u elk jaar gewasrotatie toepast op elk bouwlandperceel door:

- ▶ Ofwel een hoofdteelt te telen die behoort tot een andere gewasgroep dan de gewasgroep waartoe de hoofdteelt van het voorgaande jaar behoort;
- ▶ Ofwel na de hoofdteelt van het voorgaande jaar een nateelt aan te houden die minstens twaalf weken op het perceel aanwezig blijft. De nateelt behoort tot een andere gewasgroep dan de hoofdteelt van het betrokken jaar;
- ▶ Deze voorwaarde geldt niet voor percelen die in het voorgaande jaar meerjarige gewassen, grassen en andere kruidachtige voedergewassen of braakliggend land als teelt hadden.
- ▶ Een hoofdteelt verschilt van de hoofdteelt van het voorgaande jaar wanneer deze teelt tot een andere gewasgroep (zie punt 3) behoort.

2 ALTERNATIEF VOOR DE BASISNORM GEWASROTATIE: GEWASDIVERSIFICATIE

Wanneer u niet aan de basisnorm gewasrotatie voldoet of kan voldoen, is er wel een alternatief om ook aan deze verplichting te voldoen, namelijk door gewasdiversificatie toe te passen op uw bedrijf en dit op de volgende manier:

Als het bouwlandareaal van uw bedrijf:

- ▶ meer dan 10 hectare en niet meer dan 30 hectare bedraagt, moet u op dat bouwland minstens 2 verschillende hoofdteelten telen. De omvangrijkste teelt mag daarbij niet meer dan 75% van het areaal bouwland innemen.
- ▶ meer dan 30 hectare bedraagt, moet u op dat bouwland minstens 3 verschillende hoofdteelten telen. De omvangrijkste teelt mag niet meer dan 75% van het areaal bouwland beslaan en de twee omvangrijkste gewassen samen niet meer dan 95%.
- ▶ Met verschillende hoofdteelten worden teelten bedoeld die tot een verschillende gewasgroep (zie punt 3) behoren.

3 DEFINITIE GEWASGROEP

Een gewasgroep voor de norm gewasrotatie is een groep van teelten die behoren tot hetzelfde geslacht of dezelfde soort. Zo is er de gewasgroep 'Bieten' (geslacht) waartoe voederbiet, suikerbiet en rode biet behoren. Een ander voorbeeld is de gewasgroep 'Koolachtigen' (soort) waartoe broccoli, bloemkool, spruitkool, rode kool, ... behoren. Op het e-loket wordt deze opdeling voor u gemaakt. De opdeling vindt u ook op de webpagina '[Tabellen](#)' in de bijhorende tabel 'Gewasgroepen gewasrotatie'.

Winterteelten en zomerteelten worden als afzonderlijke gewasgroepen beschouwd, ook al behoren ze tot hetzelfde geslacht. Zo worden bijvoorbeeld wintertarwe en zomertarwe als twee verschillende gewasgroepen beschouwd. Spelt (*Triticum spelta*) wordt aanzien als een aparte gewasgroep ten aanzien van gewassen die behoren tot hetzelfde geslacht.

Silomais, korrelmais of een mengsel van mais met een andere teelt (vb. vlinderbloemigen) worden allemaal aanzien als mais en behoren tot dezelfde gewasgroep. Het afwisselen van deze teelten, zorgt dus niet voor een gewasrotatie op het perceel.

4 TOEGESTANE AFWIJKINGEN VAN DE BASISNORM VOOR GEWASROTATIE

De volgende **bedrijven** zijn vrijgesteld van de toepassing van de basisnorm voor gewasrotatie:

- ▶ Bedrijven waarbij meer dan 75 % van het bouwland in 2026 ofwel wordt gebruikt voor de productie van grassen of andere kruidachtige voedergewassen, ofwel braak ligt, ofwel wordt gebruikt voor de teelt van vlinderbloemige gewassen ofwel wordt gebruikt voor een combinatie van deze toepassingen.
- ▶ Bedrijven waarbij meer dan 75 % van het subsidiabele landbouwareaal in 2026 ofwel blijvend grasland is, ofwel wordt gebruikt voor de productie van grassen of andere kruidachtige voedergewassen.
- ▶ Bedrijven waarvan het bouwlandareaal in 2026 niet meer dan 10 hectare bedraagt.

Volgende **percelen bouwland van de voorgaande campagne** zijn vrijgesteld van de basisnorm voor gewasrotatie, deze vrijstellingen gelden dus niet bij de alternatieve invulling via gewasdiversificatie:

- ▶ Percelen met meerjarige gewassen, grassen en andere kruidachtige voedergewassen of braakliggend land.
 - > Onder de meerjarige gewassen vallen o.a. de teeltcodes meerjarige klaver (722), rode klaver (723), meerjarige luzerne (732), artisjok (8586, 9586) en bieslook (865 en 965)
 - > Onder de grassen en andere kruidachtige voedergewassen vallen de teeltcodes gras (60), graskruiden (63), festulolium (638) grasluzerne (660), grasklaver (700), mengsel gras en vlinderbloemigen (745), zaaizaad gras (601), graszoden (955), weiland met oogstbare bomen (9827) en natuurlijk grasland met onderhoud (9828).
 - > Onder braak vallen de teeltcodes braak met onderhoud (82), faunabraak (98) en bloemenmengsels (9831).
- ▶ Percelen met teelten onder vaste overkapping in volle grond (gespecialiseerde productiemethode 'SER' of 'LVG').
- ▶ Percelen met sierplanten in containers op en in volle grond (gespecialiseerde productiemethode 'CIV').
- ▶ Percelen met knolbegonia (teeltcode 9571).
- ▶ Percelen met aardbeien (teeltcodes 9516 en 9724) en forcerie van witloof (teeltcodes 8515 en 9515)
- ▶ Percelen die in voorgaande jaren een lopende beheerovereenkomst hadden met VLM.
- ▶ Op percelen besmet met knolcyperus is mais na mais toegelaten tot wanneer het perceel vrij van knolcyperus is. De vrijstelling geldt voor elk aangemeld perceel ongeacht de omvang van de besmetting. Deze afwijking is toegestaan om knolcyperus effectief te kunnen bestrijden. Op basis van de verplichtingen voor geïntegreerde bestrijding (IPM) is de bestrijding van knolcyperus verplicht. Enkel in de maisteelt kunnen nog in België erkende selectieve herbiciden voor de bestrijding van knolcyperus gebruikt worden. Voor een succesvolle bestrijding van knolcyperus is het van belang dat op besmette percelen de maisteelt continu kan doorgezet worden tot het perceel vrij is van besmetting. Een te vroege onderbreking van de behandeling geeft de nog niet volledig verdwenen knolcyperus de kans zich opnieuw uit te breiden waardoor de bestrijding over een langere periode zou moeten aangehouden worden. Enkel percelen die in de verzamelaanvraag aangemerkt zijn als besmet met knolcyperus komen voor deze afwijking in aanmerking. Percelen die voor knolcyperus aangemeld zijn, kunnen niet samengevoegd worden met omliggende percelen tot het moment dat ze terug 'vrij van knolcyperus' zijn. Percelen waarop u knolcyperus vaststelt, moet u melden aan de regio met een foto van de besmetting op het perceel zelf. Daarnaast vermeldt u de graad van besmetting (oppervlakte in m²) en of het gaat om een haard of diffuse besmetting. Dat kan via info@lv.vlaanderen.be of de LV-Agrilens-app.
- ▶ Percelen met een subsidiabele teelt maar die omwille van de productiemethode (groeimedium) niet subsidiabel zijn en dus geen bouwland zijn (productiemethode serre groeimedium 'SGM', loods met teelt op betonvloer 'LOO', niet-permanente overkapping op groeimedium 'NPO', teelt op groeimedium in open lucht (containerveld) 'CON').

Volgende percelen worden beschouwd als voldaan aan de gewasrotatieverplichting:

Biologisch gecertificeerde percelen in de voorgaande campagne. Dat geldt voor alle bio-gecertificeerde percelen en percelen in omschakeling die door de controleorganen zijn bevestigd. Niet-bevestigde bio-

percelen of te laat aangemelde bio-percelen moeten net als de gangbare percelen van het bedrijf wel voldoen aan gewasrotatie.

Percelen van CSA-bedrijven of pluktuinen met veel verschillende teelten op 1 perceel in het voorgaande jaar en die in de opeenvolgende jaren (ruimtelijk) roteren. De percelen zijn aangegeven met volgende teeltcodes:

- > Rotatieteelt van groentegewassen (teeltcode '899')
- > Rotatieteelt van snijbloemen andere dan rozen (teeltcode '9755')

5 SPECIFIEKE NORM VOOR AARDAPPELEN

Op een perceel waar u aardappelen teelt, moet u minstens twee jaar een ander gewas telen alvorens u opnieuw aardappelen op dat perceel kunt telen. Deze verplichting geldt niet voor de teelt van aardappelen onder niet verplaatsbare serres. Bij de teelt van gecertificeerd pootgoed is dit minstens drie jaar. Om fytosanitaire redenen mag er voor de nieuw aangelegde percelen aardappelen geen overlap zijn met percelen waar in de voorgaande jaren aardappelen werden geteeld.

6 WELKE INFORMATIE VIND IK TERUG IN DE VERZAMELAANVRAAG OP HET E-LOKET?

6.1 ROTATIE AARDAPPELEN

Op het e-loket kunt u van elk perceel de teelthistoriek raadplegen onder 'informatie over een punt'. Ook kunt u daar de rotatiestatus aardappelen nagaan. De rotatiestatus aardappelen is eveneens terug te vinden onder de rubriek "Perceelsinfo" – "Algemeen".

6.2 GEWASROTATIE

In de verzamelaanvraag op het e-loket kunt u nagaan aan de hand van de bijgaande schema's of u al dan niet voldoet aan gewasrotatie of, als alternatief, aan gewasdiversificatie.

- PERCELEN
- VERKLARINGEN
- INKOMENSTEUN
- CONDITIONALITEIT
- Gewasrotatie op bouwland
- Blijvend grasland
- BIO
- DIER
- PLANT/BODEM
- BUILAGEN
- COMMENTAAR
- OVERZICHT
- DOWNLOADS
- OPMERKINGEN
- HISTORIEK
- GA NAAR
- [VERZAMELAANVRAAG ZOEKEN](#)
- [BETALINGSRECHTEN](#)
- [AGRILENS](#)
- [AGROMILIEU- EN PLATTELANDSMAATREGELLEN](#)
- [AMICO - LIJST PERCEELSGEBONDEN BETALINGSAANVRAGEN](#)

Bereken Naar percelen Naar opmerkingen

Gewasrotatie op bouwland (GLMC 7)

De voorwaarde "Conditionaliteit - Gewasrotatie op bouwland" (GLMC 7) werd nageleefd door gewasrotatie op perceelsniveau en/of gewasdiversificatie op bedrijfsniveau. (CDROOK)

Overzicht

De tabel wordt altijd berekend, ook voor landbouwers die vrijgesteld zijn of geen premies aanvragen. Meer informatie over conditionaliteit en gewasrotatie op bouwland (GLMC 7) vindt u op [onze website](#).

Optie 1
Gewasrotatie
Niet voldaan

Optie 2
Gewasdiversificatie
Voldaan

Detail

Gewasrotatie

Gewasdiversificatie

Te voldoen		In uw aangifte		
Oppervlakte bouwland		60,11 ha		
Aantal verschillende teeltgroepen	Minstens 3	3		Voldaan
Maximum % grootste teeltgroep	75 %	52,74 %		Voldaan
Maximum % 2 grootste teeltgroepen	95 %	81,73 %		Voldaan

Teeltgroepen gewasdiversificatie

Teeltgroep		Totale oppervlakte teeltgroep (ha)	Verhouding teeltgroep/bouwland (%)
Maïs		31,70	52,74
Grassen		17,43	29,00
Aardappelen		10,98	18,27

Nr	Perceelsnaam	Referentie oppervlakte	Hoofdtel	Hoofdtel vastgesteld	Hoofdtelgroep
17		1,21	904		Aardappelen
19		1,10	904		Aardappelen
32		3,03	904		Aardappelen
53		1,05	904		Aardappelen
55		4,59	904		Aardappelen
Totaal aantal: 5					

Totaal aantal: 5
Totaal aantal: 3

7 AANDACHTSPUNTEN

Landbouwers die moeten voldoen aan IPM (Integraal Pest Management), moeten wel voldoen aan volgende rotatie bij maïs (silomaïs en korrelmaïs):

- Maïs mag maximaal 3 op 4 jaar worden geteeld op een perceel.
- IPM -checklist 2025: https://lv.vlaanderen.be/sites/lv/files/2025-02/IPM_richtlijnen_Checklist_2025%20met%20aanpassing%20maisrotatietekst.pdf

In de algemene checklist werd voor de teelt van maïs (silomaïs en korrelmaïs) een nieuw punt (NIV 2 in 2026) opgenomen die stelt dat de rotatie maximaal 3 op 4 kan zijn tenzij het perceel of/en gemeld of gekend is voor de aanwezigheid van knolcyperus bij het Agentschap Landbouw en Zeevisserij. In aanwezigheid van knolcyperus is maïs de aangewezen teeltkeuze aangezien het de enige teelt is waarin er een behoorlijke bestrijding van knolcyperus mogelijk is. De punten rond teeltrotatie in de checklist zijn van toepassing op alle landbouwers die aan IPM moeten voldoen ongeacht of zij premies ontvangen in kader van het GLB. ‘

CONDITIONALITEIT – INSTANDHOUDING VAN NIET-PRODUCTIEVE ELEMENTEN VOOR MEER BIODIVERSITEIT OP LANDBOUWBEDRIJVEN (GLMC 8)

Deze norm moet er toe bijdragen dat:

- ▶ waardevolle landschapselementen in het landbouwlandschap in stand worden gehouden,
- ▶ vogels tijdens de broedperiode worden beschermd,
- ▶ de inzet van gewasbeschermingsmiddelen in de strijd tegen invasieve planten beperkt blijft.

Samenvattende info:

- ▶ Behoud de landschapselementen
- ▶ Snoei niet tijdens het broedseizoen
- ▶ Bestrijd invasieve plantensoorten
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina '[Tabellen](#)'.

1 INSTANDHOUDEN LANDSCHAPSELEMENTEN

U moet binnen én buiten de zones aangeduid in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura2000-gebieden) het verbod op het wijzigen van landschapselementen, de (omgevings)vergunningsplicht voor het wijzigen van landschapselementen en de voorwaarden opgenomen in de vergunning, naleven. Voor meer uitleg zie fiche 'Conditionaliteit – Vogelrichtlijn en habitatrichtlijn (RBE 3 EN RBE 4)'.

2 VERBOD OP HET SNOEIEN TIJDENS HET BROEDSEIZOEN.

Om verstoring van broedende vogels te vermijden is het tijdens het broedseizoen (indicatief is dat van 15 maart tot 15 juni) verboden om heggen en bomen te snoeien.

3 BESTRIJDING VAN INVASIEVE PLANTENSOORTEN

3.1 BESTRIJDING KNOLCYPERUS

Op percelen besmet met knolcyperus is de teelt van knol-, bol- en wortelgewassen niet toegestaan.

Een perceel is besmet met knolcyperus wanneer er 10 m² of meer duidelijk besmet is met knolcyperus. Eén m² is duidelijk besmet als er minimaal 10 planten/m² staan ofwel een minimale bodembedekking van 50% is (vanaf aan één van deze voorwaarden voldaan is, telt de m² mee).

Percelen waarop een besmetting met knolcyperus wordt vastgesteld, zullen in de verzamelaanvraag aangemerkt worden. Een perceel waarop u zelf een besmetting met knolcyperus vaststelt, meldt u aan de regio met een foto van en op de haard genomen en de vermelding van de graad van besmetting (oppervlakte in m²) en of het gaat om een haard of diffuse besmetting. Dit kan via de Agrilens app of via info@lv.vlaanderen.be.

Wanneer uw perceel besmet is met knolcyperus, neemt u best contact op met een praktijkcentrum met ervaring in de bestrijding van knolcyperus voor verdere begeleiding, zoals Inagro, Proefhoeve Bottelare, Hooibeekhoeve of PVL Bocholt.

CONDITIONALITEIT - BESCHERMING VAN ECOLOGISCH KWETSBAAR BLIJVEND GRASLAND (GLMC 9 & 10)

Ecologisch kwetsbaar blijvend grasland is aangeduid omwille van de grote biodiversiteitswaarde door aanwezige fauna, flora of een specifiek reliëf. Het behoud van ecologisch kwetsbaar blijvend grasland is en blijft ook belangrijk omwille van de opgeslagen koolstof in de bodem.

Samenvattende info

- ▶ Ploeg geen ecologisch kwetsbaar blijvend grasland
- ▶ Zet geen ecologisch kwetsbaar blijvend grasland om
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina '[Tabellen](#)'.

1 VERPLICHTINGEN TER BESCHERMING VAN ECOLOGISCH KWETSBAAR BLIJVEND GRASLAND

Er zijn twee types van 'Ecologisch kwetsbaar blijvend grasland' (EKBG):

- ▶ EKBG dat onder de landbouwwetgeving beschermd is, maar ook onder de bescherming van natuurwetgeving valt door een verbod op of vergunningsplicht voor het wijzigen van de vegetatie:
 - > mag u nooit omzetten of ploegen;
 - > mag u de vegetatie door geen enkele handeling wijzigen (bv. toepassen van gewasbeschermingsmiddelen,...);
 - > mag u nooit bewerken waardoor het reliëf (inclusief microreliëf zoals laantjes) wijzigt;
 - > mag u nooit doorzaaien;
 - > is horizontaal rood gearceerd weergegeven op het e-loket.
- ▶ EKBG dat enkel onder de landbouwwetgeving (GLB) beschermd is:
 - > mag u nooit ploegen;
 - > mag u niet omzetten naar andere vormen van grondgebruik dan 'Grassen en kruidachtige voedergrassen';
 - > mag u nooit bewerken waardoor het reliëf (inclusief microreliëf zoals laantjes) wijzigt;
 - > mag u wel doorzaaien;
 - > mag u wel als een gewoon grasland beheren;

- > is verticaal rood gearceerd weergegeven op e-loket.

De bemesting van ecologisch kwetsbaar blijvend grasland valt onder de toepassing van het mestdecreet. Er zijn 2 regimes:

- Op landbouwgronden die in kwetsbaar gebied 'Natuur' liggen, geldt een bemestingsverbod. Dat betekent dat elke vorm van bemesting verboden is met uitzondering van de bemesting door rechtstreekse uitscheiding bij begrazing (maximaal 2 GVE/ha op jaarbasis). De kwetsbare gebieden 'Natuur' komen overeen met de bestemmingen 'Natuurgebieden', 'Natuurontwikkelingsgebieden', 'Natuurreservaten' en 'Bosgebieden' op de gewestplannen of de bestemmingen 'Natuur en reservaat' en 'Bos' volgens de gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen (GRUP's). Binnen die gebieden kan voor sommige percelen onder bepaalde voorwaarden vrijstelling van het bemestingsverbod verkregen worden door twee bepalingen: de ontheffing en de huiskavel. De ontheffing is uitdovend en gaat verloren door overdracht van het gebruik van het perceel. Op de website van de Vlaamse Landmaatschappij (www.vlm.be) is hierover een brochure terug te vinden, samen met twee toelichtingen. In deze brochure zijn alle rechten en plichten geduid alsook de overdrachtsbepalingen toegelicht.
- Op landbouwgronden die niet in kwetsbaar gebied natuur liggen, gelden de algemene bemestingsnormen van het mestdecreet.

2 WELKE INFORMATIE VIND IK TERUG OP DE VERZAMELAANVRAAG OP HET E-LOKET?

- De laag met aanduiding EKBG al dan niet beschermd onder natuurwetgeving, is beschikbaar op het e-loket. Open de keuzelijst van de kaartlagen op de kaart via het icoon 'kaartlagen' linksboven en selecteer 'Andere lagen > extra informatie raadplegen 2026'. Daar staat de laag "EKBG – Ecologisch kwetsbaar blijvend grasland 2026" staat in de lijst met de volgende legende:
 - > Verticaal rood gearceerd perceel: enkel beschermd onder landbouwwetgeving
 - > Horizontaal rood gearceerd perceel: zowel beschermd onder natuur- als onder landbouwwetgeving.
- Het percentage (range) van overlapping van een landbouwgebruiksperceel met de EKBG-laag wordt weergegeven op het e-loket onder de pagina 'Overzicht - 'Perceelsinfo' in de attributen van het perceel (de kolom moet eerst opgeklapt worden in het kolomhoofd door op het pijltje te klikken bij de kolom grasland).

3 AANDACHTSPUNTEN

Voor percelen die als ecologisch kwetsbaar blijvend grasland (EKBG) zijn aangeduid geldt een verbod op het omzetten alsook op het ploegen van deze percelen. Van het ploegverbod voor EKBG kan worden afgeweken

om schade door wilde dieren of invasieve soorten aan EKBG te herstellen. De vrijstelling kan enkel gebruikt worden voor het herstel van de beschadigde grasvegetatie.

Voorwaarden:

- ▶ Een melding aan het Agentschap Landbouw en Zeevisserij is nodig.
- ▶ Waar het EKBG valt onder een verbod op of vergunningsplicht voor het wijzigen van de vegetatie is ook een ontheffing of vergunning nodig van het Agentschap Natuur en Bos (ANB).

CONDITIONALITEIT – KADERRICHTLIJN WATER (RBE 1)

Door de grote druk op de waterreserves in Vlaanderen worden landbouwers aangezet tot doordacht en duurzaam omgaan met water. Om de watervoorraden en de waterkwaliteit in Vlaanderen veilig te stellen en in lijn te brengen met de Europese doelstellingen, zorgen het waterwetboek en zijn uitvoeringsbesluiten voor de omzetting van de Europese Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG) in Vlaamse wetgeving.

Deze fiche verduidelijkt welke maatregelen op basis van de kaderrichtlijn water onder de conditionaliteit zullen opgevolgd worden.

Samenvattende info

- ▶ Respecteer de vergunnings- of meldingsplicht en de voorwaarden voor het onttrekken van grondwater of oppervlaktewater voor landbouwkundig gebruik
- ▶ Voorkom verontreiniging van oppervlaktewaterlichamen met fosfaten door het respecteren van de 1 meter teeltvrije strook en de 5 meter bemestingsvrije strook langs oppervlaktewaterlichamen, naast de verplichtingen die voortvloeien uit de mestwetgeving en die toegelicht worden in de fiche “Nitraatrichtlijn (RBE 2)”
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: ‘Noden volgens maatregelen’ op de webpagina [‘Tabellen’](#).

1 VERPLICHTINGEN IN HET KADER VAN DE KADERRICHTLIJN WATER

1.1 ONTTREKKING VAN WATER VOOR GEBRUIK IN DE LANDBOUW

1.1.1 Grondwater

Voor het oppompen van grondwater voor gebruik bij landbouwactiviteiten is er een [meldingsplicht of een vergunningsplicht](#). Die vergunning is een onderdeel ([rubriek 53.8](#)) van de algemene omgevingsvergunning. Welke indeling van klasse grondwaterwinning en welke type vergunning u nodig heeft, kunt u terugvinden op de volgende website:

<https://www.dov.vlaanderen.be/page/vlareem-rubriek-538>

Hierop gelden twee uitzonderingen:

- ▶ Grondwaterwinning waarbij het water uitsluitend met een hand- neus of voetpomp wordt opgepompt gelegen buiten een beschermingszone type III afgebakend rond een drinkwaterwinning
- ▶ Grondwaterwinning van max. 150 m³/jaar, waarvan het water alleen wordt gebruikt voor huishoudelijke toepassingen gelegen buiten een beschermingszone type III afgebakend rond een drinkwaterwinning.

Elke grondwaterwinning moet beschikken over [een verzegelde debietmeter](#). Dat geldt ook voor grondwaterwinningen aangewend voor de irrigatie in open lucht in de land- en tuinbouw. Debietmeters zijn echter niet verplicht voor:

- ▶ grondwaterwinningen uitgerust met een handpomp;
- ▶ grondwaterwinningen voor huishoudelijke doeleinden tot maximum 150 m³/jaar. Echter, vanaf 1 juli 2025 vervalt deze uitzondering voor nieuw geïnstalleerde grondwaterwinningen. Vanaf 1 juli 2035 vervalt de uitzondering voor bestaande grondwaterwinningen.
- ▶ draineringen nodig om het gebruik of de exploitatie van bouw- en weilanden mogelijk te maken.

Ook mobiele pompen voor de irrigatie in open lucht voor land- en tuinbouw moeten over een meter beschikken. Er moet een logboek worden bijgehouden. Deze verplichting geldt niet voor mobiele pompen waarmee enkel grondwater wordt opgepompt uit één en dezelfde watervoerende laag binnen één en dezelfde vergunning. Bij het ontbreken van een meter legt Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) een boete op.

Wanneer de verzegeling van uw debietmeter wordt verbroken, moet u dit [onmiddellijk schriftelijk melden met behulp van het meldingsformulier](#) aan de Vlaamse Milieumaatschappij. De VMM-verzegelaar zal dan na een controle de installatie opnieuw verzegelen, als ze aan de vereisten voldoet.

1.1.2 Oppervlaktewater

Bij onttrekking van water moet u in een verzegelde debietmeter voorzien. Het totale volume onttrokken water moet u verplicht meten en registreren. Een debietmeter is niet verplicht als de onttrekking op jaarbasis minder dan 500 m³ bedraagt en het gaat over:

- ▶ een onttrekking bestaande uit een weidepomp om dieren te drenken;
- ▶ een onttrekking om een spuittoestel te vullen om gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken;
- ▶ een onttrekking om een water- of aalton van maximaal 10 m³ te vullen;
- ▶ een onttrekking met behulp van een pomp om een of meerdere haspels te voeden met een effectief debiet kleiner dan 10 m³ per uur. Indien de pomp meerdere haspels voedt, telt het effectief debiet van de gezamenlijke haspels;
- ▶ zonnepompen voor weidevogels en pompen voor veedrinkpoelen.

De voorwaarden voor het capteren van oppervlaktewater hangen af van het soort waterloop.

1.1.2.1 Watercaptatie uit bevaarbare waterlopen

Om water uit havens te mogen capteren moet u een aanvraag indienen bij het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen.

Om water uit kanalen en rivieren te mogen gebruiken/capteren:

- ▶ bij watercaptatie van minder dan 500 m³ per jaar volstaat een melding via het e-loket van De Vlaamse Waterweg nv. De algemene voorwaarden watercaptaties minder dan 500 m³ kunt u terugvinden op: [algemene voorwaarden watercaptaties minder dan 500 m³ 0.pdf \(vlaamsewaterweg.be\)](#)
- ▶ bij watercaptatie vanaf 500 m³ per jaar is een captatievergunning verplicht en aan te vragen bij De Vlaamse Waterweg nv. De algemene voorwaarden watercaptaties meer dan 500 m³ kunt u terugvinden op: [algemene voorwaarden watercaptaties meer dan 500 m³ 1.pdf \(vlaamsewaterweg.be\)](#)

1.1.2.2 Watercaptatie uit onbevaarbare waterlopen

Om water uit een onbevaarbare waterloop of publieke gracht te onttrekken moet u een onttrekkingsticket aanvragen via het e-loket www.wateronttrekking.be.

- ▶ Een tijdelijke captatie moet u melden aan de waterloopbeheerder. De waterloopbeheerder kan dan nagaan of de waterbeschikbaarheid en onttrekkingen niet uit evenwicht zijn. Om dit vlot te laten verlopen, is er een e-loket wateronttrekkingen. voor alle onbevaarbare waterlopen en publieke grachten, beheerd door de gemeentes, de polders en wateringen, de provincies en de Vlaamse Milieumaatschappij.
- ▶ Voor een permanente installatie voor de onttrekking van water moet u een machtiging aanvragen via het e-loket www.wateronttrekking.be.

1.1.2.3 Onttrekkingsverbod voor kleine, ecologisch zeer kwetsbare waterlopen

De provinciegouverneur heeft de bevoegdheid om in periodes van droogte en waterschaarste onttrekkingsverboden in te stellen en mag ook preventief onttrekkingsverboden en -beperkingen instellen voor kwetsbare waterlopen.

- ▶ permanent onttrekkingsverbod: ecologisch zeer kwetsbare waterlopen zijn waterlopen met een hoge ecologische waarde én een klein debiet. Als er water wordt onttrokken, heeft dit direct een grote impact. Daarom stellen de provinciegouverneurs van Limburg, Antwerpen, West-Vlaanderen en Vlaams-Brabant voor de kwetsbare waterlopen op hun grondgebied, een permanent onttrekkingsverbod in. In Oost-Vlaanderen geldt een zomer-captatieverbod voor deze waterlopen (tussen 1/04 en 31/10). Waar er welk type onttrekkingsverbod geldt, kunt u raadplegen op www.wateronttrekking.be of op [de kaart met onttrekkingszones \(Vlaamse Milieumaatschappij-VMM\)](#). Deze kaarten geven de actuele onttrekkingsverboden aan. Als er extra onttrekkingsverboden ingesteld worden, wordt de kaart meteen geactualiseerd.
- ▶ Tijdelijk onttrekkingsverbod: in functie van de droogtetoestand kunnen de provinciegouverneurs ook tijdelijke onttrekkingsverboden instellen voor de ecologisch kwetsbare waterlopen op hun grondgebied.
- ▶ Voor overzicht van permanente en tijdelijk ingestelde onttrekkingsverboden: zie [Droogtemaatregelen | Vlaanderen.be](#)

1.2 VERPLICHTE VEREISTEN TER BEHEERSING VAN DIFFUSE BRONNEN VAN VERVUILING DOOR FOSFATEN:

Naast de beheerseisen die van toepassing zijn op basis van de nitraatrichtlijn en die voortvloeien uit de mestwetgeving en die opgenomen zijn in de fiche “Nitraatrichtlijn (RBE 2)”, gelden in dit kader de bepalingen die met betrekking tot de bufferstroken zijn opgenomen in het Vlaamse Waterwetboek.

Concreet houdt dit in dat u langs alle oppervlaktewaterlichamen die niet zijn opgenomen in de Vlaamse Hydrografische atlas (VHA), landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud het volgende naleeft:

- ▶ 1 m teeltvrije strook (geen grondbewerking, bovenop de hierna vermelde beperkingen op het gebruik van pesticiden en bemesting);
- ▶ 5 m bemestingsvrije strook (10 m langs hellingen en in gebieden die behoren tot het Vlaams Ecologisch Netwerk). Bemesting is in deze strook verboden, met uitzondering van bemesting door rechtstreekse uitscheiding bij begrazing.

Langs de waterlopen opgenomen in de Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA) moet u een beschermingsstrook respecteren zoals ook opgenomen onder de norm ‘Bufferstroken langs waterlopen’ (GLMC 4):

Landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud, moet u dan de volgende bufferstroken respecteren:

- ▶ Voor alle niet-nitraatgevoelige teelten (ongeacht het gebiedstype) of voor nitraatgevoelige teelten in gebiedstype 0 en 1:
 - > 1 m teeltvrije strook;
 - > 3 m strook met spontane vegetatie of een meerjarig buffergewas;
 - > 3 m pesticidevrije strook;
 - > 3 m bemestingsvrije strook (10 m indien een helling grenst aan de waterloop en in gebieden die behoren tot het Vlaams Ecologisch Netwerk). Bemesting is verboden, met uitzondering van bemesting door rechtstreekse uitscheiding bij begrazing op grasland;
- ▶ Voor alle nitraatgevoelige teelten in gebiedstype 2 en 3 en voor zowel nitraatgevoelige als niet-nitraatgevoelige teelten in natuurgebied:
 - > 1 m teeltvrije strook;
 - > 5 m strook met spontane vegetatie of een meerjarig buffergewas;
 - > 5 m pesticidevrije strook;
 - > 5 m bemestingsvrije strook (10 m indien een helling grenst aan de waterloop en in gebieden die behoren tot het Vlaams Ecologisch Netwerk). Bemesting is verboden, met uitzondering van bemesting door rechtstreekse uitscheiding bij begrazing op grasland.

De oppervlaktewaterlichamen die als waterloop zijn opgenomen in de VHA, zijn op het e-loket in het blauw aangeduid en de oppervlaktewaterlichamen die geen deel uitmaken van het VHA-waterloppennetwerk zijn op het e-loket in het paars aangeduid.

Ook indien tussen de VHA-waterloop en het perceel een strook aanwezig is die niet tot het subsidiabel landbouwareaal behoort, zoals wandelweg, dan moet op het gedeelte van het perceel dat nog binnen de strook van 3 of 5 meter landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud van de waterloop gelegen is, als

beschermingsstrook aangehouden worden en blijft het bemestingsverbod en verbod op het gebruik van pesticiden daar gelden.

2 WELKE INFORMATIE VIND IK TERUG OP DE VERZAMELAANVRAAG OF HET E-LOKET?

Alle oppervlaktewaterlichamen worden in het paars voorgedrukt op de fotoplannen van de verzamelaanvraag (paars gearceerde polygonen). Dit zijn de oppervlaktewaterlichamen die niet als waterloop zijn opgenomen in de Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA).

Op de fotoplannen zijn eveneens blauwe gearceerde polygonen en blauwe stippellijnen terug te vinden. Dit zijn de waterlopen opgenomen in de Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA).

Ook kunt u voor elk perceel zien tot welk gebiedstype het volgens de mestwetgeving behoort.

Met behulp van de LV-Agrilens-app of via het Geoloket Landbouw kunt u eveneens terugvinden tot welk gebiedstype volgens de mestwetgeving een bepaald perceel behoort. Daar vindt u ook de waterlopen terug die zijn opgenomen in de Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA) via de laag 'Waterloop (binnen VHA)' als blauw gearceerde polygonen of blauwe stippellijnen.

3 AANDACHTSPUNTEN

- ▶ Overzicht van de wettelijke verplichtingen en van de verschillende gevallen waar een vergunning of melding nodig is en van wie de vergunning verleent: [Wettelijke verplichtingen | Landbouw en Visserij \(vlaanderen.be\)](https://www.vlaanderen.be/wettelijke-verplichtingen-landbouw-en-visserij).
- ▶ Contactgegevens Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) [Contact — Vlaamse Milieumaatschappij \(vmm.be\)](https://www.vmm.be).
- ▶ Meer info over de werking van het e-loket wateronttrekking vindt u bij [Melding voor het onttrekken van water uit een onbevaarbare waterloop](https://www.vlaanderen.be/melding-voor-het-onttrekken-van-water-uit-een-onbevaarbare-waterloop) (Vlaanderen) of [Water onttrekken uit onbevaarbare waterlopen](https://www.vmm.be/water-onttrekken-uit-onbevaarbare-waterlopen) (Vlaamse Milieumaatschappij - VMM). Bekijk ook het [webinar e-loket captatie onbevaarbare waterlopen](https://www.vlaanderen.be/webinar-e-loket-captatie-onbevaarbare-waterlopen).
- ▶ Eind 2024 heeft het Vlaams Parlement een decreet aangenomen dat het decreet over het integraal waterbeleid (Waterwetboek) en het Mestdecreet wijzigt. De wijzigingen hebben een belangrijke impact op de mestafzetruimte wat van invloed is op de mestbalans. Meer informatie over deze wijzigingen zijn terug te vinden op de website van de VLM: [Nieuwe mestmaatregelen vanaf 2026 | Vlaamse Landmaatschappij](https://www.vlaanderen.be/nieuwe-mestmaatregelen-vanaf-2026).
- ▶ Deze decreetwijziging houdt in dat vanaf 2026 langs alle oppervlaktewaterlichamen opgenomen in de Vlaamse Hydrografische Atlas, beschermingsstroken moeten gerespecteerd worden zoals nader omschreven in deze fiche onder 1.2 en de fiche over de GLMC-norm 'Bufferstroken langs waterlopen' (GLMC 4). Zowel via de verzamelaanvraag op het e-loket als met behulp van de LV-Agrilens-app of via het Geoloket Landbouw kunt u terugvinden tot welk gebiedstype volgens de mestwetgeving een bepaald

perceel behoort. Daar vindt u ook de waterlopen terug die zijn opgenomen in de Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA) via de laag 'Waterloop (binnen VHA)' als blauw gearceerde polygonen of blauwe stippellijnen.

- Zie ook de fiche "Nitraatrichtlijn (RBE 2)".

CONDITIONALITEIT – NITRAATRICHTLIJN (RBE 2)

Om de waterkwaliteit in Vlaanderen te verbeteren en in lijn te brengen met de Europese doelstellingen zorgen het Mestdecreet en zijn uitvoeringsbesluiten voor de omzetting van de Richtlijn voor de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (91/676/ EEG) in Vlaamse wetgeving. De Mestbank van de Vlaamse Landmaatschappij staat in voor de praktische uitvoering van het Mestdecreet.

Deze fiche verduidelijkt welke maatregelen op basis van de nitraatrichtlijn onder de conditionaliteit zullen opgevolgd worden.

Samenvattende info:

- ▶ Respecteer de uitrijregeling voor meststoffen
- ▶ Zorg voor voldoende opslagcapaciteit
- ▶ Respecteer de voorwaarden voor de opslag van dierlijke mest
- ▶ Leef de regels voor de opslag van meststoffen op landbouwgrond na
- ▶ Respecteer het verbod op mestlozing
- ▶ Leef de regels voor het inzaaien van vanggewassen na
- ▶ Respecteer het verbod op mestspreading langs waterlopen of op drassig land of op steile hellingen
- ▶ Zorg voor een emissiearme aanwending van mest
- ▶ Hou het kunstmestregister bij
- ▶ Zorg voor een correcte mestbalans
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina '[Tabellen](#)'.

1 VERPLICHTINGEN IN HET KADER VAN DE NITRAATRICHTLIJN

1.1 UITRIJREGELING VOOR MESTSTOFFEN

Bemesting gebeurt best op een ogenblik dat het gewas stikstof nodig heeft voor de vorming van bladeren en wortels. Dan zijn de hoeveelheden stikstof die in het grond- en oppervlaktewater terechtkomen door uitspoeling relatief kleiner. Om die reden is het spreiden van mest aan vaste regels onderworpen en in bepaalde periodes niet toegestaan. U moet het uitrijverbod voor mest naleven.

Meststoffen met gelijkaardige eigenschappen op vlak van stikstofvrijstelling, hebben dezelfde uitrijregeling. Het type meststof bepaalt m.a.w. in welke periode de meststof mag opgebracht worden en onder welke voorwaarden. De meststoffen zijn opgedeeld in drie types:

- ▶ **meststoffen van type 1:** stalmest, champost en traagwerkende meststoffen
 - > stalmest: een mengsel van stro, houtkrullen, vlasleem of miscanthus en uitwerpselen van runderen, paarden, schapen, geiten of varkens, met een drogestofgehalte van minimaal 20 procent. De vaste mest

in het mengsel moet afkomstig zijn van dieren die zijn gehuisvest in ingestrooide stallen of van het bewerken van dierlijke mest met stro, houtkrullen, vlaslemen of miscanthus. Mengsels met uitwerpselen van pluimvee worden niet beschouwd als stalmest.

- > champost: afgeogoste champignonmest, die overblijft na het telen van champignons.
- > traagwerkende meststoffen: boerderijcompost, gecertificeerde gft- en groencompost of bewerkte dierlijke mest en andere meststoffen met een attest als traagwerkende meststof.

► **meststoffen van type 2: alle meststoffen die niet tot type 1 of 3 behoren**

► **meststoffen van type 3: kunstmest, spuistroom en effluënten**

- > kunstmest;
- > spuistroom: drainwater dat niet hergebruikt wordt als voedingswater, afkomstig van de teelt van planten op groeimedium;
- > effluënten: meststoffen ontstaan uit de biologische behandeling van dierlijke of andere meststoffen door middel van nitrificatie of denitrificatie, met uitzondering van het ontstane slib van de biologische verwerking.

De uitrijperiode is voor bepaalde types meststoffen daarnaast afhankelijk van:

- de **teelt** (akkerland, grasland of specifieke teelten) en
- het **bodemtype** (zware kleigrond of niet).

Meer uitleg over de uitrijregeling, vind u terug op de pagina [uitrijregeling](#) van de website van de Vlaamse Landmaatschappij.

1.2 VOLDOENDE OPSLAGCAPACITEIT

Elk landbouwbedrijf moet beschikken over een mestopslagcapaciteit voor dierlijke mest van ten minste:

- 9 maanden voor dieren die steeds op stal staan;
- 6 maanden voor dieren met buitenloop;
- 3 maanden voor stalmest.

De tijdelijke opslag van vaste dierlijke mest op landbouwgrond of op de kopakker (het uiteinde van het veld) telt niet mee als permanente opslagcapaciteit

De verplichting geldt niet als u kan aantonen dat elke hoeveelheid mest boven de werkelijke opslagcapaciteit op een voor het leefmilieu onschadelijke wijze zal worden verwijderd.

1.3 VOORWAARDEN VOOR DE OPSLAG VAN DIERLIJKE MEST

Om verliezen naar het milieu te voorkomen moet de opslag van dierlijke mest voldoen aan bepaalde voorwaarden:

1.3.1 De voorwaarden voor vaste dierlijke mest

De voorwaarden voor vaste dierlijke mest zijn:

- ▶ de mestopslag is omgeven door mestdichte wanden;
- ▶ het drain- en regenwater wordt opgevangen en verzameld in mestdichte gesloten opslagruimten (aalputten);
- ▶ er zijn geen afleidingskanalen of overstorten naar oppervlaktewater, openbare riolering, grondwater, kunstmatige afvoerwegen voor regenwater of naar verliesputten.

1.3.2 De voorwaarden voor mengmest

De voorwaarden voor mengmest zijn:

- ▶ er zijn geen afleidingskanalen of overstorten naar oppervlaktewater, openbare riolering, grondwater, kunstmatige afvoerwegen voor regenwater of naar verliesputten;
- ▶ er zijn mestdichte voorzieningen om gemorste mengmest op te vangen. Opslagplaatsen voor mengmest moeten afgesloten zijn van de buitenlucht.

De bodem en wanden moeten mestdicht zijn en vervaardigd uit duurzame materialen.

1.4 VOORWAARDEN VOOR OPSLAG VAN MESTSTOFFEN OP LANDBOUWGROND

De opslag van meststoffen van type 1 (stalmest, chompost en traagwerkende meststoffen) op landbouwgrond is toegestaan vóór het uitspreiden. Meststoffen van type 2 en 3 mogen niet opgeslagen worden op landbouwgrond of de kopakker, tenzij in een mestzak.

Het opslaan van type 1 meststoffen op landbouwgrond, moet aan de volgende regels voldoen:

- ▶ Er mag op het perceel niet meer mest worden opgeslagen dan er zal worden uitgespreid.
- ▶ De afstand tot de perceelsgrens en het oppervlaktewater bedraagt minstens 10 meter. Bij regen voorkomt dit afvloeien van mestsappen buiten het perceel. Let vooral op bij hellende percelen, aangezien de landbouwer in alle omstandigheden moet voorkomen dat mestsappen afvloeien buiten het perceel ook al heeft hij de afstandsregels gerespecteerd.
- ▶ De afstand tot woningen van derden of tot publiek toegankelijke gebouwen bedraagt minstens 100 meter. Dat minimaliseert de geurhinder.
- ▶ In de periode van 1 november t.e.m. 15 januari, moet de opslag afgedekt zijn op een luchtdoorlatende, semipermeabele wijze die verhindert dat er regenwater insijpelt.
- ▶ Buiten de periode van 1 november t.e.m. 15 januari hoeft de opslag van type 1 meststoffen niet afgedekt te zijn op voorwaarde dat de meststoffen niet langer dan twee maanden vóór het uitspreiden worden opgeslagen.
- ▶ De opslag van boerderijcompost en gecertificeerde gft- en groencompost hoeft niet afgedekt te worden en mag langer dan twee maanden vóór het uitspreiden worden opgeslagen.

Bij de opslag van vloeibare meststoffen op landbouwgrond in niet-permanente mestzakken moet de afstand van de opslag tot een oppervlaktewaterlichaam ten minste 10 meter bedragen.

1.5 VERBOD OP MESTLOZING

U mag geen dierlijke mest, andere meststoffen of kunstmest lozen of storten in openbare rioleringen, oppervlaktewateren, grondwater, evenals op openbare wegen, bermen en op alle andere plaatsen die geen landbouwgrond of groeimedium zijn.

1.6 INZAAIEN VAN VANGGEWASSEN

Als basisregel geldt dat u op percelen in gebiedstype 1, 2 en 3, die geen zware kleigrond zijn, na een hoofdteelt, die uiterlijk op 31 augustus werd geoogst, uiterlijk op 15 september een vanggewas moet inzaaien, tenzij u er een nateelt inzaait.

Het vanggewas moet u minstens tot de volgende data aanhouden:

- ▶ op de zware kleigronden: minstens tot en met 15 oktober;
- ▶ op percelen gelegen in de landbouwstreek 'de Leemstreek', die geen zware kleigrond zijn: minstens tot en met 30 november;
- ▶ op alle andere percelen: minstens tot en met 31 januari van het volgende jaar.

Volgens het Mestdecreet kunnen de volgende teelten als vanggewas ingezaaid worden:

- ▶ Bladrammenas, boekweit, festulolium, gele mosterd, gras in onderzaai, grasklaver, graskruidenmengsel, grasland, graszoden, incarnaatklaver, Japanse haver, komkommerkruid, luzerne, nootzoetraapzaad, nyger, phacelia, rode klaver, sareptamosterd, snijrogge, sorghum, tagetes, voederkool (bladkool), winterhaver, winterraapzaad, witte klaver, zaaizaadgrassen, zomerhaver, zomerraapzaad, zwaardherik evenals alle mengsels die voor minimaal 75% bestaan uit een of meerdere van deze teelten.

1.7 VERBOD OP MESTSPREIDING LANGS OPPERVLAKTEWATERLICHAMEN OF OP DRASSIG LAND OF OP STEILE HELLINGEN

Het is verboden meststoffen op of in de bodem te brengen (met uitzondering van bemesting door rechtstreekse uitscheiding) langs oppervlaktewaterlichamen die niet de Vlaamse Hydrografische atlas zijn opgenomen:

- ▶ tot 5 meter landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud van het oppervlaktewaterlichaam;
- ▶ tot 10 meter landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud van het oppervlaktewaterlichaam die gelegen is in het Vlaams Ecologisch Netwerk;
- ▶ tot 10 meter landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud van het oppervlaktewaterlichaam, als een helling grenst aan het oppervlaktewaterlichaam.

Langs de oppervlaktewaterlichamen of waterlopen opgenomen in de Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA) moet u een beschermingsstrook respecteren zoals ook opgenomen onder de norm 'Bufferstroken langs waterlopen' (GLMC 4):

Landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud, moet u dan de volgende bufferstroken respecteren:

- ▶ Voor alle niet-nitraatgevoelige teelten (ongeacht het gebiedstype) of voor nitraatgevoelige teelten in gebiedstype 0 en 1:
 - > 1 m teeltvrije strook;
 - > 3 m strook met spontane vegetatie of een meerjarig buffergewas;
 - > 3 m pesticidevrije strook;
 - > 3 m bemestingsvrije strook (10 m indien een helling grenst aan de waterloop en in gebieden die behoren tot het Vlaams Ecologisch Netwerk). Bemesting is verboden, met uitzondering van bemesting door rechtstreekse uitscheiding bij begrazing op grasland;
- ▶ Voor alle nitraatgevoelige teelten in gebiedstype 2 en 3 en voor zowel nitraatgevoelige als niet-nitraatgevoelige teelten in groene bestemmingen (bos, natuur en reservaat,...):
 - > 1 m teeltvrije strook;
 - > 5 m strook met spontane vegetatie of een meerjarig buffergewas;
 - > 5 m pesticidevrije strook;
 - > 5 m bemestingsvrije strook (10 m indien een helling grenst aan de waterloop en in gebieden die behoren tot het Vlaams Ecologisch Netwerk). Bemesting is verboden, met uitzondering van bemesting door rechtstreekse uitscheiding bij begrazing op grasland.

De oppervlaktewaterlichamen die als waterloop zijn opgenomen in de VHA, zijn op het e-loket in het blauw aangeduid en de oppervlaktewaterlichamen die geen deel uitmaken van het VHA-waterloppennetwerk zijn op het e-loket in het paars aangeduid.

Bij mestspreiding op drassig, ondergelopen, bevroren of besneeuwd land bestaat een groot risico dat de voedingsstoffen aanwezig in de mest afspoelen naar oppervlaktewateren. Daarom is het in die omstandigheden verboden mest op land te brengen.

Drassige gronden zijn plaatsen waar de grondwatertafel zich op het ogenblik van de bemesting op minder dan 20 cm onder het maaiveld bevindt.

Op landbouwgronden met een hellingsgraad van meer dan 8% moeten meststoffen op de volgende wijze op of in de bodem gebracht worden:

- ▶ op beteelde hellingen is voor het op of in de bodem brengen van vloeibare dierlijke mest of vloeibare andere meststoffen, zode-injectie of mestinjectie verplicht;
- ▶ op niet-beteelde hellingen is voor het op of in de bodem brengen van dierlijke mest, andere meststoffen en kunstmest, mestinjectie of directe onderwerking in één werkgang verplicht. In afwijking hiervan moeten vaste dierlijke mest, vaste andere meststoffen en kunstmest in vaste vorm binnen het uur na de aanwending ondergewerkt worden.

Het op of in de bodem brengen van kunstmest of dierlijke mest, met uitzondering van rechtstreekse uitscheiding door begrazing, is verboden op percelen landbouwgrond met een gemiddeld hellingspercentage hoger dan of gelijk aan 15 %.

1.8 METHODEN VOOR HET OP OF IN DE BODEM BRENGEN VAN MESTSTOFFEN

Dierlijke mest en andere meststoffen moet u emissiearm op of in de bodem brengen. Dit betekent dat:

- ▶ bij bemesting de toegediende meststoffen niet mogen afspoelen;
- ▶ u zowel stalmest, chompost als andere meststoffen, die arm zijn aan ammoniakale stikstof, binnen 24 uur na het opbrengen moeten inwerken. Deze verplichting geldt echter niet indien u stalmest of chompost op grasland opbrengt;
- ▶ u voor dierlijke mest en andere meststoffen die niet onder het bovenvermelde punt vallen, de volgende technieken moet toepassen:
 - > voor grasland: zode-injectie, zodenbemester, sleepslang- en sleepvoettechniek of sleufkouter, wanneer grasland gescheurd wordt mogen de meststoffen ook onmiddellijk ingewerkt worden na het spreiden;
 - > voor niet-beteelde landbouwgrond: mestinjectie of het in twee opeenvolgende werkgangen uitspreiden en inwerken van de mest, waarbij de mest onmiddellijk na het uitspreiden moet zijn ingewerkt op het perceel in kwestie. Onmiddellijk inwerken betekent dat het spreiden en inwerken van de meststoffen ofwel in één werkgang gebeurt, ofwel met twee vervoerscombinaties. Dat wil zeggen dat op hetzelfde perceel al een tweede vervoerscombinatie aanwezig is bij de start van het spreiden van de meststoffen, zodat onmiddellijk gestart kan worden met het onderwerken van de meststoffen nadat de eerste mesttank leeg is;
 - > voor beteelde landbouwgronden andere dan grasland: mestinjectie, zodenbemester, sleufkouter of sleepslangtechniek;
- ▶ u voor ureumhoudende kunstmest emissiearm moet toedienen, via onmiddellijk inwerken na spreiden, via injectie of door gebruik te maken van ureaseremmers.

Bij het opbrengen van kunstmest moet bij de buitenste werkgang het bemesten gebeuren met een kantenstrooier voor het opbrengen van vaste kunstmest, en met een toestel dat uitgerust is met een driftreducerende techniek voor het opbrengen van vloeibare kunstmest om te voorkomen dat er zo kunstmest buiten het bemestbare deel van het eigen perceel terecht komt.

1.9 BIJHOUDEN VAN KUNSTMESTREGISTER

Kunstmest is elke stof die stikstof- of fosforverbindingen bevat en die op het land wordt gebruikt ter bevordering van de gewasgroei, en die met een industrieel proces vervaardigd werd, met inbegrip van het ammoniumsulfaat uit spuiwater (Art 3, §5 Mestdecreet).

Het is verplicht een kunstmestregister bij te houden. In het gebruiksregister houdt u het gebruik van kunstmest op percelen in Vlaanderen bij alsook de gegevens van de meststof, datum van gebruik en identificatie van het perceel. U heeft tot en met de zevende dag van de maand tijd om uw gebruik (het opbrengen) van kunstmest van de vorige maand via het gebruiksregister op het Mestbankloket door te geven.

1.10 CORRECTE MESTBALANS

De mestbalans is een instrument om na te gaan of de productie, het gebruik en de aan- en afvoer van meststoffen op een land- of tuinbouwbedrijf in evenwicht zijn. De Mestbank berekent de mestbalans van een productiejaar onder meer op basis van de gegevens in de mestbankaangifte, de verzamelaanvraag van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij en de mesttransporten. Er wordt altijd een mestbalans opgemaakt voor stikstof én fosfaat. Een mestbalans kan pas berekend worden nadat het productiejaar voorbij is en als alle noodzakelijke gegevens definitief beschikbaar zijn bij de Mestbank.

De Mestbank gebruikt de mestbalans in de risicoanalyse voor de selectie van bedrijven die worden onderworpen aan een doorlichting. Niet zozeer het eindresultaat van de mestbalans, maar vooral de interne samenhang van de verschillende elementen in de mestbalans is een belangrijk criterium. Als na een doorlichting blijkt dat een bedrijf nutriëntenverliezen heeft naar het milieu, kan de Mestbank boetes en/of maatregelen opleggen en kan een sanctie in het kader van de conditionaliteit toegepast worden.

2 AANDACHTSPUNTEN

De Mestbank van de Vlaamse Landmaatschappij staat in voor de praktische uitvoering van het Mestdecreet. Voor meer informatie over de beheerseisen die voortvloeien uit het Mestdecreet kunt u steeds een beroep doen op de Mestbank.

Eind 2024 heeft het Vlaams Parlement een decreet aangenomen dat het decreet over het integraal waterbeleid en het Mestdecreet wijzigt. De wijzigingen hebben een belangrijke impact op de mestafzetruimte wat van invloed is op de mestbalans. Meer informatie over deze wijzigingen zijn terug te vinden op de website van de VLM: [Nieuwe mestmaatregelen vanaf 2026 | Vlaamse Landmaatschappij](#).

Deze decreetwijziging houdt in dat langs alle oppervlaktewaterlichamen opgenomen in de Vlaamse Hydrografische Atlas, beschermingsstroken moeten gerespecteerd worden zoals nader omschreven in deze fiche onder 1.7 en de fiche over de GLMC-norm 'Bufferstroken langs waterlopen' (GLMC 4).

Zowel via de verzamelaanvraag op het e-loket als met behulp van de LV-Agrilens-app of via het Geoloket Landbouw kunt u terugvinden tot welk gebiedstype volgens de mestwetgeving een bepaald perceel behoort. Daar vindt u ook de waterlopen terug die zijn opgenomen in de Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA) via de laag 'Waterloop (binnen VHA)' als blauw gearceerde polygonen of blauwe stippellijnen.

CONDITIONALITEIT – VOGELRICHTLIJN EN HABITATRICHTLIJN (RBE 3 EN RBE 4)

////////////////////////////////////

Het biodiversiteitsverlies een halt toe roepen en de dalende trend doen keren, ecosysteemdiensten versterken, habitats en landschappen in stand houden en soorten beschermen zijn doelstellingen waaraan het gemeenschappelijk landbouwbeleid moet bijdragen. De Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn zijn Europese richtlijnen die bepalen welke soorten en welke habitattypen (als leefgebieden voor soorten) beschermd moeten worden. Het natuurdecreet en zijn uitvoeringsbesluiten geven in Vlaanderen uitvoering aan de verplichtingen opgenomen in deze richtlijnen.

Deze fiche verduidelijkt welke maatregelen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn onder de conditionaliteit zullen opgevolgd worden.

Samenvattende info:

- ▶ Respecteer het verbod op of de vergunningsplicht voor het wijzigen van vegetatie en landschapselementen zowel binnen als buiten Natura 2000-gebieden
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina '[Tabellen](#)'.

1 BEHEERSEISEN VOORTVLOEIEND UIT DE VOGELRICHTLIJN (RBE 3) EN DE HABITATRICHTLIJN (RBE 4)

De beheerseisen die voortvloeien uit de Vogelrichtlijn en uit de Habitatrichtlijn zijn sterk gelijklopend. Ze worden hier dan ook samen behandeld. Het komt er op neer dat landbouwers moeten bijdragen tot de instandhouding van vegetatie en landschapselementen zowel binnen alsook buiten Natura 2000-gebieden.

In het kader van deze richtlijnen moet elke lidstaat op basis van wetenschappelijke criteria speciale beschermingszones aanduiden. Deze speciale beschermingszones maken deel uit van het Europese Natura 2000-netwerk. In Vlaanderen zijn 24 vogelrichtlijngebieden (98.243 ha) en 38 habitatrichtlijngebieden (105.022 ha) aangeduid.

De Vogelrichtlijn (Richtlijn 2009/147/EG inzake het behoud van de vogelstand) heeft als doel vogels alsook hun leefgebied te beschermen (dus ook buiten de speciale beschermingszones). De Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna) wil de biologische diversiteit waarborgen door de algemene bescherming en instandhouding van waardevolle habitats.

Om aan de doelstelling van de bescherming van de leefgebieden tegemoet te komen, is de instandhouding van de natuurlijke vegetatie en landschapselementen van belang. Daarom moet u het verbod, de vergunningsplicht en de voorwaarden voor het wijzigen van de vegetatie en landschapselementen naleven

zowel binnen als buiten de speciale beschermingszones. Ook buiten de speciale beschermingszones zijn specifieke landschapselementen belangrijk als leefgebied van vogels. Meer informatie over het wijzigen van vegetatie en landschapselementen is terug te vinden in punt 3 van deze fiche.

In het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) mogen vegetaties en kleine landschapselementen niet worden gewijzigd. Dit betekent dat bijvoorbeeld duinen, heiden, moerassen, vennen, poelen, holle wegen en bronnen beschermd zijn. De graslanden in VEN vragen de nodige aandacht. De soortenrijke graslanden (de historisch permanente graslanden) zijn sowieso volledig beschermd, maar ook blijvend grasland mag niet in akkerland worden omgezet.

2 WELKE INFORMATIE VIND IK TERUG OP DE VERZAMELAANVRAAG OF HET E-LOKET?

Op de jaarlijkse verzamelaanvraag kunt u terugvinden welke percelen zich in een speciale beschermingszone (vogelrichtlijngebied en/of habitatrichtlijngebied) bevinden.

3 VOORWAARDEN VOOR HET WIJZIGEN VAN VEGETATIES EN LANDSCHAPSELEMENTEN

3.1 VERBOD OP HET WIJZIGEN VAN SPECIFIEKE VEGETATIES EN VAN BIJZONDERE KLEINE LANDSCHAPSELEMENTEN

3.1.1 Algemene verbodsbepalingen

Het is verboden holle wegen, graften, bronnen, vennen en heiden, moerassen en waterrijke gebieden, duinvegetaties en de ermee samenhangende vegetaties te wijzigen.

In groen-, park-, buffer-, en bosgebied, in beschermd cultuurhistorisch landschap en in de beschermingsgebieden Poldercomplex en het Zwin geldt dat verbod ook voor historisch permanent grasland en poelen.

Binnen de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) is het eveneens verboden om vegetatie (met inbegrip van meerjarige cultuurgewassen) of kleine landschapselementen te wijzigen.

Op deze verbodsbepalingen zijn echter afwijkingen of ontheffingen mogelijk. De verplichting om te voldoen aan de zorgplicht zoals beschreven in de omzendbrief LNW/98/01 betreffende algemene maatregelen inzake natuurbehoud blijft echter gelden.

De zorgplicht betekent dat iedereen die handelingen verricht die de natuurelementen in de onmiddellijke omgeving vernietigt of ernstig beschadigt of die opdracht geeft tot zulke handelingen, verplicht is om alle maatregelen te nemen om de vernietiging of de schade te voorkomen, te beperken of te herstellen.

Voor wijziging van kleine landschapselementen en vegetatie waarvoor er geen verbod geldt, is er in bepaalde gevallen wel een vergunningsplicht.

3.1.2 Afwijking toegestaan door de minister bevoegd voor het natuurbehoud of ontheffing op reglementaire wijze

Het verbod op het wijzigen van vegetatie of landschapselementen geldt echter niet als de werken uitdrukkelijk worden vermeld in een beheers- of inrichtingsplan of als ze plaatsvinden op huiskavels binnen een straal van 100 meter rond een vergunde woning of stal, voor zover die in gebruik is. De straal wordt 50 meter in groen-, park-, buffer- en bosgebieden en de zone wordt beperkt tot het kadastrale perceel waarop de woning of het bedrijfsgebouw zich bevindt. In al die gevallen blijft de zorgplicht uiteraard wel gelden.

Via het Agentschap voor Natuur en Bos kunnen bij gemotiveerd besluit individuele afwijkingen worden toegestaan op voorwaarde dat de aanvrager de zorgplicht naleeft. De afwijkingen moeten schriftelijk worden aangevraagd en de aanvrager krijgt uiterlijk binnen 3 maanden de uitspraak.

Van het verbod op het wijzigen van vegetatie of kleine landschapselementen in de VEN-gebieden kan afgeweken worden wanneer het Agentschap voor Natuur en Bos een individuele ontheffing heeft verleend.

3.2 OMGEVINGSVERGUNNING VOOR VEGETATIEWIJZIGINGEN

Voor vergunningsplichtige wijzigingen wordt onderscheid gemaakt tussen wijzigingen aan vegetatie enerzijds en kleine landschapselementen anderzijds.

3.2.1 Vergunningsplichtige wijzigingen van vegetatie

Voor de wijzigingen van vegetaties die vergunningsplichtig zijn, moet een omgevingsvergunning voor vegetatiewijziging(en) worden aangevraagd in de volgende zones:

- ▶ groengebieden, parkgebieden, buffergebieden, bosgebieden, natuurontwikkelingsgebieden, valleigebieden, brongebieden, agrarische gebieden met ecologisch belang of waarde, agrarische gebieden met bijzondere waarde en in al de gebieden met vergelijkbare bestemming, aangeduid op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening;
- ▶ beschermde duingebieden (aangeduid volgens het Duinendecreet)
- ▶ de speciale beschermingszones aangeduid in het kader van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (Natura 2000 netwerk);
- ▶ watergebieden van internationale betekenis in het bijzonder als watervogelhabitat (Ramsar),

Volgende wijzigingen van vegetaties zijn vergunningsplichtig:

- ▶ het afbranden van een vegetatie;
- ▶ het vernietigen, beschadigen of doen afsterven van een vegetatie met mechanische of chemische middelen, tenzij deze activiteiten plaatsvinden op percelen met cultuurgewassen;
- ▶ het wijzigen van het reliëf met inbegrip van nivellering van het microreliëf;
- ▶ het rechtstreeks of onrechtstreeks wijzigen van de waterhuishouding door drainage, ontwatering, dichten, alsook het wijzigen van het overstromingsregime van vegetatie;

- ▶ het wijzigen van historisch permanente graslanden, met inbegrip van het daaraan verbonden microreliëf en poelen, indien deze gelegen zijn:
 - > in valleigebieden, brongebieden, natuurontwikkelingsgebieden, agrarische gebieden met ecologisch belang of agrarische gebieden met bijzondere waarde en de in de gebieden met vergelijkbare bestemming aangeduid op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening;
 - > binnen de perimeter van het beschermingsgebied IJzervallei (BE 2500831);
 - > binnen de perimeter afgebakend in uitvoering van de Habitatrichtlijn, in zoverre het type historisch permanent grasland binnen deze perimeter als habitat is aangemeld;
 - > in een gebied waarin bij besluit van de Vlaamse Regering historisch permanente graslanden (HPG's) definitief zijn vastgesteld. De vergunningsplicht geldt voor zover de HPG's definitief zijn vastgesteld én gelegen zijn binnen een van de gebieden beschreven onder de drie voorgaande punten.

3.2.2 Vergunningsplichtige wijzigingen van kleine landschapselementen

Voor de wijzigingen van kleine landschapselementen die vergunningsplichtig zijn, moet een omgevingsvergunning voor vegetatiewijziging(en) worden aangevraagd in de volgende zones:

- ▶ de hierboven onder 3.2.1. aangehaalde gebieden en zones,
- ▶ de gebieden van het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON),
- ▶ de agrarische gebieden en de landschappelijk waardevolle agrarische gebieden (en vergelijkbare bestemmingsgebieden volgens plannen van aanleg of ruimtelijke uitvoeringsplannen).

Volgende wijzigingen van kleine landschapselementen of van de vegetatie ervan zijn vergunningsplichtig:

- ▶ het rooien of verwijderen en het beschadigen van houtachtige beplantingen:
 - > op wegbermen, bermen van waterwegen of spoorwegen of op taluds van holle wegen;
 - > langs waterlopen, dijken of taluds;
 - > van heggen, hagen, houtkanten, houtwallen, bomenrijen en hoogstam(boomgaarden).
- ▶ het wijzigen van de vegetatie horende bij de kleine landschapselementen met inbegrip van het afbranden en het vernietigen, beschadigen of doen afsterven van de vegetatie van perceelsrandbegroeiingen en sloten met mechanische of chemische middelen;
- ▶ het uitgraven, verbreden, rechte trekken, dichten van stilstaande waters, poelen of waterlopen.

3.2.3 Vrijstellingen

Volgende uitzonderingen zijn belangrijk. Er is geen omgevingsvergunning voor vegetatiewijziging(en) nodig:

- ▶ voor normale onderhoudswerken;
- ▶ als de activiteiten worden uitgevoerd op huiskavels in een straal van maximaal 100 meter van een vergunde woning of een bedrijfsgebouw, de uitzonderingszone wordt beperkt tot het eigenlijke kadastraal perceel en een straal van maximaal 50 meter in een groengebied, parkgebied, buffergebied of bosgebied; De vergunde woning en/of bedrijfsgebouw moet bewoond of in gebruik zijn.

U moet echter nog altijd de zorgplicht naleven en schade zoveel mogelijk proberen te vermijden. Het verwijderen van zieke, rotte of dode bomen vallen onder de voorwaarden van de vergunningsplicht. Het vervangen met nieuwe bomen wordt aangemoedigd.

Om te weten in welke gebieden percelen liggen, kunt u contact opnemen met de provinciale diensten van het Agentschap voor Natuur en Bos of met de gemeente. Ook op de website van [GeoVlaanderen](#) kunt u deze informatie terugvinden. Meer informatie over het wijzigen van natuur vindt u op de pagina [Natuur wijzigen](#) van de website van het Agentschap voor Natuur en Bos.

CONDITIONALITEIT – VERORDENING VOEDSELVEILIGHEID

(RBE 5)

De doelstelling om de veiligheid van voedsel, dieren en planten in de voedselketen te vrijwaren is opgenomen in de Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelenwetgeving, tot oprichting van een Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en tot vaststelling van procedures voor voedselveiligheidsaangelegenheden.

Deze fiche verduidelijkt welke maatregelen op basis van de verordening voedselveiligheid onder de conditionaliteit zullen opgevolgd worden.

Samenvattende info:

- ▶ Respecteer het verbod om levensmiddelen en diervoeders die ongeschikt zijn voor consumptie op de markt te brengen en te vervoederen
- ▶ Leef de hygiënevoorschriften na
- ▶ Leef de voorschriften voor gebruik van diergeneesmiddelen na
- ▶ Leef de voorschriften voor gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden na
- ▶ Respecteer de regels rond traceerbaarheid
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina '[Tabellen](#)'.

1 VERPLICHTINGEN IN HET KADER VAN DE VERORDENING VOEDSELVEILIGHEID

1.1 VERBOD OM LEVENSMIDDELEN EN DIERVOEDERS DIE ONGESCHIKT ZIJN VOOR CONSUMPTIE OP DE MARKT TE BRENGEN EN TE VERVOEDEREN

Levensmiddelen mag u niet op de markt brengen wanneer ze onveilig zijn. Onveilige levensmiddelen zijn levensmiddelen die schadelijk zijn voor de gezondheid of die ongeschikt zijn voor menselijke consumptie.

Diervoeders mag u niet in de handel brengen of aan voedselproducerende dieren vervoederen wanneer ze onveilig zijn. Onveilige diervoeders zijn enerzijds diervoeders die beschouwd worden als producten met nadelige effecten op de dierlijke of menselijke gezondheid of anderzijds diervoeders die het levensmiddel geproduceerd uit de voedselproducerende dieren, onveilig voor menselijke consumptie maken.

Wanneer de normen voor levensmiddelen en/of diervoeders in die mate overschreden worden dat er een gevaar is voor de menselijke gezondheid, worden ze uit de handel genomen. Indien de contaminatie zich voordoet op het niveau van het landbouwbedrijf, is er sprake van een niet-naleving van deze beheerseis.

1.2 NALEVEN VAN DE ALGEMENE EN SPECIFIEKE HYGIËNEVOORSCHRIFTEN

U moet ervoor zorgen dat de levensmiddelen en diervoeders in alle stadia van de productie, verwerking en distributie onder uw beheer voldoen aan de algemene hygiënevoorschriften. Hiervoor moet u afdoende maatregelen nemen om:

- ▶ afval en gevaarlijke stoffen zo op te slaan en te hanteren dat verontreiniging voorkomen wordt;
- ▶ rekening te houden met de resultaten van analyses van monsters van primaire producten of andere monsters die van belang zijn voor de voederveiligheid
- ▶ toevoegingsmiddelen voor diervoeders en geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik correct toe te passen overeenkomstig de wetgeving in kwestie;
- ▶ gewasbeschermingsmiddelen correct toe te passen overeenkomstig de wetgeving in kwestie;
- ▶ bijhouden van registers
 - > over de aard en oorsprong van aan de dieren gevoerde diervoeders;
 - > de voor de volksgezondheid belangrijke resultaten van analyses van bij de dieren genomen monsters of van andere monsters voor diagnosedoeleinden;
 - > alle toepasselijke controles van dieren of producten van dierlijke oorsprong;
 - > de resultaten van voor de volksgezondheid relevante analyses van bij planten genomen monsters of van andere monsters.

Voor bovenstaande geldt tevens dat beslagen die vatbaar zijn voor een van bovenstaande zoönoses en zoönoseverwekkers, regelmatig gecontroleerd worden in het kader van een door de bevoegde autoriteit erkend controleprogramma.

Bijkomende hygiënevoorschriften voor de primaire productie van diervoeders:

- ▶ Diervoederbedrijven houden een register bij over het gebruik van genetisch gemodificeerd zaai- en pootgoed.
- ▶ Diervoederbedrijven met handelingen in het stadium van de primaire productie van diervoeders zijn daarenboven verplicht om een voorafgaande erkenning als zelfmenger te hebben ingeval het voeder gemengd wordt met gebruikmaking van toevoegingsmiddelen of voormengsels van toevoegingsmiddelen. Deze mogen uitsluitend voor eigen gebruik aangewend worden.
- ▶ Veehouders dienen het diervoeder bestemd voor voedselproducerende dieren gescheiden van chemische stoffen en andere voor diervoeder verboden producten op te slaan.
- ▶ Gemedicineerde en niet-gemedicineerde diervoeders, bestemd voor verschillende diersoorten of diercategorieën worden op zodanige manier opgeslagen dat het risico van voeding aan dieren waarvoor zij niet bestemd zijn, wordt voorkomen. Niet-gemedicineerde diervoeders worden gescheiden van gemedicineerde diervoeders gehanteerd om verontreiniging te voorkomen.

- ▶ Veehouders gebruiken alleen diervoeders van inrichtingen die geregistreerd en/of erkend zijn.

Voor de productie van rauwe melk gelden de volgende specifieke hygiënebepalingen. Rauwe melk moet afkomstig zijn van dieren die brucellose- en tuberculosevrij zijn en tevens:

- ▶ die in een goede algemene gezondheidstoestand verkeren, geen ziekteverschijnselen vertonen die zouden kunnen resulteren in besmetting van de melk en, in het bijzonder, niet lijden aan aandoeningen van de voortplantingsorganen waarbij afscheiding plaatsvindt, aan darmontsteking waarbij diarree en koorts optreden of aan een zichtbare uierontsteking;
- ▶ die geen uierletsels vertonen waardoor de melk kan worden aangetast;
- ▶ waaraan geen verboden stoffen of producten zijn toegediend of die geen illegale behandeling in de zin van Richtlijn 96/23/EG hebben ondergaan;
- ▶ waarvoor in het geval van toediening van toegestane stoffen of producten de daarvoor voorgeschreven wachttijd in acht is genomen.

Verdere hygiënevoorschriften voor melkproducenten:

- ▶ De melkinstallaties en de lokalen waar de melk opgeslagen, behandeld of gekoeld wordt, moeten zo gelegen of gebouwd zijn zodat het gevaar voor verontreiniging van de melk zo veel als mogelijk wordt beperkt.
- ▶ De lokalen waar de melk wordt opgeslagen, moeten beschermd zijn tegen ongedierte, goed zijn afgescheiden van de lokalen waar de dieren worden gehuisvest en indien nodig om te kunnen voldoen aan de voorschriften van zesde punt, voorzien zijn van adequate koelapparatuur.
- ▶ Oppervlakten van materieel die bestemd zijn om met melk in contact te komen (gereedschappen, recipiënten, tanks die bestemd zijn voor melken, ophalen of vervoer) moeten gemakkelijk te reinigen en zo nodig te ontsmetten zijn en goed worden onderhouden. Dat houdt in dat glad, afwasbaar en niet-toxisch materiaal wordt gebruikt.
- ▶ Na gebruik moeten dergelijke oppervlakte gereinigd en zo nodig ontsmet worden. Na elke rit of na elke serie van ritten wanneer het tijdsverloop tussen het lossen en opnieuw laden zeer kort is, maar in elk geval ten minste eenmaal per dag, moeten recipiënten en tanks die worden gebruikt voor het vervoer van rauwe melk worden gereinigd en op passende wijze ontsmet alvorens opnieuw te worden gebruikt.
- ▶ Het melken moet onder hygiënische omstandigheden gebeuren en er moet in het bijzonder worden op toegezien dat voordat met het melken wordt begonnen, de tepels, de uier en de nabijgelegen delen schoon zijn en dat dieren die een behandeling hebben ondergaan waardoor residuen van geneesmiddelen in de melk kunnen terechtkomen, kunnen worden opgespoord en dat van zulke dieren verkregen melk voor het verstrijken van de voorgeschreven wachttijd niet voor menselijke consumptie wordt gebruikt.
- ▶ Na het melken moet de melk onmiddellijk worden opgeslagen in een schoon lokaal dat is ontworpen en uitgerust om verontreiniging te voorkomen. De melk moet onmiddellijk tot ten hoogste 8°C worden gekoeld wanneer de melk dagelijks wordt opgehaald en tot ten hoogste 6°C wanneer dit niet het geval is. Exploitanten van levensmiddelenbedrijven behoeven niet te voldoen aan deze temperatuurvoorschriften indien de melk voldoet aan de kwaliteitscriteria voor rauwe melk wat betreft het kiemgetal en het gehalte aan antibioticaresiduen én indien de melk binnen twee uur na het melken wordt verwerkt of een hogere

temperatuur noodzakelijk is om technologische redenen in verband met de vervaardiging van sommige zuivelproducten en de bevoegde autoriteit dat toestaat.

Verdere hygiënevoorschriften voor eierproducenten:

- Eieren moeten op het bedrijf van de producent schoon, droog en vrij van vreemde geuren worden gehouden en op afdoende wijze worden beschermd tegen schokken en rechtstreeks zonlicht.

1.3 NALEVEN VAN DE VOORSCHRIFTEN EN HET BIJHOUDEN VAN HET GEBRUIK VAN DIERGENEESMIDDELEN

Het bijhouden van een register met de toegediende diergeneesmiddelen voor gebruik of andere behandelingen die de dieren hebben ondergaan, data van toediening of behandelingen valt onder het naleven van de voorschriften voor gebruik van diergeneesmiddelen. De veehouder houdt per diersoort een register bij dat zowel een deel bevat voor de inkomende geneesmiddelen als een deel voor de uitgaande geneesmiddelen. Het inkomend register bevat chronologisch gerangschikt alle toedienings- en verschaaffingsdocumenten en de voorschriften van de dierenarts. Dit kan zowel elektronisch als op papier. In het uitgaand register houdt de veehouder de informatie bij van elke behandeling die hijzelf uitvoert. Meer informatie over het bijhouden van het diergeneesmiddelregister is terug te vinden in de brochure: '[De strijd tegen antibioticaresistentie en nieuwe wetgeving betreffende de voorwaarden voor het gebruik van diergeneesmiddelen](#)'. Deze brochure kan gedownload worden op de website van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV).

1.4 NALEVEN VAN DE VOORSCHRIFTEN VOOR GEBRUIK VAN GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN EN BIOCIDEN

Het registreren van elk gebruik van de gewasbeschermingsmiddelen omvat minstens de volgende gegevens:

- de naam van het gebruikte gewasbeschermingsmiddel;
- het tijdstip van de toepassing;
- het gewas waarop het gewasbeschermingsmiddel werd gebruikt;
- de plaatsaanduiding van het behandelde gewas;
- de toegepaste dosis.

Enkel toegelaten biociden mogen gebruikt worden (zie www.biocide.be) en elk gebruik van biociden wordt bijgehouden in een register met volgende gegevens

- het type behandelde uitrusting zoals machines, palletkisten en andere recipiënten, opslageenheid, voertuigen, infrastructuur;
- de gebruiksdatum;
- de volledige handelsnaam met het toelatingsnummer van het aangewende biocide;
- de gebruikte dosis.

1.5 TRACEERBAARHEID

Iedere landbouwer moet beschikken over een systeem waarmee hij alle gegevens betreffende de inkomende en uitgaande producten kan aantonen. De inkomende producten betreffen plantaardig en dierlijk vermeerderingsmateriaal, gewasbeschermingsmiddelen en biociden, meststoffen, diervoeders, diergeneesmiddelen, en levende dieren. De uitgaande producten zijn alle plantaardige en dierlijke producten, plantaardig en dierlijk vermeerderingsmateriaal, alsook levende dieren. Er zijn geen specifieke bepalingen over hoe de gegevens betreffende de inkomende en uitgaande producten er moeten uitzien. Dit kan gebeuren aan de hand van facturen, leveringsbonnen, registers, teeltfiches... De minimale gegevens die de landbouwer moet kunnen aantonen zijn:

- ▶ een aanduiding van de aard en identificatie van het product;
- ▶ de hoeveelheid;
- ▶ de datum van ontvangst of levering;
- ▶ de naam van de ontvanger of leverancier.

De producten die de landbouwer op de hoeve rechtstreeks aan de consument verkoopt, vallen niet onder de verplichting tot het bijhouden van de gegevens over uitgaande producten.

CONDITIONALITEIT – HORMONENRICHTLIJN (RBE 6)

De Belgische hormonenwet zorgt voor de omzetting van de richtlijn 96/22/EG over het verbod op het gebruik, in de veehouderij, van bepaalde stoffen met hormonale werking en van bepaalde stoffen met thyreostatische werking, alsmede van β -agonisten.

Deze fiche verduidelijkt welke maatregelen op basis van de Hormonenrichtlijn onder de conditionaliteit zullen opgevolgd worden.

Samenvattende info:

- ▶ Respecteer het verbod op het gebruik van hormonen.
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina '[Tabellen](#)'.

1 VERPLICHTINGEN IN HET KADER VAN DE HORMONENRICHTLIJN

1.1 VERBOD OP HET GEBRUIK VAN HORMONEN RESPECTEREN

Het is verboden om:

- ▶ bepaalde stoffen met hormonale of thyreostatische werking en β -agonisten toe te dienen aan landbouwhuisdieren;
- ▶ deze stoffen op uw bedrijf te bewaren;
- ▶ landbouwhuisdieren waarin deze stoffen aanwezig zijn op uw bedrijf te houden, behalve onder officiële controle;
- ▶ die landbouwhuisdieren in de handel te brengen of te slachten voor menselijke consumptie;
- ▶ het vlees van die dieren in de handel te brengen;
- ▶ dat vlees te verwerken.

Alleen in bepaalde gevallen, zoals bij de toediening voor therapeutische of zoötechnische doeleinden, kunnen soms uitzonderingen toegestaan worden.

CONDITIONALITEIT – VERORDENING OP DE MARKT BRENGEN VAN GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN

(RBE 7)

Voorschriften met betrekking tot de toelating van gewasbeschermingsmiddelen, het op de markt brengen ervan en het gebruik ervan binnen Europa zijn vastgelegd in de Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad

Deze fiche verduidelijkt welke maatregelen op basis van deze verordening onder de conditionaliteit zullen opgevolgd worden.

Samenvattende info:

- ▶ Gebruik enkel erkende gewasbeschermingsmiddelen
- ▶ Pas de gebruiksvoorschriften van de gewasbeschermingsmiddelen op een correcte manier toe
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina '[Tabellen](#)'.

1 VERPLICHTINGEN IN HET KADER VAN DE VERORDENING OP DE MARKT BRENGEN VAN GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN

1.1 VERBOD OP GEBRUIK VAN NIET-ERKENDE GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN

- ▶ Als u een gewasbeschermingsmiddel voor landbouwkundig gebruik wil aankopen, in bezit hebben of gebruiken, moet dit gewasbeschermingsmiddel vooraf erkend of toegelaten zijn door de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.
- ▶ De lijst van erkende en toegelaten gewasbeschermingsmiddelen kunt u raadplegen op de website www.fytoweb.be.
- ▶ Het erkenningsnummer of het toelatingsnummer voor parallelinvoer staat uitdrukkelijk vermeld op de verpakking, het etiket of de bijsluiter van gewasbeschermingsmiddelen voor landbouwkundig gebruik, samen met de voorschriften voor een veilig en efficiënt gebruik.
- ▶ Producten die op de markt gebracht zijn vóór 18 augustus 2012 hebben een erkenningsnummer dat bestaat uit een getal gevolgd door /B of /P. Vanaf die datum bestaat het erkenningsnummer uit 4 of 5 cijfers gevolgd door de letters "P/B" of "G/B".

- ▶ Zowel het bezit als het gebruik van niet-erkende gewasbeschermingsmiddelen is verboden.
- ▶ Gewasbeschermingsmiddelen die niet langer bruikbaar zijn of hun erkenning verliezen, moet u duidelijk apart stockeren en via een volgende inzamelactie van AgriRecover inleveren.

1.2 GEBRUIK VOLGENS DE BEGINSELEN VAN GOEDE GEWASBESCHERMINGSPRAKTIJKEN EN VOLGENS DE VOORSCHRIFTEN VERMELD OP HET ETIKET

- ▶ Van erkende gewasbeschermingsmiddelen is bewezen dat ze efficiënt werken en bij correct gebruik geen onaanvaardbare schade toebrengen aan de mens, het milieu of de gewassen zelf. Wie niet-erkende producten gebruikt of de gebruiksvoorschriften niet volgt, neemt onverantwoorde risico's en is bovendien strafbaar.
- ▶ Een gewasbeschermingsmiddel mag enkel gebruikt worden voor datgene waartoe het toegelaten is. U moet dus niet enkel aandacht schenken aan het feit of het product zelf toegelaten is, maar ook of het voor de gewenste toepassing toegelaten is (soort gewas, soort bestrijding,...).
- ▶ Om te voorkomen dat de maximale residulimiet (MRL), die bepaald is in de wetgeving, overschreden wordt, is het eveneens noodzakelijk de gebruiksdosissen en de wachttijd (termijn vóór het oogsten) die op het etiket van het product vermeld zijn na te leven. Hetzelfde geldt voor de toepassingsfrequentie (het maximum aantal toepassingen per gewas) die u in geen geval mag overschrijden. Ook de andere voorschriften die op het etiket vermeld zijn, moet u naleven, zoals het respecteren van de spuitvrije stroken langs oppervlaktewaterlichamen.

CONDITIONALITEIT – RICHTLIJN DUURZAAM GEBRUIK VAN PESTICIDEN (RBE 8)

De Richtlijn 2009/128/EG van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden is omgezet in zowel Vlaamse als federale wetgeving. De aspecten die tot de Vlaamse bevoegdheid behoren zijn terug te vinden in het decreet van 8 februari 2013 houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest. Op federaal niveau is dat het koninklijk besluit van 19 maart 2013 ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en toevoegingsstoffen.

Deze fiche verduidelijkt welke de maatregelen op basis van de richtlijn duurzaam gebruik van pesticiden onder de conditionaliteit zullen opgevolgd worden.

Samenvattende info:

- ▶ Zorg ervoor dat u over een keuringsbewijs beschikt van uw spuittoestellen
- ▶ Zorg ervoor dat u over een fytolicensie beschikt
- ▶ Respecteer het verbod op het gebruik van pesticiden in bepaalde gebieden
- ▶ Respecteer de regels rond hantering en opslag van gewasbeschermingsmiddelen en verwijdering van resten ervan
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina '[Tabellen](#)'.

1 VERPLICHTINGEN IN HET KADER VAN RICHTLIJN DUURZAAM GEBRUIK VAN PESTICIDEN

1.1 BESCHIKKEN OVER KEURINGSBEWIJS VOOR SPUITTOESTELLEN

Gewasbeschermingsmiddelen moet u op een deskundige manier toepassen om een maximale werking te verzekeren en het milieu minimaal te belasten. Een belangrijke schakel daarin is het spuittoestel. Enkel wanneer het spuittoestel in prima conditie verkeert, kan het verspreiden van gewasbeschermingsmiddelen op een verantwoorde wijze gebeuren. U moet dan ook beschikken over een geldig keuringsbewijs wanneer het toestel onderworpen is aan de verplichte technische controle.

Het doel van de controle is het opsporen van functiestoornissen en het aanduiden van de oorzaken ervan. Dit moet leiden tot een verbetering van de toestand van de in gebruik zijnde toestellen. Iedereen die een spuittoestel bezit, wordt persoonlijk uitgenodigd.

Alle spuittoestellen moeten om de 3 jaar gecontroleerd worden. Nieuwe toestellen moeten binnen de 3 jaar na de verkoopdatum gecontroleerd worden.

De volgende toestellen hoeven echter geen technische keuring te ondergaan:

- ▶ de kleine toestellen waarin de spuitvloeistof manueel of met behulp van een samengedrukt gas (lucht inbegrepen) onder druk wordt gebracht of waarbij de spuitvloeistof wordt uitgestoten onder invloed van de zwaartekracht;
- ▶ de toestellen die bij normaal gebruik omwille van hun kenmerken door één enkele persoon gedragen kunnen worden (rugspuittoestellen);
- ▶ de lansspuittoestellen.

In het Nederlandstalige landsgedeelte organiseert het Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek (ILVO Eenheid Technologie & Voeding) de controles. Voor het Franstalige en Duitstalige landsgedeelte is dit het Centre wallon de Recherches Agronomiques (CRA Département du Génie Rural). Elke geldige keuring die in een andere EU-lidstaat erkend is, wordt ook erkend in België. De geldigheid van de keuring uit de lidstaat wordt slechts voor de eerste 3 jaar in rekening genomen.

1.2 BESCHIKKEN OVER EEN FYTOLICENTIE VOOR GEBRUIK VAN GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN

Vanaf 25 november 2015 mogen enkel nog personen die over een fytolicensie beschikken, producten voor professioneel gebruik verkopen of gebruiken. Om de fytolicensie te verkrijgen, moet u aantonen dat u beschikt over de nodige kennis over het correct gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en dat u door aanvullende opleidingen te volgen op de hoogte blijft van de evoluties omtrent gewasbescherming.

Meer informatie vindt u op de website www.fytolicensie.be.

1.3 VERBOD OP HET GEBRUIK VAN PESTICIDEN IN BEPAALDE SPECIFIEKE GEBIEDEN

Het gebruik van pesticiden is verboden in bepaalde specifieke gebieden:

- ▶ Beschermde gebieden zoals omschreven in de kaderrichtlijn Water (2000/60/EG): de waterwingebieden en de beschermingszones type 1. Daarenboven geldt vanaf 2026 op percelen gelegen in gebiedstype 2 of gebiedstype 3 en waarop als hoofdteelt een nitraatgevoelige teelt wordt verbouwd en die gelegen zijn langs waterlopen die opgenomen zijn in de Vlaamse Hydrografische Atlas, een verbod op het gebruik van pesticiden in de oeverzone en de binnen vijf meter landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud van de waterloop.
- ▶ Gebieden die ten behoeve van de uitvoering van de noodzakelijke natuurbehoudsmaatregelen zijn aangewezen overeenkomstig de bepalingen van de Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en Habitatrichtlijn (92/43/EEG): de percelen met een verbod op het gebruik van pesticiden in VEN-gebieden die eveneens overlappen met de Natura-2000-gebieden.

1.4 REGELS ROND HANTERING EN OPSLAG VAN GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN EN VERWIJDERING VAN RESTEN ERVAN

Wanneer u gewasbeschermingsmiddelen gebruikt of opslaat, mag u de menselijke gezondheid en de voedselveiligheid niet in gevaar brengen. Ook met de verpakkingen en de restanten van producten moet u omzichtig omgaan. Bij de toepassing van vloeibare producten moet u de zorgvuldig geledigde verpakkingen met voldoende water spoelen. De gewasbeschermingsmiddelen moeten zich in de oorspronkelijke verpakking bevinden en moeten het oorspronkelijk etiket dragen zoals ze op de markt zijn gebracht door de erkennings/toelatingshouder. De gereinigde verpakkingen van gewasbeschermingsmiddelen met u apart opslaan en inleveren bij AgriRecover.

Producten voor professioneel gebruik moet u opslagen in een lokaal dat of een kast die voldoet aan volgende voorwaarden:

- ▶ Alle gewasbeschermingsmiddelen toegelaten voor professioneel gebruik worden bewaard in een lokaal of een kast die daarvoor bestemd is en
 - > 1° het lokaal of de kast is droog, doelmatig verlucht en in goede staat van onderhoud en netheid. De inrichting is doelmatig, zodanig dat de goede bewaring van de opgeslagen producten is verzekerd;
 - > 2° het lokaal of de kast is op slot;
 - > 3° de toegang tot het lokaal of de kast wordt voorzien van :
 - a) de tekst 'verboden toegang voor onbevoegden' en gelijkwaardig symbool;
 - b) een geschikt gevaarsymbool;
 - c) de identiteit en contactgegevens identiteit, het nummer van de fytolicensie en de contactgegevens van beheerder van het lokaal of de kast.
- ▶ Alle gewasbeschermingsmiddelen worden bewaard in een specifiek lokaal of kast die slotvast is afgesloten en die fysisch gescheiden is van de gebouwen waar mensen of dieren verblijven. Geneesmiddelen, voedingsstoffen, eetwaren, diervoeders of andere middelen die bestemd zijn om te worden opgenomen door mens of dier worden niet opgeslagen in het lokaal of de kast.
- ▶ Het lokaal of de kast voor bewaring van gewasbeschermingsmiddelen is droog en goed onderhouden waarbij de vervallen middelen of de middelen voor privégebruik gegroepeerd staan
- ▶ Alle gewasbeschermingsmiddelen bevinden zich in de oorspronkelijke verpakking en dragen het oorspronkelijk etiket zoals ze op de markt zijn gebracht door de erkennings/toelatingshouder.
- ▶ De verpakkingen van gewasbeschermingsmiddelen worden gereinigd, apart opgeslagen en ingeleverd AgriRecover

2 WELKE INFORMATIE VIND IK TERUG OP DE VERZAMELAANVRAAG OF HET E-LOKET?

Op de jaarlijkse verzamelaanvraag kunt u terugvinden welke percelen zich in een beschermingszone type 1 bevinden en welke in een VEN-gebied, vogelrichtlijngebied of habitatrichtlijngebied gelegen zijn. Ook kunt u voor elk perceel zien tot welk gebiedstype het volgens de mestwetgeving behoort. De waterlopen opgenomen in de Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA) zijn in het blauw voorgedrukt op de fotoplannen van de verzamelaanvraag (blauw gearceerde polygonen of blauwe stippellijnen). Met behulp van de LV-Agrilens-app of via het Geoloket Landbouw kunt u eveneens terugvinden tot welk gebiedstype volgens de mestwetgeving een bepaald perceel behoort. Daar vindt u ook de waterlopen terug die zijn opgenomen in de Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA) via de laag 'water – 3m fytovrij/1 m teelt- en 5 of 10 m mestvrij als blauw gearceerde polygonen of blauwe stippellijnen.

3 NIEUW IN 2026

Vanaf 2026 geldt op percelen gelegen in gebiedstype 2 of gebiedstype 3 en waarop als hoofdteelt een nitraatgevoelige teelt wordt verbouwt en die gelegen zijn langs waterlopen die opgenomen zijn in de Vlaamse Hydrografische Atlas, een verbod op het gebruik van pesticiden in de oeverzone en de binnen vijf meter landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud van de waterloop.

CONDITIONALITEIT – DIERENWELZIJN (RBE 9, 10 EN 11)

Het verbeteren van het dierenwelzijn behoort tot de specifieke doelstellingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid waarmee het beleid beter wil inspelen op de maatschappelijke verwachtingen wat voedsel en gezondheid betreft. Landbouwers kunnen hieraan bijdragen door dierenwelzijnsnormen na te leven die zijn opgenomen in de Belgische wetgeving die uitvoering geeft aan de richtlijn 2008/119/EG tot vaststelling van minimumnormen ter bescherming van kalveren (RBE 9), de richtlijn 2008/120/EG tot vaststelling van minimumnormen ter bescherming van varkens (RBE 10) en de richtlijn 98/58/EG inzake de bescherming van voor landbouwdoeleinden gehouden dieren (RBE 11).

Deze fiche verduidelijkt welke de maatregelen op basis van de dierenwelzijnsrichtlijnen onder de conditionaliteit zullen opgevolgd worden.

Samenvattende info:

- ▶ Respecteer de dierenwelzijnsnormen die zijn vastgesteld voor:
 - > Kalveren
 - > Varkens
 - > Landbouwhuisdieren
- ▶ De noden gekoppeld aan deze maatregel zijn terug te vinden in de tabel: 'Noden volgens maatregelen' op de webpagina '[Tabellen](#)'.

1 NALEVEN DIERENWELZIJN KALVEREN (RBE 9)

1. Voor bedrijven waar kalveren (= runderen van ten hoogste zes maanden) gehouden worden, gelden de volgende voorschriften:
 - a) kalveren van meer dan acht weken mogen niet in een individueel hok worden opgesloten, tenzij een dierenarts heeft verklaard dat het dier in verband met zijn gezondheid of zijn gedrag moet worden geïsoleerd om te worden behandeld. De breedte van elk individueel hok moet ten minste gelijk zijn aan de schofthoogte van het kalf, gemeten terwijl het dier rechtop staat, en de lengte moet ten minste gelijk zijn aan de lengte van het kalf, gemeten van de neuspunt tot aan de achterkant van de zitbeenknobbel (tuber ischii) en vermenigvuldigd met 1,1.
Een individueel hok voor kalveren (behalve de hokken voor het isoleren van zieke dieren) mag niet voorzien zijn van muren, maar moet bestaan uit open afscheidingen die een direct visueel en lichamelijk contact tussen de kalveren mogelijk maakt.
 - b) in groepen gehouden kalveren moeten elk over een vrije ruimte beschikken die ten minste gelijk is aan 1,5 m² voor kalveren met een levend gewicht van minder dan 150 kg, 1,7 m² voor kalveren met een levend gewicht van meer dan 150 kg, maar minder dan 220 kg, en 1,8 m² voor kalveren met een levend gewicht van meer dan 220 kg.

Deze bepalingen zijn niet van toepassing op:

- > bedrijven met minder dan 6 kalveren;
 - > kalveren die door hun moeder gezoogd worden.
2. De stallen voor kalveren moeten zodanig gebouwd en ingericht zijn dat elk kalf ongehinderd kan liggen, rusten, opstaan en zich likken.
 3. De materialen gebruikt voor de bouw van stallen, boxen en uitrusting, waarmee de kalveren in aanraking kunnen komen, mogen niet schadelijk zijn voor de kalveren en moeten grondig gereinigd en ontsmet kunnen worden. De kalveren mogen er zich niet kunnen aan kwetsen.
 4. De vloeren moeten een stevige, vlakke en stabiele oppervlakte vormen die stroef is maar zonder scherpe uitsteeksels. Zij moeten aangepast zijn aan het gewicht en de grootte van de kalveren. De ligruimte moet behoorlijk gedraineerd, zindelijk en comfortabel zijn. Voor kalveren jonger dan twee weken moet strooisel gebruikt worden.
 5. Kalveren mogen niet worden aangebonden tenzij het gaat om in groep gehuisveste kalveren die voor ten hoogste één uur mogen worden aangebonden tijdens het verstrekken van melk of melkvervanger. Wanneer aanbindsystemen gebruikt worden, mogen ze geen verwondingen veroorzaken en moeten ze regelmatig geïnspecteerd en bijgesteld worden, zodat ze gemakkelijk zitten. Elk aanbindsysteem moet zo zijn ontworpen dat de kans op wurging en verwonding vermeden wordt en dat het kalf zich kan bewegen zoals aangegeven in punt 2.
 6. Voeder- en drinkinstallaties moeten zo ontworpen, gebouwd, geplaatst en onderhouden worden dat het risico op verontreiniging van voeder of water beperkt wordt.
 7. Door middel van isolatie, verwarming en ventilatie van het gebouw moet ervoor worden gezorgd dat de luchtcirculatie, het stofgehalte van de lucht, de temperatuur, de relatieve luchtvochtigheid en de gasconcentraties binnen zodanige grenzen gehouden worden dat zij niet schadelijk zijn voor de kalveren.
 8. Bij gebruik van kunstmatige ventilatie moet voor een noodvoorziening worden gezorgd, zodat er, wanneer het systeem uitvalt, toch voldoende verse lucht aangevoerd wordt om de gezondheid en het welzijn van de kalveren veilig te stellen en moet er een alarmsysteem aanwezig zijn om de veehouder te waarschuwen wanneer het systeem uitvalt. Het alarmsysteem moet regelmatig getest worden.
 9. Alle automatische of mechanische apparatuur die noodzakelijk is voor de gezondheid en het welzijn van de kalveren moet ten minste eenmaal per dag geïnspecteerd worden. Indien er defecten zijn moeten deze onmiddellijk worden hersteld en indien dat niet mogelijk is, moeten de nodige maatregelen worden getroffen om de gezondheid en het welzijn van de kalveren te beschermen totdat het defect is hersteld, met name door de toepassing van andere voedermethoden en het handhaven van een acceptabel leefklimaat.
 10. Elektrische leidingen en apparaten moeten geïnstalleerd en onderhouden worden in overeenstemming met de bepalingen van het koninklijk besluit van 10 maart 1981 waarbij het Algemeen Reglement op de elektrische installaties voor huishoudelijke installaties en sommige lijnen van transport en verdeling van elektrische energie bindend worden verklaard.
 11. De kalveren mogen niet voortdurend in het duister gehouden worden. Daartoe moet er voor passend dag- en kunstlicht gezorgd worden. Wordt er kunstlicht gebruikt, dan moet dit ten minste zolang branden als er tussen 9 en 17 uur daglicht is. Er moet een vaste of verplaatsbare verlichtingsbron van voldoende sterkte aanwezig zijn om de kalveren te allen tijde te kunnen inspecteren.

12. Voor de verzorging van de kalveren moet voldoende en bekwaam personeel ter beschikking zijn om ziekte en gedragsveranderingen bij de dieren vast te stellen en om te oordelen of de omgevingsfactoren voldoen om de gezondheid en het welzijn van de kalveren te waarborgen.
13. De eigenaar of de voor de dieren verantwoordelijke persoon moet op stal gehouden kalveren ten minste tweemaal per dag inspecteren en in open lucht gehouden kalveren ten minste eenmaal per dag. Kalveren die ziek of gewond lijken, moeten onmiddellijk op passende wijze worden verzorgd. Zieke en gewonde kalveren moeten zo nodig kunnen worden afgezonderd in adequate lokalen met droog en comfortabel strooisel.
Wanneer de kalveren niet reageren op de door eigenaar of houder verstrekte zorgen, moet zo spoedig mogelijk een dierenarts worden geraadpleegd zonder afbreuk te doen van de bepalingen van de dierengezondheidswet van 24 maart 1987 en van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde alsook van hun uitvoeringsbesluiten.
14. Alle kalveren moeten kunnen beschikken over voeder dat is afgestemd op hun leeftijd en gewicht en dat beantwoordt aan op de met hun gedrag samenhangende en hun fysiologische behoeften, ten einde een goede gezondheid en welzijn van de kalveren te bevorderen. Daarom moet het voeder voldoende ijzer bevatten om een gemiddeld hemoglobinegehalte van ten minste 4,5 mmol/l te bereiken en moeten kalveren van meer dan twee weken een bepaalde minimumhoeveelheid vezelhoudend voeder per dag krijgen, waarbij de hoeveelheid moet opgedreven worden van 50 g tot 250 g per dag voor kalveren van 8 tot 20 weken oud.
15. De kalveren moeten ten minste tweemaal daags gevoederd worden. Kalveren in groepshokken moeten, behalve bij ad libitum voeding of bij voeding via een automatisch voedersysteem, allemaal tegelijk kunnen eten. Kalveren mogen niet gemuilkorfd worden.
16. Kalveren ouder dan twee weken moeten over voldoende vers water beschikken of hun dorst met andere vloeistoffen kunnen lessen. Evenwel moet in zeer warme omstandigheden en voor zieke kalveren steeds vers drinkwater ter beschikking zijn.
17. Alle kalveren moeten zo vlug mogelijk na hun geboorte en in elk geval binnen de eerste 6 levensuren rundercolostrum toegediend worden.
18. Stallen, uitrusting en gereedschap moeten op gepaste wijze worden gereinigd en ontsmet om kruisbesmetting en ziekteverwekkers te voorkomen.
19. Uitwerpselen, urine en niet opgegeten of gemorst voeder moeten zo vaak mogelijk worden verwijderd om de reuk zo gering mogelijk te houden en geen vliegen en knaagdieren aan te trekken.

2 NALEVEN DIERENWELZIJN VARKENS (RBE 10)

Varkens in varkensbedrijven moeten gehouden en verzorgd worden overeenkomstig de volgende bepalingen:

1. Minimumvoorschriften voor oppervlakte en vloeren

- a) Onverminderd de bepalingen van punt 5 moet voor elk gespeend varken of gebruiksvarken dat in een groep wordt gehouden, met uitzondering van gelten en zeugen na inseminatie, een vrije vloerruimte beschikbaar zijn van minstens:

Levend gewicht (kg)	Minimum vloerruimte (m ²)
tot 10	0,15
van 10 tot 20	0,20
van 20 tot 30	0,30
van 30 tot 50	0,40
van 50 tot 85	0,55
van 85 tot 110	0,65
meer dan 110	1,00

- b) Indien voor de varkens, bedoeld in punt a), en de biggen betonnen roostervloeren worden gebruikt:

> is de maximale grootte van de spleetbreedte:

11 mm voor biggen;

14 mm voor gespeende varkens;

18 mm voor gebruiksvarkens;

> is de minimale balkbreedte:

50 mm voor biggen en gespeende varkens;

80 mm voor gebruiksvarkens.

2. Huisvesting van gelten en zeugen

- a) Zeugen en gelten moeten in groepen gehouden worden vanaf vier weken na de inseminatie tot één week vóór de verwachte werpdatum. De zijden van de box waarin de groep wordt gehouden, moeten langer zijn dan 2,8 m. Indien minder dan zes dieren in een groep worden gehouden, moeten de zijden van de box waarin de groep wordt gehouden langer zijn dan 2,4 m.
- b) In afwijking van de bepalingen in punt a) mogen zeugen en gelten die in bedrijven met minder dan 10 zeugen worden gehouden, tijdens de in punt a) bedoelde periode apart worden gehouden, mits zij zich gemakkelijk in de box kunnen omdraaien.
- c) Voor elke in groep gehouden gelt en zeug na inseminatie moet de totale vrije vloerruimte respectievelijk minimaal 1,64 m² en 2,25 m² bedragen. Indien deze dieren in groepen van minder dan zes individuen worden gehouden, moet de vrije vloerruimte worden vergroot met 10%. Indien deze dieren in groepen van ten minste 40 worden gehouden, mag de vrije vloerruimte worden verkleind met 10%.
- d) Een deel van de in punt c) voorgeschreven ruimte, dat minimaal 0,95 m² per gelt en 1,3 m² per zeug bedraagt, moet bestaan uit een dichte vloer waarvan maximaal 15% bestaat uit afvoergaten. Bij het

gebruik van betonnen roostervloeren moet de balkbreedte ten minste 80 mm bedragen en de spleetbreedte ten hoogste 20 mm.

- e) Het bouwen of het installeren van aanbindsystemen voor zeugen en gelten is verboden.
- f) Het aanbinden van zeugen en gelten is verboden.
- g) Onverminderd de eisen die zijn vastgesteld in punt 4. d) moeten zeugen en gelten permanent kunnen beschikken over los materiaal dat ten minste voldoet aan de desbetreffende eisen van punt 4. d).
- h) Teneinde hun honger te verminderen en in de behoefte tot kauwen te voorzien, moeten alle guste en drachtige zeugen en gelten een toereikende hoeveelheid bulk of vezelrijk voer en energierijk voer krijgen.
- i) Het voedersysteem voor zeugen en gelten in groepshuisvesting moet waarborgen dat ieder dier voldoende voedsel tot zich kan nemen, zelfs in aanwezigheid van concurrenten.

3. Algemene bepalingen

- a) Varkens die in groepen moeten worden gehouden maar buitengewoon agressief zijn, door andere varkens zijn aangevallen of ziek of gewond zijn, mogen tijdelijk worden opgesloten in een aparte box. In dat geval moet het dier zich in die aparte box gemakkelijk kunnen omdraaien, voor zover dat niet in strijd is met specifiek veterinaire advies.
- b) Varkens die buiten gehouden worden, moeten beschikken over een beschutting tegen ongunstige weersomstandigheden.
- c) Eenieder die personen in dienst heeft of neemt om varkens te verzorgen ziet erop toe dat deze personen instructies en richtsnoeren hebben gekregen inzake de bepalingen over dierenwelzijn.

4. Algemene voorwaarden ter bescherming van varkens in varkenshouderijen

- a) In het gedeelte van het gebouw waar varkens worden gehouden, moet een continu geluidsniveau van 85 dBA of hoger worden vermeden. Constant of plotseling lawaai moet worden vermeden.
- b) In de ruimten waar varkens worden gehouden, moet de lichtintensiteit ten minste 40 lux bedragen gedurende ten minste 8 uur per dag.
Teneinde natuurlijke lichtval toe te laten moeten in elke varkensstal gebouwd na 1 januari 2003 lichtdoorlatende openingen in dak en/of muren voorzien worden, waarvan de totale oppervlakte niet kleiner mag zijn dan 3% van de vloeroppervlakte.
- c) De varkensstallen moeten zo zijn gebouwd dat de varkens:
 - > toegang hebben tot een schone ligruimte met een comfortabele afwerking en temperatuur en met een adequate waterafvoer, waar alle dieren tegelijk kunnen liggen;
 - > kunnen rusten en normaal kunnen opstaan;
 - > andere varkens kunnen zien; in de laatste week vóór het werpen en tijdens het werpen mogen zeugen en gelten echter uit het zicht van soortgenoten worden gehouden.

- d) Onverminderd punt 2. g), moeten de varkens permanent kunnen beschikken over voldoende materiaal om te onderzoeken en mee te spelen, bv. stro, hooi, hout, zaagsel, compost van champignons, turf of een mengsel daarvan, voor zover de gezondheid van de dieren daardoor niet in gevaar komt.
- e) De vloeren moeten vlak maar niet glibberig zijn om te voorkomen dat de dieren zich verwonden, en moeten zo zijn ontworpen, uitgevoerd en onderhouden dat zij bij de dieren geen letsels of pijn veroorzaken. Zij moeten aangepast zijn aan het gewicht en de grootte van de dieren en moeten, wanneer geen strooisel wordt verstrekt, een stevig, vlak en stabiel oppervlak vormen.
- f) Alle varkens moeten ten minste eenmaal per dag worden gevoederd. Wanneer varkens in groep worden gevoederd en niet ad libitum of via een automatisch individueel voedsysteem, moeten zij allemaal tegelijk kunnen eten.
- g) Varkens van meer dan twee weken oud moeten permanent over voldoende vers water kunnen beschikken.
- h) Het couperen van staarten en het verkleinen van de hoektanden mogen niet als routinemaatregel worden uitgevoerd, maar alleen wanneer bepaalde kwetsuren van spenen bij zeugen of van oren en staarten bij andere varkens zijn geconstateerd. Vóórdat tot deze ingrepen wordt besloten, moeten maatregelen worden getroffen om staartbijten en andere gedragsstoornissen te voorkomen, de omgeving en de varkensdichtheid in aanmerking genomen. Hiertoe moeten ontoereikende omgevingsfactoren of beheerssystemen worden aangepast.
- i) De slagstanden van beren mogen worden ingekort om verwondingen bij andere dieren te voorkomen of om veiligheidsredenen.

De hierboven beschreven ingrepen (h, i) mogen alleen worden uitgevoerd door een dierenarts of een persoon die een bedoelde opleiding heeft gekregen en die ervaren is in het uitvoeren van deze ingrepen met adequate hulpmiddelen en onder hygiënische omstandigheden. Het castreren en het couperen van de staart bij dieren die ouder zijn dan zeven dagen, zijn alleen toegestaan als een dierenarts de ingrepen onder anesthesie en met aanvullende langdurige analgesie uitvoert.

- j) Lokalen, hokken, uitrusting en gereedschap voor varkens moeten op passende wijze worden gereinigd en ontsmet ten einde kruiscontaminatie en ziekteverwekkers te voorkomen.
- k) Het opvangen, opslaan en behandelen van de mest op de bedrijven moet op zodanige manier gebeuren dat de varkens niet blootgesteld worden aan gassen zoals ammoniak, koolzuur, H₂S en CO in concentraties die schadelijk zijn voor hun gezondheid.

5. Bijzondere voorschriften voor de verschillende categorieën varkens

a) Beren

- > De berenhokken moeten zo gelegen en gebouwd zijn dat de beer zich kan omdraaien en de andere varkens kan horen, ruiken en zien. Verder moet een volwassen beer over een vrije vloeroppervlakte van ten minste 6 m² kunnen beschikken.
- > Wanneer het hok tevens wordt gebruikt voor het dekken, moet een volwassen beer over een vrije vloeroppervlakte van ten minste 10 m² kunnen beschikken en moet het hok volledig vrij zijn van obstakels.

- > Een deel van de totale vloeroppervlakte dat groot genoeg is voor de beer om te liggen moet bestaan uit een dichte vloer of moet worden voorzien van een mat of stro of ander geschikt materiaal.

b) Zeugen en gelten

- > Er moeten maatregelen worden getroffen om de agressie in groepen zoveel mogelijk te beperken, door zoveel mogelijk te werken met stabiele groepen.
- > Drachtige zeugen en gelten moeten zo nodig tegen uitwendige en inwendige parasieten worden behandeld. Drachtige zeugen en gelten moeten, voordat zij in het kraamhok worden gebracht, grondig worden schoongemaakt.
- > In de laatste week vóór het werpen moeten zeugen en gelten over voldoende en adequaat nestmateriaal kunnen beschikken, tenzij dat met de op het bedrijf gebruikte mengmestmethode technisch niet uitvoerbaar is.
- > Achter de zeug of gelt moet een vrije ruimte zijn om het natuurlijke of begeleide werpen te vergemakkelijken.
- > Kraamhokken waarin de zeugen zich vrij kunnen bewegen, moeten voorzien zijn van een bescherming voor de biggen, bv. een zeugenbeugel.

c) Biggen

- > Een deel van de totale vloeroppervlakte dat groot genoeg is om alle dieren tegelijk te laten rusten, moet bestaan uit een dichte vloer of een mat, of moet worden voorzien van stro of ander geschikt materiaal.
- > Wanneer een kraamhok wordt gebruikt, moeten de biggen voldoende ruimte hebben om ongehinderd te kunnen zuigen.
- > Biggen mogen niet worden gespeend voordat zij 28 dagen oud zijn, tenzij het welzijn of de gezondheid van de zeug of van de biggen anders in het gedrang komen. Biggen mogen evenwel ten hoogste zeven dagen vroeger worden gespeend wanneer zij naar gespecialiseerde voorzieningen worden gebracht die volledig worden leeggemaakt en grondig worden gereinigd en ontsmet vóórdat een nieuwe groep wordt binnengebracht en die gescheiden zijn van de voorzieningen waar zeugen worden gehouden, dit alles om het overdragen van ziekten op de biggen zo veel mogelijk te beperken.

d) Gespeende biggen en opfokvarkens

- > Als varkens in groep worden gehouden, moeten maatregelen worden genomen om van het normale gedrag afwijkende gevechten te voorkomen.
- > De dieren moeten worden gehouden in groepen waaraan zo weinig mogelijk dieren mogen worden toegevoegd eenmaal de groepen gevormd zijn. Het in groepen plaatsen van varkens moet zo vlug mogelijk gebeuren, bij voorkeur vóór of anders ten hoogste één week na het spenen. Als varkens aan een groep moeten worden toegevoegd, moeten zij voldoende mogelijkheden hebben om aan de andere varkens te ontsnappen en zich voor hen te verbergen.
- > Bij tekenen van ernstige gevechten moeten de oorzaken hiervan onmiddellijk worden onderzocht en moeten passende maatregelen worden genomen, zoals het eventueel verstrekken van stro aan de

dieren of van ander materiaal om te onderzoeken. Dieren die worden bedreigd of bijzonder agressieve dieren moeten van de groep worden gescheiden overeenkomstig de bepalingen van punt 3. a).

- > Het systematisch toedienen van kalmeermiddelen om het toevoegen van dieren aan een groep te vergemakkelijken, is verboden. Het is slechts toegestaan in uitzonderlijke gevallen en op advies van een dierenarts.

3 NALEVEN DIERENWELZIJN ALLE LANDBOUWHUISDIEREN (RBE 11)

Landbouwhuisdieren andere dan vissen, reptielen of amfibieën moeten worden gefokt en gehouden onder voorwaarden die stroken met de hierna vermelde bepalingen, met inachtneming van de soort en de graad van ontwikkeling, aanpassing en domesticering, alsmede de uit ervaring of wetenschappelijk onderzoek gebleken fysiologische en ethologische behoeften.

1. Personeel

De dieren moeten worden verzorgd door een voldoende aantal personen die over de nodige vaardigheden, kennis en vakbekwaamheid beschikken.

2. Controles

- a) Alle dieren die worden gehouden in veehouderijsystemen waar hun welzijn afhangt van frequente verzorging door de mens, moeten ten minste eenmaal per dag worden gecontroleerd. Dieren die in andere systemen worden gehouden, moeten zo vaak worden gecontroleerd dat lijden wordt voorkomen.
- b) Er moet voldoende (vaste of draagbare) verlichting zijn voor een grondige controle van de dieren op elk willekeurig tijdstip.
- c) Dieren die ziek of gewond lijken, moeten onmiddellijk op passende wijze worden verzorgd, en wanneer die zorg geen verbetering in de toestand van het dier brengt, moet zo spoedig mogelijk een dierenarts worden geraadpleegd. Zieke of gewonde dieren moeten zo nodig worden afgezonderd in een passend onderkomen met, in voorkomend geval, gerieflijk, droog ligstro.

3. Bijhouden van een register

- a) De eigenaar of houder van de dieren moet een register bijhouden van de verstrekte medische zorg en het bij iedere controle geconstateerde aantal sterfgevallen. Indien gelijkwaardige gegevens voor andere doeleinden moeten worden bijgehouden, kan daarmee ook voor de doeleinden van deze richtlijn worden volstaan.
- b) Het register moet ten minste drie jaar worden bewaard en desgevraagd, alsmede bij de controles, aan de bevoegde overheid worden voorgelegd.

4. Bewegingsvrijheid

De bewegingsvrijheid die past bij het dier, met inachtneming van de soort en in overeenstemming met de bestaande ervaring en de wetenschappelijke kennis, mag niet op zodanige wijze worden beperkt dat het dier daardoor onnodig lijden of letsel wordt toegebracht. Wanneer een dier permanent of geregeld wordt aangebonden, vastgeketend of geïmmobiliseerd, moet het voldoende ruimte worden gelaten voor zijn fysiologische en ethologische behoeften, overeenkomstig de bestaande ervaring en de wetenschappelijke kennis.

5. Gebouwen en behuizing

- a) De materialen die worden gebruikt voor de behuizing, met name de bouw van de hokken en de uitrusting waarmee de dieren in aanraking kunnen komen, mogen niet schadelijk zijn voor de dieren en moeten grondig gereinigd en ontsmet kunnen worden.
- b) Behuizing en inrichtingen voor de beschutting van dieren moeten zodanig geconstrueerd zijn en in een zodanige staat van onderhoud verkeren dat er geen scherpe randen of uitsteeksels zijn die de dieren kunnen verwonden.
- c) De luchtcirculatie, het stofgehalte van de lucht, de temperatuur, de relatieve luchtvochtigheid en de gasconcentraties moeten binnen zodanige grenzen worden gehouden dat zij niet schadelijk zijn voor de dieren.
- d) In gebouwen gehouden dieren mogen niet voortdurend in het duister worden gehouden of in kunstlicht verblijven zonder dat dit voor een passende periode wordt uitgeschakeld. Indien het beschikbare natuurlijke licht niet voldoende is voor de ethologische en fysiologische behoeften van de dieren, moet geschikt kunstlicht aanwezig zijn.

6. Niet in gebouwen gehouden dieren

Dieren die niet in gebouwen gehouden worden, moeten zo nodig voor zover mogelijk beschermd worden tegen slechte weersomstandigheden, roofdieren en gezondheidsrisico's.

7. Automatische of mechanische apparatuur

Alle automatische of mechanische apparatuur die noodzakelijk is voor de gezondheid en het welzijn van de dieren moet ten minste eenmaal per dag worden gecontroleerd. Defecten moeten onmiddellijk worden hersteld; indien dat niet mogelijk is, moeten de nodige maatregelen worden getroffen om de gezondheid en het welzijn van de dieren veilig te stellen. Indien gezondheid en welzijn van de dieren afhankelijk zijn van een kunstmatig ventilatiesysteem, moet dat voorzien zijn van een passend noodstelsel waarmee voldoende verse lucht kan worden aangevoerd om de gezondheid en het welzijn van de dieren te waarborgen als het hoofdsysteem uitvalt, en er moet een alarmsysteem aanwezig zijn dat in dat geval in werking treedt. Het alarmsysteem moet regelmatig worden getest.

8. Voeder, water en andere stoffen

- a) De dieren moeten een toereikende hoeveelheid gezond en voor de soort en de leeftijd geschikt voeder krijgen zodat zij in goede gezondheid blijven en aan hun voedingsbehoeften voldaan wordt. Het toegediende voeder en drinken en de wijze van toediening mogen de dieren geen onnodig lijden of letsel toebrengen.
- b) Alle dieren moeten voeder krijgen met tussenpozen die bij hun fysiologische behoeften passen.
- c) Alle dieren moeten toegang hebben tot een toereikende hoeveelheid water van passende kwaliteit of moeten op een andere wijze aan hun behoefte aan water kunnen voldoen.

- d) Voeder- en drinkinstallaties moeten zo ontworpen, gebouwd en geplaatst zijn dat het gevaar voor verontreiniging van voeder en water, alsmede schadelijke gevolgen van rivaliteit tussen de dieren tot een minimum beperkt worden.
- e) Behalve stoffen voor therapeutische of profylactische doeleinden, dan wel zoötechnische behandeling zoals bepaald in artikel 1, lid 2, onder c), van richtlijn 96/22/EG van de Raad van 29 april 1996 betreffende het verbod op het gebruik, in de veehouderij, van bepaalde stoffen met hormonale werking en van bepaalde stoffen met thyreostatische werking, alsmede van beta-agonisten, mogen geen stoffen aan een dier worden toegediend, tenzij uit wetenschappelijke studies naar het welzijn van dieren of uit de ervaring is gebleken dat de stof niet schadelijk is voor de gezondheid of het welzijn van het dier.

9. Fokmethoden

- a) Er mogen geen natuurlijke of kunstmatige fokmethoden worden toegepast die de betrokken dieren pijn of letsel toebrengen of kunnen toebrengen. Dit voorschrift sluit bepaalde handelingen niet uit die een uiterst gering of kortstondig lijden of letsel kunnen berokkenen, of een ingreep kunnen vergen die vermoedelijk geen blijvend letsel veroorzaakt.
- b) Een dier mag alleen voor landbouwdoeleinden worden gehouden als op basis van het genotype of fenotype redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de gezondheid en het welzijn van het dier daardoor niet worden geschaad.

SOCIALE CONDITIONALITEIT

De sociale conditionaliteit is van toepassing op landbouwers die werken met personeel en gaat over transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden, de veiligheid en gezondheid van werknemers en het naleven van de minimumeisen bij het gebruik van arbeidsmiddelen. De sociale conditionaliteit beoogt de begunstigen van GLB-steun meer bewust te maken van de werkgelegenheidsnormen en sociale normen, wat moet bijdragen tot de ontwikkeling van een sociaal duurzame landbouw.

- ▶ Zorg voor transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden
- ▶ Neem maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers
- ▶ Respecteer de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid bij het gebruik door werknemers van arbeidsmiddelen

1 WAT IS DE SOCIALE CONDITIONALITEIT?

Landbouwers die rechtstreekse betalingen of steun voor agromilieuklimaatmaatregelen of beheerovereenkomsten ontvangen, moeten vanaf 2026 ook de sociale conditionaliteit naleven om administratieve sancties te vermijden. De sociale conditionaliteit omvat beheereisen die voortvloeien uit Europese richtlijnen in verband met de toepasselijke arbeidsvoorwaarden of werkgeversverplichtingen.

Die sociale conditionaliteit is van toepassing op landbouwers die personeel te werk stellen en gaat over transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden, de veiligheid en gezondheid van werknemers en het naleven van de minimumeisen bij het gebruik van arbeidsmiddelen. Deze verplichtingen rond arbeidsvoorwaarden en arbeidsveiligheid zijn niet nieuw. Zij zijn al van toepassing in België op basis van de federale regelgeving. Het Agentschap Landbouw en Zeevisserij zal voor het toezicht op de naleving van de sociale conditionaliteit, beroep doen op de federale inspectiediensten die verantwoordelijk zijn voor deze controles.

De controles van de federale inspectiediensten gaan ruimer dan wat in het kader van het GLB opgenomen is in de sociale conditionaliteit. De sociale conditionaliteit omvat samengevat volgende aspecten:

- ▶ voorspelbare en transparante arbeidsvoorwaarden: het bestaan van en de kennisname van de werknemers m.b.t. arbeidsovereenkomsten en (wijziging van) arbeidsreglementen, vereisten naar opleiding en voorwaarden voor de minimale voorspelbaarheid van werk (tijdig kenbaar maken van uurroosters of annuleren van werk), op basis van richtlijn (EU) 2019/1152 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie;
- ▶ maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en gezondheid van de werknemers: de organisatiestructuren rond veiligheid en gezondheid, de voorlichting en opleiding van werknemers rond veiligheid en gezondheid, de participatie van werknemers hieraan, op basis van richtlijn 89/391/EEG van de Raad van 12 juni 1989 betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk;

- Minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid bij het gebruik van arbeidsmiddelen door werkgevers, op basis van richtlijn 2009/104/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 betreffende minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid bij het gebruik door werknemers van arbeidsmiddelen op de arbeidsplaats.

In de bijlage staat opgelijst welke aspecten onder de sociale conditionaliteit vallen.

2 WIE DOET DE CONTROLES ROND SOCIALE CONDITIONALITEIT?

De externe controle-instanties die bevoegd zijn voor de controle op de naleving van de toepasselijke arbeidsvoorwaarden of werkgeversverplichtingen zoals opgenomen in de bijlage van deze fiche, zullen de geconstateerde niet-nalevingen met een gevolg, melden aan het Agentschap Landbouw en Zeevisserij.

Het Agentschap Landbouw en Zeevisserij doet zelf geen controles op de sociale conditionaliteit.

3 WAT ZIJN DE GEVOLGEN WANNEER IK NIET VOLDOE AAN DE VERPLICHTINGEN VAN DE SOCIALE CONDITIONALITEIT

De federale inspectiediensten stellen het Agentschap Landbouw en Zeevisserij in kennis van niet-nalevingen waarbij deze worden beoordeeld op ernst, de omvang, het permanente karakter of de herhaling en de opzettelijkheid. Voor de beoordeling zal onder meer gebruik gemaakt worden van de sanctieniveau's zoals bepaald door de federale regelgeving.

Bij niet-naleving van de sociale conditionaliteit wordt de steun voor areaal- en diergebonden maatregelen verminderd met een bepaald percentage verminderd. Is een eerste niet-naleving het gevolg van een nalatigheid van de landbouwer? Dan wordt de steun in principe verlaagd met 3%. Afhankelijk van de ernst, de omvang en het permanente karakter van de niet-naleving kan dat percentage worden aangepast tot 1% of 10%. Betreft het een herhaling van een niet-naleving binnen een periode van drie opeenvolgende jaren? Dan wordt het verlagingpercentage 10%. Bij verdere herhaling wordt de inbreuk vanaf dan als opzettelijk beschouwd.

Betreft het een opzettelijke niet-naleving? Dan wordt de steun in principe verlaagd met ten minste 15%. Afhankelijk van de ernst, de omvang of het permanente karakter van die opzettelijke niet-naleving kan dat verlagingpercentage worden verhoogd tot maximaal 100%.

4 WAAR VIND IK MEER INFORMATIE?

Op de webpagina '[Conditionaliteit](#)' vindt u de fiche van sociale conditionaliteit.

Bel naar 02 214 48 48 of mail naar info@lv.vlaanderen.be voor bijkomende informatie.

Op 5 november 2024 stelden de FOD Werkgelegenheid en Prevent Agri de nieuwe [OiRA-tool Landbouw](#) voor. De verplichtingen die hierin vervat zitten, gaan ruimer dan de sociale conditionaliteit maar deze tool kan wel een hulpmiddel zijn om na te gaan of u in orde bent met de sociale conditionaliteit.

5 BIJLAGE

5.1 RICHTLIJN ROND TRANSPARANTE EN VOORSPELBARE ARBEIDSVOORWAARDEN - RICHTLIJN 2019/1152

Beheereis	Beschrijving	Verwijzing Europese regelgeving	Verwijzing federale regelgeving
Arbeidsvoorwaarden moeten schriftelijk worden verstrekt ("arbeidsovereenkomst")	Schriftelijke arbeidsovereenkomst. Schriftelijk bewijs van de overhandiging van het arbeidsreglement Het arbeidsreglement moet ter inzage zijn op een makkelijk toegankelijke plaats en op elke werkplek. Een bericht van waar dit reglement kan geraadpleegd wordt, wordt aangeplakt op een zichtbare en toegankelijke plaats.	2019/1152 Art. 3	Artikel 4 van de wet van 7 oktober 2022 houdende gedeeltelijke omzetting van Richtlijn (EU) 2019/1152 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie heeft tot doel om de arbeidsvoorwaarden van de werknemers te verbeteren.
Werkgelegenheid in de landbouw moet worden geregeld in een arbeidsovereenkomst	Beschikbaarheid van een arbeidsovereenkomst / arbeidsreglement	2019/1152 Art. 4	Artikels 4 en 5 van de wet van 7 oktober 2022 houdende gedeeltelijke omzetting van Richtlijn (EU) 2019/1152 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie heeft tot doel om de arbeidsvoorwaarden van de werknemers te verbeteren. Wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten
De arbeidsovereenkomst moet binnen de eerste zeven werkdagen worden opgesteld	Overeenkomsten moeten afgesloten worden uiterlijk op de dag van indiensttreding.	2019/1152 Art. 5	Artikel 4§1,3° lid, artikel 5 en artikels 10tem15 van de wet van 7 oktober 2022 houdende gedeeltelijke omzetting van Richtlijn (EU) 2019/1152 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie heeft tot doel om de arbeidsvoorwaarden van de werknemers te verbeteren. Artikel 124 van Wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten Artikel 4, § 1, tweede lid, artikel 9 van de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers

Beheereis	Beschrijving	Verwijzing Europese regelgeving	Verwijzing federale regelgeving
			Artikel 6, § 1, 4°, (a) en artikel 6, § 1 van de wet van 8 april 1965 tot instelling van de arbeidsreglementen
Wijzigingen in de arbeidsrelatie moeten schriftelijk worden vastgelegd	Er moet schriftelijk bewijs zijn dat de werknemer een aangepast arbeidsreglement heeft ontvangen.	2019/1152 Art. 6	Artikel 7 van de wet van 7 oktober 2022 houdende gedeeltelijke omzetting van Richtlijn (EU) 2019/1152 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie heeft tot doel om de arbeidsvoorwaarden van de werknemers te verbeteren.
Proeftijd	Er zijn geen proeftijden voorzien in de arbeidsovereenkomsten, behalve voor studentenarbeid en uitzendarbeid.	2019/1152 Art. 8	Artikels 24 en 25 van de wet van 7 oktober 2022 houdende gedeeltelijke omzetting van Richtlijn (EU) 2019/1152 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie heeft tot doel om de arbeidsvoorwaarden van de werknemers te verbeteren. Artikel 5 en 8 van de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het terbeschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers Artikel 124, 20° en artikel 127 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten
Voorwaarden met betrekking tot de minimale voorspelbaarheid van het werk	Flexibele uurroosters worden tijdig verstrekt. Afwijkingen op deeltijdse uurroosters worden bijgehouden. Annulatie van werk gebeurt tijdig.	2019/1152 Art. 10	Artikel 159, artikel 159/1, artikel 171/1 van de Wet van 5 maart 2017 betreffende werkbaar en wendbaar werk

Beheereis	Beschrijving	Verwijzing Europese regelgeving	Verwijzing federale regelgeving
Verplichte opleiding	Er is scholing voorzien.	2019/1152 Art. 13	Artikel 21 van de wet van 7 oktober 2022 houdende gedeeltelijke omzetting van Richtlijn (EU) 2019/1152 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie heeft tot doel om de arbeidsvoorwaarden van de werknemers te verbeteren. Artikel 22 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten

5.2 MAATREGELEN TER BEVORDERING VAN DE VERBETERING VAN DE VEILIGHEID EN DE GEZONDHEID VAN DE WERKNEMERS – RICHTLIJN 89/391/EEG

Beheereis	Beschrijving	Verwijzing Europese regelgeving	Verwijzing federale regelgeving
Algemene bepaling houdende verplichting van de werkgever om te zorgen voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers	Draagt de werkgever voldoende verantwoordelijkheid m.b.t. welzijn en gezondheid van zijn werknemers?	89/301 Art. 5	Artikel 4 van de Wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers Codex over het welzijn op het werk - Art. I.2-2 à I.2-14 + Art. I.2-15 à I.2-21
Algemene verplichting van de werkgevers om de nodige maatregelen te nemen voor de bescherming van de veiligheid en de gezondheid, met inbegrip van risicopreventie en voorlichting en opleiding.	Heeft de werkgever de preventieprincipes in acht genomen, de risico's geëvalueerd en indien nodig maatregelen genomen?	89/301 Art. 6	Artikel 5 van de Wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers Codex over het welzijn op het werk - Art. I.2-2 à I.2-14 + Art. I.2-15 à I.2-21

Beheereis	Beschrijving	Verwijzing Europese regelgeving	Verwijzing federale regelgeving
Beschermings- en preventiediensten: voor gezondheids- en veiligheidsactiviteiten aan te wijzen werknemer(s) of te betrekken externe dienst.	Voldoet bedrijf aan de inspectie rond organisatorische structuren en welzijnsbeleid?	89/301 Art. 7	Hoofdstuk VI van de Wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers Codex Welzijn op het Werk – Boek II – Titel 1 – IDPBW Codex over het welzijn op het werk - Boek II – Titel 2 – gemeenschappelijke IDPBW Codex over het welzijn op het werk - Boek II – Titel 3 – EDPBW Codex over het welzijn op het werk - Boek II – Titel 4 – vorming van preventieadviseurs
Werkgever neemt maatregelen met betrekking tot eerste hulp, brandbestrijding en evacuatie van werknemers	Voldoet bedrijf aan inspectie m.b.t. EHBO, brandbestrijding en evacuatie?	89/301 Art. 8	Codex over het welzijn op het werk - Boek I - Titel 5 - Eerste hulp Codex over het welzijn op het werk - Boek I – Titel 2 – Art. 16; 25-26 Codex over het welzijn op het werk - Boek III - Titel 3 – Brandpreventie op de arbeidsplaatsen Codex over het welzijn op het werk - Art. I.2-23 tem Art. I.2-26
Verplichtingen van werkgevers met betrekking tot de beoordeling van risico's, beschermende maatregelen en beschermingsmiddelen, registratie en melding van arbeidsongevallen	Voldoet bedrijf aan de inspectie m.b.t. beoordeling risico's en het nemen van gepaste maatregelen en de arbeidsongevallen-regeling?	89/301 Art.9	Hoofdstuk XI bis van de Wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers Codex Welzijn op het Werk- Boek I – Titel 2 Codex Welzijn op het werk - Boek I – Titel 4 Codex Welzijn op het werk- Boek I – Titel 6 – Maatregelen ingeval van arbeidsongeval Codex Welzijn op het werk Boek IX – collectieve en individuele uitrusting
Voorlichting van werknemers over veiligheids- en gezondheidsrisico's en beschermende en preventieve maatregelen	Voldoet bedrijf aan inspectie m.b.t. voorlichting van werknemers inzake veiligheid en gezondheid?	89/301 Art. 10	Codex Welzijn op het werk – Boek I – Titel 2 – hoofdstuk III
Raadpleging en deelneming van de werknemers aan de behandeling van alle vraagstukken die betrekking hebben op de veiligheid en gezondheid van het werk	Voldoet bedrijf aan inspectie m.b.t. raadpleging en deelneming van werknemers?	89/301 Art. 11	Hoofdstuk VIII van de Wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers Codex Welzijn op het werk -Boek II – Titel 7 – comité preventie op het werk Codex Welzijn op het werk Boek II – Titel 8 – Rechtstreekse participatie

Beheereis	Beschrijving	Verwijzing Europese regelgeving	Verwijzing federale regelgeving
De werkgever moet ervoor zorgen dat de werknemers een voldoende veiligheids- en gezondheidsopleiding krijgen	Voldoet bedrijf aan inspectie m.b.t. opleiding i.v.m. veiligheid en gezondheid?	89/301 Art. 12	Codex Welzijn op het werk – Boek I – Titel 2 – Hoofdstuk III

5.3 MINIMUMVOORSCHRIFTEN INZAKE VEILIGHEID EN GEZONDHEID BIJ HET GEBRUIK DOOR WERKNEMERS VAN ARBEIDSMIDDELEN - RICHTLIJN 2009/104/EG

Beheereis	Beschrijving	Verwijzing Europese regelgeving	Verwijzing federale regelgeving
Algemene verplichtingen om ervoor te zorgen dat de arbeidsmiddelen geschikt zijn voor het door de werknemers uit te voeren zonder gevaar voor de veiligheid en gezondheid	Gebruik geschikte arbeidsmiddelen	2009/104 Art. 3	Codex over het welzijn op het werk. Boek IV arbeidsmiddelen - Titel 2 – Art. IV.2-1 Artikel 5§1(f) van de Wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers
Regels m.b.t. arbeidsmiddelen moeten in overeenstemming zijn met de EU-richtlijn en vastgestelde minimumvoorschriften en adequaat worden gehandhaafd	Worden de minimumvoorschriften voor de arbeidsmiddelen gerespecteerd?	2009/104 Art. 4	Codex over het welzijn op het werk. Boek IV arbeidsmiddelen - Titel 2 – Art. IV.2-12 Codex over het welzijn op het werk. Boek IV arbeidsmiddelen
Keuring van de arbeidsmiddelen – na aflevering te keren middelen en periodieke keuringen door bevoegde personen	Worden de arbeidsmiddelen voldoende onderhouden? Zijn ze, indien nodig, gekeurd? Zijn ze, indien nodig, onderworpen aan een periodieke controle? Is het keuringsattest elektrische laagspanning aanwezig? Zijn de opslagtanks voor brandstof of gevaarlijke stoffen gekeurd?	2009/104 Art. 5	Codex over het welzijn op het werk. Boek IV arbeidsmiddelen - Titel 2 – Art. IV.2-14
Het gebruik van arbeidsmiddelen met een specifiek gevaar moet voorbehouden blijven aan werknemers die met dat gebruik belast zijn en alle reparaties, ombouwingen en onderhoud moeten worden uitgevoerd door werknemers die daartoe een specifieke bekwaamheid bezitten	Het gebruik van het arbeidsmiddel blijft voorbehouden aan de werknemers die met het gebruik belast zijn; Bezit van specifieke bekwaamheid e in geval van herstelling, het ombouwen, het in goede staat houden of het onderhoud daartoe een specifieke bekwaamheid bezitten	2009/104 Art.6.	Codex over het welzijn op het werk. Boek IV arbeidsmiddelen - Titel 2 – Art. IV.2-3 lid 2

Beheereis	Beschrijving	Verwijzing Europese regelgeving	Verwijzing federale regelgeving
Ergonomie en gezondheid op het werk	Moeten er vaak lasten getild worden of worden er repetitieve handelingen uitgevoerd? Zo ja, zijn er hulpmiddelen beschikbaar of andere maatregelen genomen? Zijn de minimumvoorschriften gevolgd voor de arbeidsmiddelen?	2009/104 Art. 7	Codex over het welzijn op het werk. Boek IV arbeidsmiddelen - Titel 2 – Art. IV.2-2 en annex IV.2-2 Codex over het welzijn op het werk. Boek IV arbeidsmiddelen - Titel 3 – hoofdstuk I Codex over het welzijn op het werk. Boek IV arbeidsmiddelen - Titel 4
Werknemers beschikken over voldoende informatie en in voorkomend geval, over gebruiksaanwijzingen van arbeidsmiddelen	Zijn de gebruiksaanwijzingen, veiligheidsinstructiekaarten en raadpleegbaar voor de werknemers?	2009/104 Art. 8	Codex over het welzijn op het werk. Boek IV arbeidsmiddelen - Titel 2 – Art. IV.2-5
Werknemers krijgen een adequate opleiding	Kregen de werknemers voldoende opleiding m.b.t. het gebruik van arbeidsmiddelen?	2009/104 Art. 9	Codex over het welzijn op het werk. Boek IV arbeidsmiddelen - Titel 2 – Art. IV.2-4